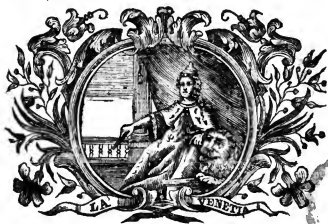

DE
ZACYNTHI

2

ANTIQUITATIBUS,
ET FORTUNA
COMMENTARIUS.

VENETIIS,
APUD DOMINICUM LOVISA.
SUPERIORUM PERMISSU.
MDCCLVI.

BALTHASSAR MARIA
REMONDINI

Dei, ac Apostolicæ Sedis Gratia

EPISCOPUS ZACYNTHI,
ET CEPHALENIÆ &c.

Zacynthiis Civibus apprime Dilectis Salutem
in Domino P. D.

*Ephalenia Insula antiqui-
tates Petrus Maurocenus
Senator Venetus jam su-
periori ævo, dum illic Prætoriam gere-
ret, ediderat; Corcyra itidem, cum olim
Eques Andreas Marmora, tum & nostra
ætate*

atate Immortalis memoria Archipraeful, &
numquam sine magna laudum praefatione
a grata posteritate nuncupandus S. R. E.
Cardinalis **ANGELUS MARIA**
QUIRINUS, dum iam regeret Ec-
clesiam; Zacynthi, quae utrique est in-
sula suppar, & proxima, antiquita-
tes, aut perscripsit antea nemo, aut si
quis perscripsit, quod a cl. m. Cive ve-
stro Georgio Serra factum nonnulli perbi-
bent, neque publicam lucem aspexere um-
quam, neque ad nos pervenere. Hac de
re cum saepe apud me vos conqueri audi-
rem, atque ita conqueri, ut per me id vo-
bis exhiberi non obscure postulare videre-
mini; mibique praeterea pro instituto quod
susceperam Ecclesiae hujus Zacynthiae ori-
gines, & per consequentia deinceps tempo-
ra sacra ejusdem monumenta pervestigandi,
huiusmodi certe aliquid, unde cuique atri-
ti lux affulgeret, necessaria esset adum-
brandum, non recusavi munus, quo, dum
pro-

proposito inservirem vobis, novum etiam vestrae in me benevolentiae, quo equidem nihil evenire mihi poterat optabilius, fructum captare intelligebam. Illud itaque, qualecunque est, vobis in praesentiarum offero, neque vereor quin, si leviter hic magis recensitas, quam accurate pertractaras res Zacynthias spectaveritis, minorem eo sim apud vos gratiam initurus, qui probe nostis, quam minime abundem otio, quamque assiduus pro animarum vestrarum salute distinear curis. Si cui vero in altera operis parte licentius, quam argueri fines paterentur, in Achaïam excurrisse videar, idem facile, opinor, acquiescet, si reputet hac me modo elucubratione Zacynthiae Ecclesiae illustrandae prolusisse, cuius primordia ab Achaïae Ecclesia necessario sint repeterda; quod alterum si Deo adjuvante aliquando processerit, tunc enim vero cumulate cum huius insulae claritati, ac nomini, tum animorum vestrorum utilita-

*litati hoc in genere satisfecisse arbitrabor,
vosque interim universos peramantor com-
plectens Paterna imperior Benedictione.*

Datum Zacynthi ex Aedibus nostris 10. Kal.
Septembr. MDCCLIII.

DE

concors scriptorum (1) traditio est. Contigit id ex Petavii supputatione (2) sub annum Periodi Julianæ 3240., Orbis conditi 2530. ante Christum Salvatorem natum 1475.

Virum Psophidium Pausanias (3) vocat; Thucydides vero Zacynthios vocat Achæorum, qui in Peloponneso sunt, (4) colonos. Hinc complures illum antea Psophide demoratum annos conijcimus, diutinaque consuetudine eam sibi interea apud finitimos Achæos (postrema enim Arcadiæ urbs Psophis (5) Achajæque contermina) auctoritatem comparasse, ut An novæ condendæ urbis consilium pellectos frequentes navibus suis impositos hanc in insulam transvexerit. Achæorum porro nomine Thucydidem ex communi in præsentiarum apud suos usu loquentum, priscos Ægialenses significare voluisse intelligimus; quandoqui-

dem

(1) Dionys. loc. cit. Ζακύνθοι δὲ τῆς νῦν κείνης πόλεως. Pausanias Arcadic, παρὰ δὲ τῶν πῶτος ἐκπερισσὺς πρώτοις ἢ ἐχέμεν οἰκίῃς αὐτῶν Ζακύνθοις Ζακύνθος γὰρ ὁ Δαρδανίος. Stephanus in v. Ζακύνθος.

(2) Siquidem ad hunc annum regnantem Dardaniz statuit Zacynthi fratrem Eriethonium. Rationar. Tom. 2. in regum Trojanorum tabula.

(3) loc. cit.

(4) εἰσι δὲ Ζακύνθοις ἀχέαν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἀπικέαι.

(5) Polyb. l. 4. cap. 70. αὐτοὶ τῆς μὲν συμμάχου Πελοποννήσου καὶ τῆς μισοῦσας αὐτοὺς τῆς Ἀρκადίας ἐπὶ τοῖς πρὸς θυρμαὶς πελάσι, συναγμένους τοῖς πρὸς τὰς ὀρεῖς κατοικοῦσι τῶν προσηγοριῶν ἀχέαν.

dem Achajam Zacynthi ætate, qui Achæum Xuthi filium, unde eidem Achajæ postea nomen factum, longe præcessit, ab Ægialo Inachi nepote, qui eam prior regionem posita abs suo ibi nomine urbe Ægialo, vel Ægialia, tenuerat, ita nuncupati, (1) Ægialenses incolebant. Varro, Dionysius Halycarn., alique apud Servium Virgilii Scholiasten Scriptores avitum Dardano in Arcadia stetisse regnum, fraternaue cæde pulsum inde Troadem petisse tradunt; quorum si constat fides, sat probabiles se se in conspectum dant causæ, quæ Zacynthum Dardani filium Psophidem traduxerint, quæque propinquorum Ægialensium paternas ibidem amicitias excolenti favorem, opesque facile conciliarint. Vulgatioꝛ tamen ut opinio esset, non in Arcadia, verum Corinto urbe Tusciæ regnasse Dardanum, priusquam in Troadem transmitteret, præstantissimi inter latinos poetæ effecit autoritas, qui eam Deorum etiam firmat oraculis, præsertim lib. 3. Æneid. Æneæ quiescenti ita per visum alloquentes patrios penates inducit:

Est locus (Hesperiam graij cognomine dicunt)

A 2

Terra

(1) Pausanias Achaicorum in princ.

Terra antiqua, potens armis, atque ubere gleba.

OEnotrii coluere vixi : nunc fama minores

Italiam dixisse, ducis de nomine gentem.

Hæ nobis propria sedes, hinc Dardanus ortus,

Jasiusque pater, genus, a quo princeps nostrum.

Surge age, & hæc latus longævo dicta parenti

Haud dubitanda refer: Corinthus, terrasque requirit

Ansonias. Et lib. 7. v. 204.

Zacynthus insulam Hyriam etiam dictam aliquando fuisse ait Plinius (1); quamobrem dum Mela Hyriam alteram prorsus a Zacyntho Jonio in mari insulam describit, æque labitur, quod viri docti (2) animadverterunt, atque cum Samem, Neritumque alias a Cephalenia, & Ithaca ibidem recenset.

Dulichium præterea Zacynthus insulam nuncupatam fuisse, sunt qui (3) putent; at quam leve est quod afferunt! illud nimis

(1) Plin. histor. l. 4. c. 12. Zacynthus aliquando appellatur Hyrie.

(2) Christoph. Cellarius Geograph. antiq. l. 2. c. 14. de insula Leucadia agens.

(3) Gerbellius, & alii passim.

mirum. Siliis Italici : *Armaque Dulichia
proavis portata Zacyntho* : Dulichiam nem-
pe appellat Silius Zacynthum, utpote Ulyf-
sis imperio subditam, quomodo quidquid ad
Ulysses pertinetet Dulichium, veteres dixe-
re, quod Dulichio, ut Virgilii scholiastes
admonet Servius, aut ortus est Ulysses, aut
imperitavit, aut diuturnam traxit moram,
aut quod ea Echinadum insula Ithacæ Ulyf-
sis Patriæ adjacet; adde, si mavis, quod Pal-
lensium in Cephallenia urbs indubia Ulyssis,
ditio Dulichion quondam teste Pausania (1)
vocaretur; quamquam Homericum id esse
negat (2) Strabo. Ita Scyllam Dulichias
vexasse rates Virgilius ait; ita idem Silius
Bajas a Bajo Ulyssis socio ibidem sepulto no-
men nactus describens; l. 12. v. 114.

docet ille repentes,

*Unde ferant nomen Bajæ, comitemque de-
disse.*

*Dulichiaë puppis stagno sua nomina mon-
strat.*

Neque illud insuper satis exploratum est,
quod nonnullis est visum, ut Paulum Oro-
sium in descriptione Achajæ, ita Romual-
dum Archiepiscopum Salernitanum in Ro-

A 3 ber-

(1) Eliacorum : παλιῖς ἡ τετάρτη κεφαλῶνς μοῖρα ὅτοι δὲ οἱ πα-
λαιῖς ἐκαλεῖτο δουλῖχιοι εἰς τὰ ἀρχαιότερα.

(2) lib. x. ὅτ' ἢ δουλῖχιοι ἢ κεφαλῶνς καὶ ὁμοῖον, ὅτε τῇ κεφα-
λῶνς τὸ δουλῖχιοι ἢ ὁ ἄνθρωπος καλεῖται ἢ φερεται.

berti Guiscardi Apuliæ Ducis historia, Cassiopes insulæ nomine Zacynthum insulam designare voluisse; nam Cassiopen Oppidum plus uno veteres agnoverunt, insulam Cassiopen præter hos scriptores omnino nullam. Igitur nominibusne tantum, an etiam locis variant Romualdus, & Anna Comnena, dum eodem uterque scribentes ævo Robertum Ducem, ille (1) quidem in Cassiope insula supremum obiisse diem narrat, hæc (2) vero in Athere. Quia hæc nescio cujus insuper vaticinii fabulam huc (3) inducit, Roberto scilicet multo pridem vaticinatos fuisse ariolos futurum, ut Atherem usque ditioris suæ fines proferret, sub hæc ascensurum in Hierusalem, atque ibi iuxta naturæ persoluturum. Post captum itaque ille Buthrotum Cephaleniæ classe in vectus Athere, quod est Cephaleniæ Promontorium, in febrim incidens exscendit, frigidæque desiderio laborans, cum valde sigentis aquæ fons in propinqua, oculisque subiecta Ithaca, Jerusalem ab antiqua, quæ ibi eo stabat olim urbs nomine, nunc parva laudaretur, perculsum illico Robertum, quod de Ethere ex libro Josue cap. 15. v.

41.

- (1) Robertus Guiscardus magnificus Dux apud insulam Cassiopem existens obiit morte communis major sexagenario anno Ducatus ejus vigesimo sexto.
 (2) Alexiados l. 6. (3) ibidem.

41. & Hierusalem Palæstinæ omen animo infidebat, ad Atherem Cephallenæ, Ithacæque Hierusalem vertisse, suumque jam sibi eo loci instare interitum, quod sexto post evenit die, pronunciasse. Qui Orobianam Cassiopen Zacynthum sunt interpretati, Zacynthum utique interpretati sunt & Cassiopen illam insulam, in qua vita Robertum excessisse Romualdus scribit, hujus quoque iidem vaticinii fabulam Zacynthum traduxere. Hinc illa fama, seu verius commentum, Zacynthum Hierusalem quondam vocitatam fuisse. Opportuna ad errorem posteris etiam atque etiam affirmandum Zacynthi aderant, ac etiamnum adfuit, diruti cujusdam magni aedificii ad Clericalis Hierosolymitanæ militiæ Ordinem pertinentis vestigia, quæ, ut nudo Hierusalem nomine appellarentur, ante increbruerat. Verum dubitari nullatenus potest, quin Annæ Comnenæ, quæ non modo vulgarissima sui temporis, verum etiam domestica scribat, vera sit de Athere, & Ithaca narratio. Dufresne (1) manifesto labitur, dum Asteriam, sive Asteridem hic ab Anna indicatam putat, quæ non Promontorium, (2) sed insula est, quæ quondam fuerit

A 4 etiam

- [1] In notis ad hunc locum. Alexiados Annæ Comnenæ
 [2] Homerus Odyss. x. v. 844. Phil. l. 4. c. 11. Strabo l. x. Steph.

etiam (1) urbecula ornata; Cephaleniæ, & Ithacæ interjecta. Promontorium Cephaleniæ, & quidem portu instructum, & quod triginta fere passuum millia distat Ithacam ab Oriente in conspectu habet, nomine Atherem, quomodo & hodie appellare pergimus Anna commonstrat, non Asteriam insulam. Neque porro etiam de Romualdo suspicari licet, illum ab Anna dissentire, adeoque & ipsum sive Ithacam, sive aliam quamdam in proximo ab Ithaca insulam (non enim diserte Athere Robertum decessisse Anna scribit, sed tantum sexto, posteaquam Athere decubuit, die decessisse) Cassiopes nomine denotasse, quod eam ille Orosianam Cassiopen existimaret, aut quod eo tum re vera illa nomine vocaretur. Mihi vero maxime probatur, Cassiopes oppidum in Coreyra situm cum ab Orosio, tum a Romualdo designari, cum præsertim in eo etiam oppido Robertum vita functum a quibusdam tradatur, appellatumque ab utroque insulam fuisse, eo quod sit oppidum insulare. Hallucinandi profecto ansam dedit Orosii locus (2), quem satis obscurum nimia effecit interpretum diligentia. Obscurus enim si hy-

stere-

[1] Apollodorus apud Strabonem loc. cit.

[2] Histor. l. i. cap. 2. in descript. Achajæ.

Aetnologia ibidem arbitrato tuo tibi effin-
 gens illam invertas, at mirum in modum
 planus, & orationis vim, qua illa se præ-
 bet, ordine, & tenore, excipias. *Achaja*,
 ait Paulus Orosius, *habet ab Africo, &*
Occasu Cephaleniam, & Cassiopam insu-
lam: jam nisi quid moveas Cephaleniam
 ab Africo Achajæ objectam intelligis; ob-
 jectam vero ab occasu secundum Cephale-
 niam Cassiopam aliquam in Ithaca, aut
 ultra Ithacæ fortassis insulam, sin minus,
 certe insularem tandem deprehendes, neu-
 tram vero umquam in Zacyntho. At pri-
 ma, inquis, quæ ab Africo in conspectum
 Achajæ veniat, Zacynthus est, eaque hic
 fuerat ab Orosio enuncianda. Immo Stro-
 phades, quæ Zacynthum ab Africo satis an-
 tecedunt. Non isthuc vero est Orosium in-
 terpretari, sed Achajæ ad africanum respec-
 tus de tuo describere. Perperam igitur,
 ut Hierusalem, ita & Cassiopes, opinor,
 nomen Zacyntho affictum.

Parva equidem, ut ait Livius [1],
 si ad circumiacentes eodem in mari com-
 paratur, Zacynthus insula est, omnium ta-
 men proxima Peloponneso (2). imminet
 Elidi (3) obversa. Straboni ejus ambitus
 ultra

(1) libro xxvi. anno ab. Ur. c. 540. cap. xxiv.

(2) Mascianus περ. εἰτε πελοποννήσου σύνεγγυς καὶ μέγα Ζάκυνθος.

(3) i. e. καὶ τῆς ἀρπιδίτης ἡλίδος Thucydides; Scyllax vero in Pe-

ultra centum [1] & sexaginta stadia est ;
Plinio [2] quinque supra triginta millium
 passuum, at sexaginta nuperis geographis,
 qui ejus præterea latitudinem passuum vi-
 ginti millibus, longitudinem vero quinque
 & viginti passuum millibus dimetiuntur .
 Tota pene se in tophaceos attollit mon-
 tes, non valde arduos, asperosve, neque
 arboribus proceris comatos, terrenos att-
 amen superne, & graminibus vestitos, fru-
 ticibusque, cæduos plerosque, & pascuos,
 nonnullos etiam densos, ac multo gypso
 albicantes. Quarta tantum sui parte se in
 planitiem demittit, illam quoque haud sa-
 tis æquam, verum, quasi per lufum ibi-
 dem subsultante natura, solo mox assur-
 gente, mox subsidente, crebris ubique sal-
 ribus, colliculis, valliculisque interruptam.
 Tantula autem planities, una licet tota in-
 sula culturæ capax, ob soli suapte perboni
 ingenium, frequentem aquarum ex immi-
 nentium circum montium jugis per secre-
 tos meatus ubertim destillantium featurigi-
 nem, coeli temperiem, & ob præcellentem
 in primis insulanorum industriam, ad mi-
 raculum ferax. Quin illa ipsa soli inaquæ-
 litas, cum densis omnia vineis, olivetis,

po-

riplo ad Elidem : *auti rotho rir xapir ist fiodi Duxor*
 200. (1) l. 2. (2) l. 4. cap. 12.

pomariisque confita perpetuo fere virore
 frondescant, amenas ubique silvas, lucos-
 que cum fructibus uberrimos, tum & spe-
 cie exhibet ornatissimos. Hoc nempe no-
 mine silvosam non uno in loco celebrat
 Homerus, nemorosam Virgilius.

Δελίχιον τε, Σάμη τε, καὶ ὑληέσσα Ζακύνθος. ὄδους. ὄδους. αἰ.

Dulichion, & Same, & silvosa Zacyn-
 thus.

Δελίχιο τε Σάμῃ τε, καὶ ὑληέσῃ Ζακύνθῳ. αἰ. η'. τ'.

Dulichio, & Same, & silvosa Zacyn-
 tho.

Jam medio apparet fluctu nemorosa
 Zacynthus. *Æneid.* 3, v. 270.

Satis mirari non possum non defuisse, qui
 horum sententiam minus assequentes deser-
 ram sibi continuo Zacynthus, incultam,
 silvaticis arboribus horridam, vepribus sen-
 tibusque undequaque implexam, foedeque
 obrutam, non ad alia prorsus, quam ad
 cædenda ligna, armenta quoque agenda uti-
 lem, mente effingant, clarissimæque insulæ
 principum græcorum, latinorumque poetarum
 elogiis nobilitatæ perversa interpreta-
 tione deformitatem audeant obfundere;
 quodque illi eximie eidem laudi tributum
 voluere, id ipsum vertant dedecori. Du-

plex.

plex silvarum genqꝫ horrida aliæ & incultæ, cultæ aliæ, plantisque accurate dispositis confitæ, elegantes maxime, & fructuosæ. Hoc altero silvarum genere profecto appellat Zacynthum Homerus silvestrem, hoc est solo, quâ planum, cultuiquæ patet habile per eminentia & lacunosa crebro variante, silvarum ubique speciem præbentem, quod optimus ejus sat prodit interpres Virgilius nemorosam appellans; nam nemora, inquit Festus [1], silvas significant amœnas, & ad voluptatem confitæ, omnemque prorsus scrupulum eximunt scriptores cæteri, qui miram ejusdem insulæ collaudant fertilitatem, Strabo [2] præsertim, qui eo ipso nomine, quo silvosa, etiam fructiferam prædicat: *ὠλιδὴς μὲν, αἰτ, εὐκαρπὸς δὲ*. Silvosa quidem, at fructuosa. Quantopere in delitiis a veteribus habitæ fuerint istiusmodi silvæ nemo nescit; eximæ supra cæteras, longeque spectatissimæ, quæ lauro confitæ propter egrégiam ejus plantæ formam, ac majestatem, salubritatem præterea, denique & religionem. Laurera latini, daphnonas græci appellabant. Plane & lauretis nostram nituisse insulam, cum aliquo est argumento, quod istiusmodi plantis etiamnum hodie,

iisque

(1) Ad hoc nomen, (2) d. l. x.

illisque ubertim nulla licet cultura adhibita
luxuriantibus passim scateat Zacynthus
ager; tum vero luculentum facit indicium
sammus, idemque antiquissimus Zacynthio-
rum in Apollinem, cuius eadem arrident
plantæ, cultus, quod, ubi ea de re se se
inferet sermo, manifesto comperietur. Lu-
corum religione insigniter inolyram Zacyn-
thum homericum *Ὀλύνθη*, *nomorosa* ipsi
attributum præcū dubio ostendit, tantique
illud decoris fuit, ut præclari cujusdam
proprii nominis instar & ipsa obtinuerit,
& aliæ, quod de Paro [1] traditur, abs
Zacyntho insulæ, vel ambitiose appetie-
rint, vel impositum acceperint.

Præter Strabonem Zacynthii soli fecun-
ditatem extollit Plinius [2], qui hanc in-
sulam *fertilitate* dicit *precipuan*, declarant-
que antiqui signati a Zacynthiis nummi,
[3] quorum unus Juliæ Domnæ Septimii
Severi conjugis inscriptus in aversa parte
juvenem exhibet canistrum frugibus opple-
tum deferentem, alter Aurelio Eliogabalo
dicatus Bacchum prælongum uvæ racemum
manu gestantem. Zacynthii vini Athenæum
[4] non sane fugit præstantia; qui cum

gra-

(1) Stephanus ad Paron insulam. (2) cit. l. 4. c. xii.

(3) Horum nummorum infra datur series.

(4) l. i. cap. 30. χαριώτατοι δ' οἶνοι εἰς πάλαισιν ὁ περικυρῶς,
ὁ δὲ Ζακύνθιος, καὶ ὁ λευκάδιος διὰ τὸ γρηγορὰ λαβεῖν, καὶ κατὰ
λίαν ἀδελῶσιν.

gratissimum illud fuisse ait, tum & apprimè ferens vetustatem. Ea in hunc usque diem pergit clarescere laude Zacynthus ager, qui frequentibus undequaque vitium, olearum, malorumque omnis generis confitionibus, qua præstant solertia cives, diligentissime descriptus, angustus licet, multo laxiores circumiacentium insularum agros, cum ubertate, & copia, tum & fructuum bonitate antecellit, ostenditque quam verum sit Virgilianum illud: *laudate ingentia rura, exiguum colitoti* & pulcherrimis passim villulis urbano, quasi idem illi præstant elegantia, cultu undique renidentibus distinctus plane efficit, ut Zacynthiis vel hodie silvulis vix quicquam, aut usu lætius, aut spectaculo oculorum effigi jucundius possit.

Zacynthii ubertatem agri commendant præterea & complures prope maris littus scatentes pice fontes, quos Herodoti [1] verbis (quandoquidem ejus rei veluti incredibilis, neque uspiam terrarum alibi a se extra Zacynthum visæ, admirabilitati fidem facturum suo ipse præfatur testimonio) præstat describere. *Hiscemer*, inquit, *Zacynthi ego oculis vidi ex aquæ lacu emergere picem. Plures autem ibidem*

vi-

(1) In Melpomene.

visuntur hujusmodi lacus; illorum amplissimus septuagenum est pedum; duasque altus alas. Pertica porro cuspidē illigatē circum myrto picem attrahunt, bitumen quidem illam olentem, cetera Persica pice praeiosiorē. Ejus picis posteaquam satis pro usu in effossam in proximo lacunam coegerint, in amphoris reponunt. Siquid in eam forte lacum deciderit, deorsum latum in mari per subterranea delabi, indeque emergere cernitur non procul a littore.

Antiquae porro a Zacyntho condita quondam urbis ne iusta quidem reliqua tota deprehenduntur insula rudera, qualia situm, quem tanta moles insederit, vel leviter significent; adeo omnia sive bellicus furor, sive edacis ævi vis, aut alte oppressit, aut etiam usquequaque funditus sustulit; sive, quod propius est credere, terræ id motibus est effectum, quibus maximis omni ævo circumjectas jonio regiones vexatas novimus. Altero [1] ferme abhinc sæculo, ut

- (1) In Chronico brevi ad calcem historię Ducę Michaelis Nepotis ex Bibliothecę Regię mss. edito: Anno 7022. die 16. aprilis Zacynthus insula ingenti terræmotu quassata est, ita ut domus plurimę corruerint in superiori castro, & inferioris castri pars collapsa sit, istaque ruina multi homines abrupti perierunt. Is autem annus incidit in annum Chr. 1514. octavo fere anno postquam ejusdem castri mœnia Veneti Senatus cura fuerant undequaque reparata, novisque ope-

ut in majorum est monumentis, terræ motu adeo horribili Zacynthus insula fuit conquassata, ut monte, cujus hodie in fastigio arx cernitur, & in quo tunc urbs inædificata viscebatur, magno hiatu in profundam altitudinem abrupto haud modica urbis pars revulso inhærens cacumini ad ima devoluta ingenti incolarum clade immani obruta æcervo sepulta fuerit. Eodem plane in monte, qui ab oriente totus continenti iugo in portum, qua ille maxime in sinum reducitur, est versus antiquam positam a conditore Zacyntho urbem existimamus; siquid erui conjectando potest; nam quæ parietinæ partim solo inductæ, partim eminentes, per summi hujus intra arcem montis aream haud exiguis spatiis discurrunt ingentium quidem iis quondam superstructurarum molium vestigia repræsentant, peritorum attamen judicio paulo plus quingentorum annorum ætatem transcendunt. Veretur interim venia, si incolarum grætiæ, quibus pro mortalium studio id rescire par

est

operibus aucta, ut produnt publicæ Civitatis tabulæ vulgo libro degl' Ordin pag. 16. iis in tabulis nulla hujus terremotus fit mentio; memorantur quidem qui terribiles acciderant rursus anno 1554 pag. 77. a. r., item anno 1593 pag. 136. a. r. atque item anno 1664. pag. 228. decretique statim a Senatu sumptus ad mœnia qua erant per hos casus diruta reficienda.

est fore jucundissimum, aliquanto hac in
pervestiganda re videbimur curiosiores, no-
straque se se in longius extrahet oratio.

Scyllax Caryandensis antiquissimus scri-
ptor utpote Dario Notho coævus (quam-
quam ne si quidem longo post intervallo
hujusce rei dederimus indices, minus pro-
pterea illi, qui auctoritatem præstent,
idonei existimandi sint, cum in suam usque
ætatem pristinum conditæ ab Zacyntho urbi
stetisse situm Dionysius Halycarnassæus tra-
dere videatur, qui ad positum ea in urbe
ab Ænea templum vel sua memoria sacra
quædam, ac ludicra solemnia agitari (1)
scribat; Livius (2) præterea, dum præter
urbem arcem nominat, ipsissimam antiquam
plane Psophidem videtur innuere) Scyllax
inquam imminentem portui urbem descri-
bit: (3) Ζάκυνθος, inquit, ἡ πόλις, καὶ λιμὴν.
Zacynthus insula, in qua urbs est, & por-
tus: Cum autem duobus peramplis illa cin-
cta sit portubus, cum alterutrum hic eum
designasse certum est, tum & urbi propio-
rem. Uter vero urbi propior dicendus fue-
rit,

(1) Dionys. Halycarnass. ant. Rom. l. 1. ubi de his sa-
cris & ludicris loquitur εἰς τοὺς χρόνους, αἰτ, συντελεῖται κατὰ
Ζακύνθου.

(2) l. xxv. cap. xxiv. urbem unam eodem, quo ipsa
est, nomine habet, eam præter arcem vi cepit La-
vinus Prætor.

(3) In Periplo ad Elidem.

rit, haud anceps iudicium est, si subiecti huic monti portus lento a meridie cornu cum prominente in altum ab altera parte iugo non sat quidem coeuntis, & qua cæcias perflat ventus omnino aperti, tutam attamen solo anchoras tenaciter complectente navibus stationem præbentis, sinum, amplitudinem, patentesque in facilem aditum, exitumque fauces, commoditates, opportunitatesque cæteras, quibus minime ille alter æquandus est portus, animo reputemus. Si consentanea vero hæc sunt, in hujus profecto montis vertice consedisse urbem necesse est, monte primum ab ipso protinus mari assurgente (nam hodiernum sub infima montis litus ædificiis refertissimum terra aggesta ex monte imbrum vi circum undique acciso dilapsa recenti memoria totum instratum est) & qua deinde in clivum erigitur, solo utpote argillaceo & lubrico tantis certe desuper immoliendis ædificationibus haud satis firmo, & stabili. Erat videlicet quod Romano apud Livium Prætori M. Valerio Lævino Psophide arce capta, quam in editissimo urbis loco constitisse ipsum acropoleos (ita enim eam appellat Pausanias) nomen declarat, tam subiecto & proclivi succedens urbs loco superiora tenenti magnum negotium facesset

ret

ret in ea capienda, ut viro de integroadhibendam censeret, quandoquidem urbem præter arcem vi captam (1) narrat. An non vero hujus supercilio montis impositam, seque e longinquo in conspectum dantem tantum non intento digito ostendit Ovidiana Penelopes ita de procis apud conjugem suum conquerens? (2)

*Dulichii, Samiique, & quos tulit Alta
Zacynthus*

Turba ruunt in me luxuriosa proci.

Non Zacynthus insulam *Altam*, montuosam quidem illam, ut pleræque omnes circum aliæ, at nequaquam præaltis insurgentem jugis, sed Zacynthus urbem *Altam* clare denotat. Petito enim ab ejus urbis decore, civiumque opibus, autoritate, potentia argumento misericordiam sibi, & laudem conciliare nititur, quippe quæ tanta a tantis viris, tamque præpollentibus, primoribus nempe Civitatis Zacynthiæ passa in fide perfliterit. Præcipua hujus argumenti præstantia non illam apud Homerum præterit, cum ignotum præsens conjugem alloquitur, non item Telemachum cum Minervam hospitem. ὁδυατ. τ'.

Νῦν δ' ἄρχομαι, τόσα γὰρ μοι ἐπέστυεν
κακὰ δαίμων,

B 2 O' σοι

(1) Livius l. cit. (2) In Epist. 1. Penelopes Uliissi.

Ὅσοι γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστος,
 Δυλιχίῳ, σάμῃ τε, καὶ ὑληέντι Ζακύνθῳ,
 Ὅτι τ' αὐτῷ ἰθάκῃ εὐδαιμον ἀμφιέ-
 μονται,

Οἱ μὲν ἀεκαζομένῃ μινῶνται, τρύχῃσι δὲ
 οἶκον.

*Nunc autem angor, tot enim mala in
 me inflixit numen,*

*Quicumque enim insulis dominantur
 optimates*

Dulichio, & Same, & silvosa Zacyntho,

*Quique & hanc latam incolunt Itha-
 cam,*

*Hi me nolentem petunt uxorem, do-
 mum autem absumunt.*

Et Telemachus. ὁδυσ. α.

Ὅσος γὰρ νήσοισιν ἐπικρατέουσιν ἄριστος,
 Δυλιχίῳ, σάμῃ τε, καὶ ὑληέντι Ζακύνθῳ,
 Οἱ δ' ὅσος κραναῇ ἰθάκῃ κατακοιρά-
 νεσσι,

Τόσοι μητέρ' ἐμῇ μινῶνται, τρύχῃσι δὲ
 οἶκον.

*Quotquot enim insulis dominantur pri-
 marii*

*Dulichio, & Same, & nemorosa Za-
 cyntho,*

Et quotquot asperam incolunt Ithacam,

*Tot matrem meam ambiunt, evertunt
 autem domum.*

Mi-

Minus hæc in alterum conveniunt portum, ubi aut humilis fingenda nobis est urbs, si in mare expositam statuamus, aut multa passuum millia a mari retracta, si locemus in monte.

Adlata hætenus mirifice affirmat defosum ducentis abhinc amplius annis in ejusdem, qua primus est ab aquilone ascensus, montis radice M. T. Ciceronis (1) sepulchrum, clarissimoque prodit indicio, urbem suprema montis insedisse. Quin positum illud extra urbem fuerit, nulla prorsus suboriri dubitatio potest, siue Romanorum mores, qui illud posuere, sequutos malumus; id enim Romanis lex duodecim Tabularum præcipiebat; siue græcorum libet existimare disciplinæ indulgisse, quos equidem varia pro varietate locorum, & temporum modo intra, modo extra urbem sepeliendi usus constat, quod demonstrat prolixè Potterus (2), Ciceronis tamen ævo jampridem morem & apud eos sepulchro intra urbem condendi corpora universim exolevisse. Hinc Servius Sulpitius ad eundem Ciceronem de M. Marcello, qui Athenis decesserat, ita scribit: [3] *Ab Atheniensibus locum sepulturæ intra urbem ut*

B 3 da.

(1) Quod infra describitur. (2) Archæologiz græcæ h. 4. c. 7. (3) lib. 4. epist. 12.

darent, impetrare non potui, quod religione se impediri dicerent; neque tamen id antea cuiquam concesserant. Quod proximum fuit, uti, in quo vellemus gymnasio eum sepeliremus, nobis permiserunt. Nos in nobilissimo orbis terrarum gymnasio Academia locum delegimus, ibique eum combussimus, posteaque curavimus, ut iidem Athenienses eodem in loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. Subitne animum aliter de Ciceronis cineribus cogitare extra urbem quidem sepulchro donatis, at quod proximum erat, non longe ab eadem urbe; quin & in loco maxime percelebri, faciliq; aditu frequentando, quod pietas, tantique viri claritas non suadebat modo, verum etiam efflagitabat.

Quin neque fortasse temere ex ipso etiam Thucidide hoc locatam existisse in monte antiquam urbem conjectes. Quorsum cedo is Zacynthi insulæ, quæ tractu bene longo Cephallenia objecta adjacet, ac pene toto in eam corpore incumbit, situm daturus, illum attamen ex una tantum exprimit insulæ facie ad Elidem versa? nimirum brevis licet, erat illa vero totius insulæ celebritate portus, urbisque maiestate nobilissima, meritoque potissima Thucididi habita, quæ insulæ situm desipiret. Quod si malueris

lueris Thucididem, quod historicis est usi-
ratum, ex usu rei quam describit, situm
insulæ deprompsisse, immo Lacedæmoniorum
ille classetm Zacynthum ad vim palam in-
ferendam, invecam describit; adeoque hunc
portum, hanc plane spectasse urbem videtur.
ὅς δὲ Λακεδαιμόνιος, [1] inquit, καὶ οὐ σύμ-
μαχος τῷ αὐτῷ θέρει ἐπαράλσαν ναυτὶν ἑκατὲν
ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἢ καὶ αὐτῶν ἀντιπέρας ἡλι-
δος: per eandem æstatem Lacedæmonii, &
socii centum vecti navibus se in Zacynthum
insulam insulerunt, quæ sita est e regione
Elidis.

Medium sub hujus ipsius montis ascen-
sum ab aquilone patrum ætate, ut ferunt,
& refert [2] Porchachius, satis adhuc &
parietinarum, & pavimenti instrati mar-
more, & tessellati operis, aliaque multa
mira vetustate præstabilia visebantur. Sed
numquam non penè in dies novi aliquid
ex antiquo ære sive signato, sive confato,
sive ducto cum nostra, tum majorum me-
moriam hoc in monte æturi solitum. Ecce
tibi, dum hæc scribo, qui nungiet glandes

B 4 plum-

- (1) lib. 2. (2) Parlando dell' Isola del Zante nel suo Isola-
rio così dice: siccome anco si veggono sotto il castello
molte antichità di fabbriche, di lastricati, di mo-
saico, ed altre cose di qualche momento. Si suol
ancor oggi additare questo luogo per tal memoria
de nostri maggiori.

plumbeas ibidem complures acutissimi erutas
varie ab ictu deformatas ΑΣΣΚΗΠΙΟΔΩ-
POT (fuforis facile nonten) infcriptas ,
quæ omnia prifcorum hic quondam colo-
norum fedis indicia haud ægre agnofcas .

Denique illud unum quanti non eft ha-
bendum ? Zacynthus infula tantummodo
quatenus fe hic portus explicat , portuique
impoſitus mons , longe maxime in Elidem
prominet , breviffimusque inde eft in eam
trajectus ; quin & ibi recta poſitam ex ad-
verſo mari proximam habet celeberrimam ,
atque totius principem regionis urbem [1]
Eli . An non ipſa hujus præcellentia ſitus ,
hæ commoditates , feu verius neceſſitates ,
quas quiſque ſecum facile recolat , de ve-
teri hic ſtante urbe nos ſatis commonent ?

Urbs , quando illius ſitum jam facile , ut
ſuſpicio , tenemus , ſuccedit inſpectanda
Αξιόλογον , *celebrem* , & *memorandam* eam
dicit [2] Strabo . Contemplandam nimi-
rum hoc nomine oculis ſubjicit ædificio-
rum frequentiam , ſplendorem , ornatum ,
laxitatem prorfus illam ſpecioſa viarum ,
ſpatiorumque deſcriptione diſtinctam , altis ,
ſolidiſque , qua in longum procurrat jugum
(non

(1) Hodie appellatur Belvedere . Videatur Μελίπος τῷ παντάγῳ
& ἄρτις Μητροπολίτης γερουσίας . παλαιά & καὶ ad Elidem .

(2) d. l. x.

(non autem omnino longius procurrit ,
 quam quantum in conspectu est portus)
 circumdatis mænibus septam , cæteraque
 eximia urbis decora , quæ ne singula pro-
 lixa nimis narratione persequeretur , uno
 pariter Plinius [1] complexus est verbo:
Zacynthus , ait , *Oppido magnifica*. Satis
 equidem per se magnam id vocabulum spe-
 ciem exhibet , at multo maiorem ingeret ,
 sicubi advertas , quam non nimis sæpe ,
 quam raro immo potius inter innumeras
 eo in capite describendum insularum urbes ,
 quarum complures exsistebant procul dubio
 præstantissimæ , simile aliquid Plinio elaba-
 tur.

Superba vero hic urbi alte imminens
 assurgebat arx illa , quam sive leniendi re-
 lictæ dudum abs se Psophidis desiderii , si-
 ve gratiæ sempiterno erga Psophidios mo-
 numento testandæ causâ (2) Psophidem
Zacynthus nuncupavit . Memorandi sane
 operis ædificium , utpote a cuius nomine ,
 quod Hermolaus (3) vidit , invictissimis
 deinde arcibus quæsitâ nobilitas , plures-
 que pluribus in locis arces Psophides dictæ.
 Psophis quidem primum a M. Valerio Læ-
 vino Prætore oppugnata fuit , & vi capta ,
 novo

(1) d. l. 4. cap. 12. (2) Pausan. arcadicorum. (3) In
 Plinium ,

novo, deinde certamine inito oppugnata urbs, eademque vi capta. Inde intelligimus quam magnis illa quoque operibus munita exstiterit, ut quæ capta jam arce hujusmodi sustinendæ adhuc vi par fuerit.

Infra urbem ad ibi exstructum Apollinis templum (1) Stadium patebat. *Ænææ* jam, quod videbimus, & *Dionis* spectaculo, & epulis claro; ne hujus quidem ulla hodie exstant vestigia. Verum tamen, ut Stadium, non ita & gymnica prorsus apud *Zacynthios* interiere. Quin, quod solemne equitum primo decussione, tum eorundem ad simulacrum pugnæ concursu, magno apparatu Prætoria inspectante Curia nostra etiam ætate quotannis ludicrum *Zacynthii* facere cives solent; quodque paterna iis indulgentia Venerus Senatus, non probavit modo, verum etiam pro sua Regia munificentia ornavit, egregia victoribus decernens præmia, ipsumque equestri hujus certaminis ducem splendido, præcipisque culto per annum in urbe honoribus Magistri Equitum titulo, atque insignibus decorans, vetere omnino illo dignum est Stadio.

Plures cultos fuisse a *Zacynthiis* Deos a scriptoribus habemus, & nummis, Jovem, Bac-

(1) Ex loco Plutarchi in *Dione* infra dando.

Bacchum, Venerem, at supra ceteros, ac
 ferme ab urbe condita Apollinem, &
 Dianam. Hinc illa lucorum, quibus maxi-
 me utrumque delectatur numen, conferen-
 dorum, Stephanonumque, hinc cantus, mu-
 sicique soni ab ultima ætate apud Zacyn-
 thios excitata studia. De Diana Bocchus
 apud Plinium (1) prodit, de Apolline
 nummi. Quicumque ante Romana tempo-
 ra cusi a Zacynthiis supersunt nummi, ii
 omnes Apollinem repræsentant; supersunt
 autem duo, alter æreus a Velerdetio (2)
 pridem editus, in antica facie divinum
 caput exhibens, in postica tripodem subje-
 cto Sole radiante inscripta ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ.
 Alter vero argenteus nuper Zacynthi effo-
 sus, cujus antica facies laureatum refert
 caput, postica juvenem læva citharam,
 dextra plectrum tenentem inscripta ΖΑ-
 ΚΥΝΘΟΟΣ. Juvenis haud dubie Apollinem
 designat, quem αἰὲ καλὸν καὶ αἰὲ νῖον., sem-
 per pulchrum, & semper juvenem in hymnis
 Callimachus vocat, cujusque, ut ait Ana-
 creon, propria sunt κῦμαρα, δάρη, τεῖπυσε,

[1] Histor. l. 17. cap. 40. ibi: Et in Hispania Sagunti
 ajunt templum Dianæ a Zacyntho advectæ cum
 conditoribus annis ducentis ante excidium Trojæ;
 ut author est Bocchus, infraque oppidum id habe-
 ri, cui pepercit religione inductus Annibal. (1)

(2) Relatus a Bruzenio Martiniere in suo Dictionar.
 geograph. v. Zante.

είθαρα, laurus, & tripus. Sive Zacynthum Patrem, sive Zacynthum insulam sub Apollinis specie hic latitantem malimus, æque utrumlibet oppido antiquum, atque impensum huic a Zacynthiis numini exhibitum cultum nummus ostendit.

Nobilem eadem in insula Montem nomine Elato Plinius (1) prædicat; necquicquam alio genere nobilem nuncupatum putes, quam luci, sacrarum fontium, & delubri religione; cumque insuper narret circa Arginussam (vicus erat in Zacynthio agro non longe ab Elato monte) neque (2) hunc montem excedere cervos, immo & auribus in monte fissis conspici, vix ambigas ob ea, quæ hoc in genere fabulantur poetæ, quin Dianæ sacer is mons fuerit, eaque res injecta religionis specie verius, quam ulla prorsus arcana naturæ vi, audierit admiranda.

His orta initiis Zacynthia res primum crescere multitudine civium, incolarumque, qui mutuis affinitatibus, colendique naviter agri cura eam sibi sedem in dies chariorem, lætioresque efficerent, tum circumcumeundo maria, commerciaque agitando terrestribus, maritimisque affluere opibus,

jun-

(1) Plinius l. cit. ibi; Mons Elatus ibi nobilis.

(2) Idem Plin. l. 8. c. 58. ibi: & circa Arginussam (cervi) montem non excedunt, auribus etiam in monte fissis

junctisque non vicinorum modo, sed & longe positarum gentium amicitiiis per occiduas etiam undique oras Zacynthii nominis fama late pervagari. Centesimus vix annus abierat, cum redundante populo, ut vix iisdem se contineri tectis possent, patrioque jam decedendi solo complures subinde necessitas incesceret, frequentes in consilium novæ sibi alibi figendæ sedis versi Zacyntho demigrant, immensoque enavigato mari in expositas ad intima Sacronensis sinus citerioris Hispaniæ terras descendunt, vacuas occupant, novaque ibi urbe condita, eam Patriæ nomine ex peregrinæ, cui assuescunt, linguæ sono Saguntum dicunt. Dianæ, cujus illi secum eo asportarant simulacrum, templum infra urbem (1) extruunt, cujus templi tanta deinceps ubique habita est sanctitas, ut ipsum quoque Annibalem religione inductum ei pepercisse feratur. Ducentis ante Trojanum excidium annis, id evenisse Bocchus memoriæ tradidit. Saguntus itaque illa, quam opulentissimam nominat Livius, adeo fide in Romanos, & pertinaci in Annibalem, a quo tandem fuit everfa, odio celebris, Zacynthiorum colonia est.

Non me præterit existisse, qui Herculē

(1) Hæc omnia supra relatus apud Plinium Bocchus.

lem illius jecisse urbis fundamenta crediderint. Jactatum id potissimum erat Saguntinorum sermonibus; nam Murrum primorem inter eos virum ita loquentem Silius Italicus inducit: l. 1. v. 505.

*Conditor Alcide, ejus vestigia sacra
Incolimus, terra minitantem averte pro-
cellam.*

At quanti tandem habendus nobis erit Silius, si cum Apollodoro (1), Livio (2), Boccho (3), Appiano (4), Plinio (5), Strabone (6), Henrico (7). Stephano comparemus, qui omnes Saguntinos Zacynthiorum asseverant esse colonos. Strabo *Ζακύνθιοι* *ἀπὸ τοῦ Ζακύνθου* Saguntum a Zacynthiis conditam diserte affirmat, & quidem, addit Bocchus, centum minimum ante natum Herculem annos conditam. Sed nec dissentire prorsus ipse videtur Silius, qui ita canit: l. 2. v. 603.

*Armaque Dulichia proavis portata Zacyntha.
Ut fabulosum aliquid ibi poetarum more
decantasse arguas.*

Qui porro Zacantham aliam a Sagunto, Zacanthæos a Saguntinis existimant, eadem faciunt ac si qui Zacynthinos, nam
eos

- (1) l. 3. chronicorum. (2) l. 21. cap. 7. (3) apud Plin. l. c.
(4) de bello Hispan. *Ζακύνθους ἀπὸ τοῦ Ζακύνθου*.
(5) d. l. 17. c. 40. (6) l. 3.
(7) ad vocem *Ζακύνθα*.

eos ita appellat [1] Probus, alios a Zacynthiis existimaret.

Paros quoque Ægæi maris insula, fin minus & ipsa existit Zacynthiorum Colonia, cujus equidem rei gravissimam ingerunt suspicionem propria omnia suæ ipsorum insulæ communicata cum illa insula ab Zacynthiis nomina, quandoquidem Nicenor [2] in Metonomasiis Paron vocatam aliquando fuisse *Zacynthum*, *Hyriam*, *Hyliesam* scribit, singularem certe suam erga Zacynthios voluntatem, ac immortalia aliqua Zacynthiorum in se merita adeo insigni monumento testari, ac profiteri publice voluisse censenda est.

Non vero ingratissimus totus grandiloquus est Florus (3), cum hanc ad insulam Romanum Prætorem M. Val. Lævinum cum classe appetentem describit; quin & pro cura vulgi vertendi in religionem auguria animarum excogitatum non incommode tunc ab laurifera insula, captumque victoriarum omen, enata in puppi laurus. *Primum igitur*, ille ait, *Lævino Consule Populus Romanus Jonium mare ingressus tota*
græ

(1) in Dione.

(2) Stephanus in voce Πάρον Νικότωρ δὲ ἐν ταῖς μετονομασίαις κεκληθεὶς φησὶν αὐτῷ Πακτίαν, Δημητριάδα, Ζάκυνθον, Ἰρίαν, Ἰλυσσάν.

(3) Florus l. 2. de bello macedonico.

græciæ littora veluti triumphanti classe peragravit. Spolia quippe Siciliae, Hispaniæ, Sardiniae, Africa præsefererat, & manifestam victoriam nata in Prætoria puppi laurus pollicebatur. Ab Zacyntho liquidem & denunciationis in græciæ armorum, & victoriarum initium Romanis est factum. Capitur a Lævino Zacynthus; hic tum primus jactus est Romanis gradus ad Macedoniam, Græciam, Asiam, Alexandriam, totumque Orientem continenti victoriarum cursu pervadendum. Corcyra, quæ se paulo ante bello Illyrico Romanis dediderat (1.), ad Illyridem, nequaquam vero ad græciam tum pertinebat.

Coloniis licet egregie deductis excellens Zacynthus, nusquam tamen imperio facta auctior, ac *Θαλασσηκρατεισῶν* urbium amplitudinem naëta legitur. Prolatandi nimirum foras imperii studia, unde illa excitari propius fuerat, ipsa rerum, quibus abunde urbs affluebat, oppressit copia. Quin & domesticæ solertiæ, virtutisque præstantia haud satis magnas Zacynthiis quærendæ procul eo in genere laudis appetitiones reliquit. Ut saturitate ipsa expleti fastidiunt cibos, ita propriis circumfluentes Zacyn-

(1) Polyb. l. 2. Flor. l. 2. belli Illyrici. Appianus de bello Illyrico.

eynthii bonis oppido parum afficiuntur externis, ac ne peregrinæ quidem gloriæ, quantumvis in propinquo sibi oblata, species eos magnopere avocat. Suis se illi Zacynthi in Odæis exercent, suis certant in Stadiis, in suorum oculis, quam in alienorum malunt excellere, domi præstare, quam foris. Minus propterea mirandum, si in clarissimis illis præliis, in quibus totius fere Græciæ stetero vires, ad Marathona, ad Salaminam, ad Thermopylas, ad Platæas, ad Levetra depugnatis, nullos Herodotus, Diodorus, Pausanias memorent affuisse Zacynthios. Quin neque Zacynthiorum ullus Isthmicorum, Olympicorum, Nemæorum, Pythiorumque certaminum, in quibus celebritate maxima bellicæ erant virtutis instituta specimina, principatusque contentiones propositæ, victor citetur. Nul-
 lus item ex eorum numero in amplissimum Arcopagitarum, Amphyctionumque adscitus ordinem prodatur. Sed nec ulla ad celebria Græciæ templa publice posita a Zacynthiis conspiciuntur donaria, nullius præstabilis Zacynthii artificis in tot egregiis operibus, signisque, quæ innumera illic prostant, curiose pene a Pausania descripta, nomen uspiam in oculos incurrat. Quamquam hujusmodi viros non locorum semper, sed

C

gen-

gentis sæpe nomenclatione a scriptoribus notari cernimus, Acarnanum videlicet, Cephaleniorum, Ætolorum, Achæorum, Eliensium, quorum aliquorum in numero, & censu numquam non Zacynthii fuere; ac ne tum quidem externa penitus Zacynthios caruisse gloria dixeris, si eos omnino præteritos a scriptoribus liqueat. Quam multos enim nobis iis quondam nominibus in Græcia claros novi quotidie (1) lapides exhibent, & columnæ, quorum nulla facta a scriptoribus fuerat mentio?

Quanto equidem in honore Zacynthii habitæ Musæ, & quantopere culturæ fuerint, etiamsi cætera deessent argumenta, unus abunde Pythagoras Zacynthius proderet. Non modo is lyræ docte pulsandæ arte insigniter floruit, verum etiam rem musicam novo prorsus, jureque viso tum omnibus admirando citharæ ab se inventæ genere auxit. Cithara, cum a forma, tum ab sui nomine authoris, Tripus Pythagoræ Zacynthii appellata. Eam, qui hæc apud Athenarum (2) narrat, Artemon ita describit: *Delphico erat, inquit, tripodi per-*
fimi.

[1] Quales sunt illæ duæ columnæ, quæ videntur in Orchomeno Boætiæ urbe in Templo B. M. V. refertæ nominibus τῶν μούσων καὶ ἁγερῶν; alteræ item duæ Megaræ variis in certaminibus victorum nominibus refertissimæ, & alibi. (2) l. 14.

similis, usumque citraea triplicis præstabat,
 nam tripodis pedibus in base quadam, quæ
 levi in gyrum ageretur impulsu, inductis,
 qualia inserta, & infixa versatilibus in sel-
 lis cernimus, tria ab uno ad alterum pe-
 dem intervacantia spatia intentis compleve-
 rat chordis, cum suprema quidem transver-
 sis in jugi modum brachiis unaquaque clau-
 sisset, infima vero varie pro expedita chor-
 darum sive intensione, sive laxatione in-
 terstruxisset, & ad communem lebetis, in
 quem superne desinebat, ornatum, alia qua-
 dam affinxerat, unde & species existeret
 elegantior, & gravior sonus redderetur.
 Suos autem unicuique spatio concentus at-
 tribuit, Doricum uni, Lydium alteri, ter-
 tio Phrygium; ipse vero in sella quadam
 ad hoc studiose fabrefacta, sinistra intus
 manu ad attingendum inserta, altera ple-
 cttrum admovebat, ac simul unum aliquem
 ex iis contentibus manu cingere cepisset, ba-
 se ad pedis ictum ocysissime circumvoluta al-
 terum reddere arripiebat. Adeo porro cele-
 riter basis pede commotæ velocitas spatia
 quaque ad manum adducebat, adeoque &
 ille manuum agilitate præstabat, ut, nisi
 quisquam intentis sedulo, quod ageretur,
 notaret, oculis, sed aurium tantummodo
 iudicio fideret, tres numero diversos, appri-

me tamen inter se cansonos audire se citharistas pronunciaret. Hoc citharæ genus, cum tantopere in admiratione fuisset, post mortem authoris, sive quod parum diuturna illi vitæ usura contigerit, sive quod disciplinæ admodum indocilis ob operosum manuum motum citharæ tractatio fuerit, sive aliam ob causam, statim omnino interiit, magnumque sui posteris desiderium reliquit. Pythagoræ Zacynthii mentionem præterea facit Aristoxenus ἀρμονικῶν στοιχείων l. 2. qui Agenorem Mitylenæum musicæ rei scriptorem innuens Pythagoræ Zacynthio eum accenset his verbis: καθάπερ οἱ πυθαγόρα τὸν Ζακύνθιον, καὶ ἀγνώρα τὸν μιτυληναῖον: quemadmodum Pythagoram Zacynthium, & Agenorem Mitylenæum: ex quibus verbis suspicari non absurde posse videor Pythagoram Zacynthium scriptis etiam, nedum organis, musicam locupletasse scientiam. At quoniam in allato Aristoxeni hemistichio Johanni Meursio mendum subolet, integrum sit cuilibet hac de re iudicium.

In poetarum carminibus memoriæ mandandis plurimum græci antiquitus studii collocabant; quin ea fere prima passim erat, qua suos honestissimus quisque ad optimos mores informare curabat, liberos, institutio, & disciplina, atque hoc sibi in

Xeno-

Xenophontis Symposio plaudit, ac gloria-
tur nomine Niceratus, quod Iliadem, &
Odyssæam a puero memoria comprehendit-
set. Hinc Homeristarum [hoc enim car-
minum deinceps quorumcumque recitatores
[1] appellabant nomine, quod ab Home-
ri carminibus recitandis ea primum incre-
bruerit consuetudo] haud exigua erat in
Græcia copia, & dignitas, quos in viro-
rum principum epulis, conviviiis, sapien-
tumque convæntibus adhibitos studiose, ma-
gnoque cum aurium fructu, tum & animi
jucunditate audiebant. Nec Regum ab his
abhorrebat majestas; Cassandrum siquidem,
qui proxime post Alexandrum Macedoniam
regio tenuit imperio, valde φιλόμυρον fuisse
legimus. Eo regnante Demetrius Phala-
ræus Theophrasti discipulus facundia, &
Philosophiæ studio nobilis Homeristas in
theatra induxit, atque hoc in laudis gene-
re Simonidem Zacynthium clarum fuisse
Clearchus tradit [2]. *Antiloebi, inquit,
carmina Simonides Zacynthius in theatris
de sella confidens recitabat.*

Phaylum, sive [3] Phalinum Zacyn-
thium multis splendentem laudibus exhibent

C 3

Cte.)

- (1) Aristocles apud Athenæum l. 14. (2) Hæc
omnia Athenæus l. 14. (3) Phaylum Ctesias, &
Plutarchus appellant, Phalinum Xenophontis habent
exemplaria.

Ctesias [1], Xenophon [2], Plutarchus [3],
 instruendorum nimirum exercituum, reique
 militaris scientia, nec non eloquentia, ac
 exquisita in transigendis negotiis prudentia
 præstantem, easque ob res gratia, authori-
 tate, muneribusque amplissimis apud Tisa-
 phernem primum Persarum Sarrapam, tum
 apud Regem Artaxersem Mnemonem ex-
 celluisse; a quo tanto fuit in pretio habi-
 tus, ut illius industria, & consilio in sum-
 mis regni sui temporibus uteretur. Lega-
 tionis ejus, quam ad Clearchum auxilia-
 rium a Cyro fratre e Græcia accitatum co-
 piarum ducem post eundem Cyrum in præ-
 lio casum misit, principem, græcum licet,
 destinavit, & quidem cum potestate am-
 pla, liberisque mandatis. Disceptionem
 a Phaylo eo in congressu cum Clearcho
 habitam, qui præsens auribus exceperat
 Xenophon, etiam literis mandavit; neque
 de se veretur prodere, quod cum ipse quo-
 que ad colloquium prodisset, & senem ado-
 lescens brevi, verumtamen gravi, senten-
 tia perstrinxisset, joculariter illum sibi [4],
 & pe-

(1) In fragmentis histor. (2) De Cyri gestis l.
 2. in princ. (3) In Artaxerxe. (4) l. cit. ita
 Interpres Italus Gandinus: le quali cose udite Fa-
 lino torridendo anco tu, disse, o giovanetto se non
 in

& pene ipse deridiculum respondisse. Manifesti porro Cresiam mendacii Plutarchus [su] coarguit, dum captandæ ille sibi gloriæ cupidus se quoque Phaylo legatorum in numero adjunctum fuisse sua in historia vulgavit, quem tamen Regi per id tempus adhæsisse Xenophon discrete tradit; tantæ videlicet dignitatis ea legatio habita ad amplificationem nominis famæque quæsum. Agatharchides Zacynthios bellorum gerendorum minus peritos fuisse ait, quod opibus abundantes vitam in delitiis agerent, ejusque testimonium & Mufsonius Philosophus (2), & Athenæus iisdem prorsus

C 4 ver-

in'inganno fai professione di filosofo, e veramente le cose, che tu di, non sono poco belle; nondimeno sappi, che tu se' pazzo, se credi, che la virtù vostra debba superare quella del Re. (1) l. cit. Illud vero splendidum jam est Cresiæ mendacium quod se una cum Phaylo Zacynthio, & quibusdam aliis ad græcos legatum scribit. Xenophon enim Cresiam cum Rege versatum fatur, facitque ejus mentionem, neque est obscurum lectos ab eo Cresiæ libros, ut nullo modo præteriturus fuerit silentio, siquidem is ad græcos venisset, tantisque de rebus sententiam Regis interpretatus esset, præsertim cum Phaylum Zacynthium nominaverit.

- (2) Mufsonius l. xii. de luxu græcorum testem aperte inducit Agatharchidem, an & hunc inducat Athenæus l. 12. vel potius Possidonium non liquet, cum enim utrumque proxime superius retulisset, primo Agatharchidem; tum Possidonium statim subdit:

ὅτι τῶν ἑσπερίων πόλεων Ζανυθίου φασὶν ἀρχὴν εἶναι πολέμου διὰ τὸ ἐκ αὐτοῦ καὶ πλεονεκτήματα ἐκτελεσθαι.

verbis proferunt. Sit sane & illud non leve Zacynthiarum præ opulentia, agrique amœnitate deliciarum indicium, quod suarum Zacynthus argumentum fabularum etiam poetæ occuparint. Nota Antiphanis poetæ Comiei Zacynthus, cuius adhuc reliqua apud Athenæum [1] legimus fragmenta. Luxu attamen, ut in communi Græciæ malo, immodice, aut turpiter laborasse Zacynthios nusquam accepimus. Homerus certe μεγαθύμους magnanimos collaudat sub κεφαλλίων Cephalleniorum nomine, quo nomine & Zacynthios illum comprehendisse constat, & docet Strabo (2). Quamobrem audierint illi rei bellicæ ignari; quicquid certe potius, quam inertiam, ignaviamve suspicabere. Patriæ enim vero charitas, quos Zacynthii, armis licet infueti, minusque exerciti, animos gererent, quam, sicubi usus poposcisset, bello habiles, minimeque abjectos, voluptatumve assuetudine emolliatos, tandem patefecit. In tutandis enim propriis extrema quæque experiri semper, quam oblatam ab hoste pacem impigra deditione accipere, maluerunt, ut generosæ
 pror

(1) l. 9. & 12.

(2) l. x. explicans illud Homeri αὐτὰρ ὀδυνοὺς ἦγε κεφαλλίους
 μεγαθύμους. κεφαλλῖαι δὲ πῦρ, αἶτ, τοὺς ἐκ τῆς νήσου τῆς κε-
 φαλλῖας λέγουσι, ὅμοιοι δὲ πάντες τοῖς ὑπὸ τῇ ὀδυνῇ.

proflus indolis germanitatem vel in Saguntinis plurimum valuisse merito existimemus. Profecto vicinarum circa insularum vix ullius pari in discrimine æque emicuit civitatis constantia.

Athenienses archonde Callia, facinus parante Tolmide, non ante Zacynthios in suas pertrahere partes potuerunt, quam penitus (1) subegissent, cum interea (2) Cephaleonii, & proximi quique cæteri adventanti ultro Tolmide cederent. Justo ita ille ex Zacynthiis, aliisque in societatem venientibus populis conflato exercitu, in Laconicum agrum populatum induxit, Æginetas fregit; unde ferme atrocissimorum, quibus se ipsa diu confecit Græcia, bellorum initia ducta.

Socratide vero multo post archonde, cum Timotheus classis præfectus, quos secum ferebat exules, Zacynthum remisisset, illatam inde sociali fidei injuriam, noxamque patriis institutis tanta Zacynthii animorum contentione apud Lacedæmonios expostularunt, ut deflagrata sancita recens pace belli odia Lacedæmonios inter & Athenien-

(1) Diodorus Siculus Biblioth. l. xi. ibi: Zacynthum petit, & hac pugnando capta &c. Olymp. 81. a. r.

(2) Idem Diod. ibid. tum, ait, percussis, atque in ditionem acceptis cunctis passim Cephaleoniæ urbibus &c.

nienfes rursus succenderint ; eique proinde ipsi se implicuerint bello , quod mox Lacedæmonii Corcyraeis intentant , in quod instructis iussi navibus Mnasilippam Lacedæmoniorum ducem Corcyram prosequuntur [1] .

II. Gemina Zacynthiorum spectata virtus & adversus Lacedæmonios (2), qui altero vertente Peloponnesiaci belli anno cum ingenti classe centum ornata navibus sociorumque plerumque opibus comparata , mille insuper levis armaturæ militibus Lacedæmoniis impositis ductore Chnemo Zacynthum repente investi , terrore armorum incendiis vastationibusque late perlato , re tamen infecta domum redierunt ; non modo enim non subegerunt Lacedæmonii Zacynthios , sed ne pervicerunt quidem , ut ab Athēniensibus , quibus adjuncti erant , ullatenus desciscerent . Tam lævo successu , seu ira , seu pudore , quasi iniusta Spartanò ab Zacynthiis nomini ignominia , incensos Lacedæmonios simul egressos hybernis ad movendum in Acarnaniam Ambraciensium Chaonumque apud Thucididem (3) facile proinde oratio impulit , ut quæ spem faceret subacta prius Acarnan-

(1) Hæc Diodorus Sicul. Biblioth. l. 15. Olymp. 101.
 d. 1. 3. Xenophon de reb. græc. l. 6.

(2) Thucidid. l. 2. (3) cit. l. 2.

naniam nullo tum ipsos negotio Zacynthi
 potituros; Cephaleuiamque sibi dudum ab
 Atheniensibus ereptam recuperaturos.

Neque minus fortiter Romanis eos pri-
 mum ad orientibus Zacynthii resisterunt;
 cum contra Cephaleui omnes ad primum
 M. Fulvii conspectum nullas pacis condi-
 tiones non bello potiores habuerint. *Alter
 consul, inquit Livius (1), Marcus Ful-
 vius perdomitis Æolis cum trajecisset in
 Cephaleuiam, circa civitates insula misit
 percontatum, utrum se dedere Romanis, an
 belli fortunam experiri mallerent, metus ad
 omnes valuit, ne deditiorem recusarent.*

Cum hoc animi robore præditos Zacyn-
 thios video; simul & cogitatione recolō,
 in duobus dumtaxat illos ex communibus
 totius Græciæ bellis, quod literarum sit
 proditum monumentis; in acie stetisse,
 Trojano, quod Homerus, & Diodorus tra-
 dunt, & Peloponnesiaco, nullumque præte-
 rea usquam sua ipsos sponte foris bellam
 suscepisse, vix, ac ne vix quidem indulge-
 re mihi possum, ut credam, domesticarum
 eos opum, deliciarumque lenocinia tanto-
 pere ab armis avertisse, ac non peræque
 etiam insitum pacis studium, moderati ani-
 mi, abstinentiæque laudem. Quin Pel-

ponne-

ponnensiaco bello nonnisi Atheniensium sollicitati precibus animum adjecerunt. Quamquam non diffitendum, quod Thucydides refert, eidem illos paulo ante, Corinthiaco nimirum bello, unde Peloponnesiacum repente (1) emerfit, conjunctis cum Atheniensibus studiis prolusisse, delectam mille expeditorum peditum manum Corcyrae contra Corinthios submittentem.

Trojani porro tam pervagati fama belli, praestantissimorumque scriptorum celebrati literis, non adeo Zacynthiis cum universa Graecia communis exstitit gloria, ut non eam etiam confecti quidem quodam illi nomine cum paucis praecipuam, suscepti vero eximiam praeceteris tribui sibi jure postulent. Quem enim ignorare Ulixis potissimum virtute, ac sapientia Trojae a Graecis debellatum? Ulixis inquam Zacynthiorum Regis. Zacynthii perinde ac Ithacenses, & Cephalenii hunc suum ipsorum Trojam sequuti sunt Regem, ut habetur apud Homerum Iliad. 3.

Ἀντὶρ Ὀδυσσεὺς ἦγε κεφαλῶας μεγαθύμους,
 Οἳρ' Ἰθάκῃ εἶχον, καὶ νῆειτον ἐνοσίφυλλον,
 Καὶ κραυλῆ ἐέμοντο, καὶ ἀγίλιπα τρη-
 χέων,

Οἵτε

(1) Thucyd. l. i. αἰνὰ δὲ αὐτῇ πρώτῃ ἐγένετο τὸ πολέμῳ τοῖς κορινθίοις ἐς ἀθῆνας.

Οἷτε Ζάκυνθον ἔχον, ἡ δ' οἱ σάμεον ἀμ-
φένεμοντο,

Οἷτ' ἡπειρον ἔχον, ἡ δ' ἀντιπέραν ἐνέμοντο,
Τῶν μὲν ὀδυσσεὺς ἦρχε διὲ μῆτιν ἀτάλαν-
τος,

Τῷ δ' ἅμα νῆες ἔποντο δωῶδεκα μῆλτο-
πάροισι.

*Sed Ulisses ducebat Cephallenios ma-
gnanimos,*

*Qui Ithacam tenebant, & Neritum
frondosam,*

*Et Crocylia habitabant, & Ægilipam
asperam,*

*Quique Zacynthum habitabant, &
qui Samum incolebant,*

*His quidem Ulisses imperabat Jovi
consilio par,*

*Hunc simul naves sequebantur duode-
cim proras rubras habentes.*

Hi sub illius Trojæ stabant signis; illius
hi stipabant agmen, ductabantur imperio,
laborum, periculorum, certaminum, con-
siliorum præter cæteros socii, participes,
administri. Neutiquam proinde dubitan-
dum, quin & ad hos in primis tanti du-
cis omnium prædicatione summi præclare
acta pertingant, splendidissimaque proxime
promanent merita.

Cum ipsa præterea suscepti belli causa
nihilò

nihilo secus ; atque ejus fuerit victoria Græcis perquam honestissima hospitii videlicet sanctitas, quam nefario apud Menelaum Helenæ raptu Parides consceleraverat, vindicanda, quoti tandem fuere in celeberrimo illo Ægii coacto ex Agamemnonis edicto Concilio, [1] in quo cunctis Græciæ convenientibus & approbantibus principibus Trojanum decretum est bellum, quorum virtus Zacynthiorum animi magnitudinem exæquaverit, quos propinquitas, avitaque cum Dardanidum gente intercedens necessitudo minime inflexerit, aut, quæ probabilis videri fortassis poterat excusatio, a ferendo suffragio ullatenus retardaverit? Præter Cretenses, unde ortus Teucer, forsitan & Arcades, ut supra est dictum, haud scio, an quemquam alium Zacynthiis habeas adnumerare, quocum eam laudem communicatam putes.

Diu demum post Trojam urbem excisam erigere se se in studia libertatis Græcia cæpit. Hinc regio undique dominatui indictum bellum; pulsi urbibus tyranni, immodicæ potestates imminutæ, temperatæ ad popularem usum leges, æquandæque ubique libertati cura enixe adhibita. Lacedæ-

demonii etiam omni ope incumbere, ut paucorum imperiis per omnes Civitates res publica (1) constitueretur. Princeps hæc, immo & una fere, internecinorum, quibus deinceps conflagrat Græcia, bellorum causa. Haud ignobilis hoc in genere a Zacynthiis quoque impensa opera.

Dionem Syracusanum, [2] Hipparini filium, Platonis discipulum, Dionysius alter Siciliæ tyrannus, quod cum affinitate regia, tum plus etiam virtute, & apud omnes gratia sollicitam sibi merito faceret regni possessionem, in Peloponnesum ablegaverat. Non equidem segnis ibi Dion mora; exercitus attamen ad Siciliam tyrannide liberandam conficiendi conatus cum minus procederent, quod (3) per pauci ad societatem periculi perducerantur, ad Zacynthios dilabitur, a quibus perbenigne acceptus studiose, & strenue adjuvatur. Huc continuo veterani ex tota Græcia adducti milites, ducesque & genere, & præliis clari evocati. Hic bellum Siculum aperitur, hic instruitur, hic incitantur in pugnam animi, hic pene bellum conficitur. Zacynthi plane Dionysium regno a Dione

(1) Thucidid. in princ. (2) Describunt hæc Diodorus Sic. Biblioth. l. xvi. Cornel. Nep. Plutarchus in Dione (3) Cornel. Nep. ibid.

a Dione dejectum dixeris, non Syraculis. Zacynthus, inquit Plutarchus, comparandi belli sedes fuit. Ibi ad octingenti prope armati convenere, multis, magnisque quique confectis bellis insignes, corporis viribus præstantissimi, & cum alacritate animorum, tum & usu ad irrumpendum in ardua quævis feroces, omnino ejusmodi, qui exemplo vehementer incenderent, & in sui auxilium concitarent quicquid suarum haberet Dion in Sicilia partium. Verum sicubi inaudiunt in Siciliam contra Dionysium destinari bellum, obstupefacti repente despondent animis, & facinus improbant. Irarum impotentia manifesto aiunt Dionem insanire; inopia eum, ac desperatione incerti exitii consilia cæcum prorueri. Fraude secum actum palam conqueri, apud quos nulla tanti, quod antea oportebat, facta fuerat belli mentio; exposulare injuriam cum suis, & cum alieni nominis ducibus. At posteaquam Dion silentio facto proloquens nihil alicunde tyrannidi esse firmum, sed labantia circum undique omnia demonstravit, ostenditque nequaquam eos lectos milites sibi, verum duces dandos Siculis, Syracusanisque, diu jam illis, si qua hujusmodi se occasio offerat, defectioni imminentibus; & cum eadem gravi oratione

ne prosequutus fuisset Cleomenes, qui una cum iis arma sumpserat, Achæus genere, nobilitate, & gloria gestorum inter suos in primis præstans, mirifice sunt assensu. Adulta jam erat æstas, etesiæque mari flabant, lunaque pernox erat. Apollini itaque Dion sumptuosum maxime, & solemne sacrificium parat, & cum exercitu armis magnifice etiam ad speciem ornato procedens templum adit numinis, reque divina ibi rite peracta, in Zacynthiorum Stadio epulis apparatissime instructis militum habet publice convivium. Hic suspicere omnes auri, argentique in pateris mensisque copiam, & pretiosum cæterum quemque ornatum longe splendidiorum, quam privati ferret hominis fortuna, nec inducere animum posse credere, Dionem ea proVectum atate virum, tantarumque opum, tam immane fuisse facinus aggressurum, sin ei & certa oblata spes esset, & plurimæ, maximæque ab amicis facultates, & subsidia suppetere. Confirmatis ita mirum in modum animis subministrata a Zacynthiis implentes navigia in Siciliam feruntur. Duas Diodorus, & Cornelius Nepos subministratas naves narrant, Plutarchus complures insuper triremes. His Dion opibus (pergit

D

Cor-

Cornelius Nepos) *quingenta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centumque peditum millibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, Syracusis introierit. His, qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus repressit, totiusque ejus partis Siciliae potitus est, quæ sub Dionysii potestate fuerat; parique modo urbs Syracusarum præter arcem, & insulam adjunctam oppido, eoque rem perduxit, ut talibus factionibus pacem tyrannus facere veller, Siciliam Dion obtineret.*

Quamquam fatales jam tyrannis Siculis Zacynthii, nam commutato repente ingenio, versisque in tyrannidem moribus, cum Dion quoque brevi omnibus esset invisus, Zacynthii quidam adolescentes (1), quos Callicratides author, & magister facinoris (civis hic Atheniensis erat, Platonis & ipse quondam discipulus, Calliam Diodorus, Callipam (2) Athenæus appellat) & (3) suorum numero cum audacissimos, tum viribus maximis ad id elegerat, per speciem conveniendi tyranni in

re-

(1) Diodorus, Cornel. Nep. & Plutarch. l. cit.

(2) l. xi. cap. 23. (3) Cornel. Nep. ibid.

regiam admissi cubantem in lecto Dionem interimunt.

Sed quid moror exequi diem illum, quo non antea fortasse Zacynthiis alter, aut ad voluptatem lætior, aut splendidior ad celebritatem, aut ad posterorum illuxit memoriam insignior, numquam non gratis ab illis & cogitationibus, & sermonibus revocandus, quo nempe Æneas patriis relictis sedibus, multa prætervectus maria, cum duarum & viginti navium classe ad hanc eorum applicuit insulam. Ad nullam Æneas, utpote qui reddendæ semper græcis Helenæ, pacisque fuisset author, divertit Troja profugus Græciæ urbem, quin comiter, munificeque fuerit hospitio acceptus, omnique regio in honore habitus. Quid tum factum a Zacynthiis eadem atque ille stirpe ortis existimatio est? Qui tum effusæ obviam ad mare Zacynthiorum omnis generis concursus, insita mortalibus cura nobilem advenam, propinquitate sibi junctum, regali præclarum majestate, cum immenso suorum comitatu, e navi in terram exscendentem omnium & oculis conspicere aventibus, & animis gratulari, & inclusa sinu gaudia coram profundere gestientibus? Cujusmodi spectaculum illud

D 2

fuit,

fuit, cum silentio tantisper adhibito, donec Æneam, Trojanosque inter, & Zacynthios proceres consalutationes, gratulationesque fierent, latis undique sublati clamoribus duo cognati inter se populi in mutuos, ut quisque in quemque incideret, summæ benevolentiae complexus ruerent, veluti si charorum aliquem longo post intervallo reducem aspicerent, intuendoque alii alios communis se invicem generis admonerent, atque ita regio circumfusi agmini Æneam, dum magna in urbem inveheretur pompa, & ad magnificas multa pridem cura, & opulentia apparatus ades deduceretur, plausus, latusque voces edentes prosequerentur; Trojanis deinde principibus ad destinata publice hospitia congruo cum honore deductis, flagrantibus certatim Zacynthii studiis Trojanos ceteros in suam quisque hospitatum domum invitarent; cum urbe denique splendide ornata sumptuosis epularum, pomparum, munerum, ludorumque apparationibus dies quam qui maxime percelebres agerentur. Nihil attamen per eos dies gratius, jucundiusque usaveniebat, quam communes magnificis læpe verbis efferre origines, quam in ore omnium esse, & exaudiri undique:

Dar-

Dardanus Iliacæ primus Pater urbis,

Or author,

Ænæid. 8. v. 134.

Zacynthusque ejus filius Zacynthi con-
ditor.

An non hæ species, multoque lætiora, ac
magnificentiora menti occurrant, cum a
Dionysio Halycarnassæo (1) accipimus,
Æneam vetustæ cum Zacynthiis amicitia,
ac necessitudinis excolendæ gratia Zacyn-
thi exscensionem fecisse, ibidemque, ut
mutuæ communis generis charitati satisfac-
ceret, tum & apprime liberali hospitem
humanitati, ac studio obsequeretur, ali-
quantum substituisse? Forte importuna dein
conscendere paranti navigatio incidit; ita
instaurata ea publica hospitalis hilaritas in
longius adhuc tempus Zacynthi extrahi-
tur. Veneri interea templum Trojani ex-
struunt, cui posteaquam justo sacrificio li-
tarunt, ad edita passim agonalia cætera

D 3

no-

1. Ita Dionysius Alycarnass. antiq. Rom. l. 1. εἰς Ζάκυνθον
(Trojani) ἀφικνῶνται. διζήμενοι δὲ αὐτὸς καὶ τῶν Ζακυνθίων
πρὸς φιλίαν διὰ τὸ συγγενές. -- Ζάκυνθος τε καὶ Ἐερχόνης
ὡς ὁ μὲν Αἰκίῳ πρόγονος ἦν, Ζάκυνθος δὲ τῆς ἡσὺς κτιστὴς ταύ-
της δὲ τῆς συγγενείας ἀναμνήσει, καὶ φιλοφροσύνῃ τῶν ἐπιχωρίων
διατείνοντες αὐτοῖσι, καὶ ἅμα ἀπλοῦς κατειργόμενος θυσιῶν ἀφρο-
δίτη πρὸς τῷ κατασκευασθέντι ἱερῷ θυσίαν, ἡν εἰς τοῦδε χρόνου
συντελέσει κοινῇ Ζακύνθιοι, καὶ ἀγῶνα ποιῶσιν ἐφήβοις τῶν τε ἁλ-
λων ἀγωνισμάτων, καὶ δρόμον * τὸ δὲ νικητῆριον ὁ πρῶτος ἐλθὼν
εἰς τὸν νεῶν λαμβάνει. λέγεται δὲ Αἰκίῳ καὶ Ἀφροδίτης ὁ δρόμος,
καὶ ἔσσαν τῶν ἐσσαν ἀμφοτέρων.

novum facrant ludum flore vigentium ætatis juvenum decurrentium, ut, qui ad id templum cursu prior pervenisset, victor haberetur. A positis pro templo illorum signis Æneæ & Veneris, ludus appellatus. Hunc in mille ducentos deinceps a Zacynthiis servatum annos suo quoque instaurari solitum ævo idem Dionysius referr.

Quam hospitalis Zacynthiorum in Ænea excipiendo liberalitas eluxit, ac magnificentia, tam eorundem in Demarato quoque se prodidit, & suscipiendo humanitas, & protegendo benignitas, ac fides. Alter erat is ex Proclidarum stirpe Lacedæmoniorum Rex, cum cætera gloria inclytus, tum quod una cum regio collega Cleome ne Athenienses Pisistridarum dominatu (1) liberasset; unus omnino Spartanorum regum (2), qui quadrijugo Olympiaco in certamine palmam reportarit. Abrogato ei (3) a Lacedæmoniis per infensu sibi se

(1) Pausanias in Laconicis.

(5) Herodotus l. vi.

(3) Herodotus in Ερώτω. Δημόκριτος ἐπορεύετο εἰς ἕλην τῇ λόγῳ φάναι εἰς ἐλάντας χρησάμενος τῷ χρησάμενος πορεύεσθαι. λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπάζοντες δημόκριτον δρομήν ἐπιχειρεῖν εἰδόντες. καὶ κῶς ἐφθῆ εἰς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ δημόκριτος ἐκ τῆς ἡλίδος, ἐπιδιδάσκοντες δὲ οἱ λακεδαιμόνιοι αὐτὸν τε ἀποτρέψαι, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπειροῦσθαι. μετὰ δὲ, ὅτε γὰρ ἐξεδίδοντο αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐπὶ τῷ θεῷ διαβαίνει εἰς τὴν αἰτίαν τοῦ βασιλέως δακρυόν, ὁ δὲ ὕπερ δέξασθαι αὐτὸν μεγαλοῖ, καὶ γῆν, καὶ πόλιν ἔδωκε. ὅτε ἀπὶ κατὰ εἰς τὴν αἰτίαν δημόκριτος, καὶ τοῦτον χρησάμενος τὴν γῆν.

Cleomenis calumnias subornatæ Pythiæ perfidia comprobatas, regno, ad privatam rejectus fortunam, ludibrioque a Leotichide successore læsus Delphos consultum ire se simulans sollicitis clam itineribus Elidem transgreditur, & in Zacynthiorum sinum, tamquam in salutis portum, se recipit. Non hæc illum fefellit spes; nam Lacedæmonios, qui insequentes fugientem Zacynthi fuerant assequeuti, omnesque jam illius servos, ne uno quidem relicto calamitatis socio, comprehenderant, ab injicienda in ipsum Demaratum manu viriliter Zacynthii prohibent, deposcentiumque seu preces, seu minas magno, ac forti animo aspernantur, ac respuunt. Singularem præterea virtute, officio, fide, ne quod, aut præsentis Demarati periculo præsidium, aut miseriæ solatium, aut spei pristinae recuperandæ dignitatis facultas desit, cumulate præstant. Hinc Zacynthiorum ille, ut omnino par est credere, benignitate egregie recreatus navigio, comite, cultuque adjutus in Asiam prospere trajiciens ad Darium Persarum Regem, a quo forti humanæ illachrymante non modo humaniter acceptus, verum etiam magnifice habitus, cultusque fuit, perinde ac si regia

adhuc ei fortuna confisteret, plurimumque insuper donatus, urbium imperio regium ibi nomen in (1) seram posteritatem propagavit, dubiisque aliquando (2) Graciæ temporibus Patriæ memor, injuriæ immemor auxilio fuit.

Ut paratum Zacynthus, tutumque calamitosis, qui in hospitum humanitate, & misericordia spem jure ponerent, perfugium, ita receptus eadem Zacynthus exitialis iis, quibus in scelere, & hostili conatu spes esset, qualem (3) expertus est Hegesistratus, divinus nempe ille Eleus sacrorum a Telliade (4) traditorum scientia æque ac in Lacedæmonios odio clarus, quem magna apud Mardonium Xerxis exercitus ducem mercede Plataensi bello Lacedæmoniis infausta, ac dira præcinentem, cum iidem tandem aliquando Lacedæmonii comprehendissent, arctèque vinctum in dura reservarent supplicia, ad atrox conversus facinus ferro pedem explicaturus vinculo plantam sibimet ipse præcidit, perque cuniculum clam custodes carcere evadens

(1) Pausanias in Laconicis.

(2) Herodotus l. vii. in Polymnia. Demarati industriam memorat etiam Justinus in Trogo l. xi.

(3) Totum hoc describit Herodotus in Calliope.

(4) Pausanias in Phocicis in princ. de Telliade Eleo.

dents lignea in truncum pedem inducta planta nocturna Zacynthum se contrahit fuga. Minus tamen e sententia tam audax ei conatus succedit ; nam rumore allato propere Lacedæmonii advenientes inter ipsas dirarum imprecationes ultro sibi ab Zacynthiis ad piaculum deditum confodiunt.

Archelaus quoque regiarum Mithridatis in Græcia copiarum præfectus post acceptam apud Cheroneam a Sylla cladem cum toto Jonio infesta discurrens mari classe exposita circum undique vastasset loca, Zacynthi demum, sive metu compulsus, sive animo quippiam de integro movendi, se se collegit. Verum nequaquam tutam sibi eam ab Romanis stationem de improvviso sentiens tumultuarie se inde veluti e repentino incendio proripiens excursoris magis, ait (1) Appianus, quam justis duceis specie in ultimos refugiens Græciæ fines, Chalcidem evolavit.

Ad Zacynthiorum vero humanitatis, pietatisque commendationem nihil adduci illu-

1. Appianus Μιθριδατείῳ πολέμῳ : ῥωμαῖοις καὶ ἔχ' ἐχόντων αὐτοὺς τοῖς πῶσις περιέπλεε τὰ παράλια περὶ τῶν. Ζακύνθῳ δὲ ἐλθεῖν παρματροπολίδους. καὶ πρὸς ῥωμαίων οἱ ἐπιδήμενοι συκοῖς ἐπιδαμῖνος αὐτῶν κατὰ τάχος ἐλθεῖν αὐτοῖς ἀνήγετο εἰς χαλκίδα λησδόντι μᾶλλον ἢ πολυμῶντι εἰσκήσας.

illustrius, splendidiusque potest, quam quod Romana Republica una cum suo ipsius Servatore, ac Parente M. Tullio Cicerone; violento illo triumviralis dominationis turbine prostrata, Zacynthus potissimum propinquorum, necessariorum, ac optimorum ejus reipublicæ civium judicio digna habita, unaque ex omnibus ubivis terrarum locis delecta, quæ tam immortalis viri patria pulsi, execrandoque sæculis omnibus ictu percussi corpus susciperet, & in qua justis parentalium honoribus exhibitis suam illi erga demortuum pietatem testarentur, ejusdemque sibi, si quo posito ibidem monumento ad omnem commendata posteritatem memoria exstaret, desiderium minuerent. Zacynthiorum (næ istud & magnificum dictu, & auditu admirandum, & pergratum, jucundumque visu) humanitati, pietati, religioni mortui Romani oratoris tutela concedita; apud Zacynthios depositi Ciceronis cineres; Ciceronis Zacynthiis commendati manes. Si *Clo-*
dio expellenti, quandocumque ea legimus, aut audimus, O *Antonio occidenti irascimur*, ait Seneca (1). Si Appianus (2),
ut,

(1) de Ira 2. 2.

(2) *ἐμψυχίως βίβλη, δ'.*

ut, in ejus loci, quo cæsus fuerat Tullius, mentionem inter scribendum incidit, non ultra progredi est ausus, quam ad eundem prius conspectandum se conferret locum, hancque sui in illum testem misericordis animi, pietatisque, orationem literis consignaret: *ἤτοι, ὃ καὶ ἰσοεῖα τῶν τῶν πᾶσι δὲ ἀπὸ καρπῶν πόλιν τῆς ἰταλίας καταχθῆς*: Quibus tandem hic nobis Zacynthus eris, aut adeunda studiis, aut respicienda sensu, aut denique vocibus compellenda, quæ non modo summi viri memoriam præters, sed illum ipsum mortuum benigne complexa, pioque prosequuta funere sempiterno monumenti honore ornasti? Qui mortalium tam longe positi, qui tam exuri humanitate homines, qui summam ideo non sentiant se tibi habere gratiam, seque propterea tibi mirifice obstrictos profiteantur? Ipsæ præfecto ingratae, quæ de tanta tua laude, ac merito sileant, & non gratulentur literæ. Hoc autem Ciceronis sepulchrum in sextum usque supra decimum sæculum inviolatum, nullisque scelestorum temeratum manibus Zacynthi permansit, donec tandem in augustioris gloriæ fornicem Cælorum Regina, gratiarum omnium apud Deum mortalibus con-

ci-

ciliatrici, **MARIÆ** Virgini Deiparæ superexstruentes tanti dignitatem, claritatemque monumenti longe etiam nobiliorem præstabilioremque, pro eximia sua in dictam Virgitem observantia, & cultu, Zacynthii effecerunt; qua planè ratione & hodiernam Romæ urbem Summorum religione Pontificum prisca magnificentiorem cernimus effectam. Age verò ipsa, quæ hac de re fidem faciant, documenta, & quidem historiæ luminibus illustrata, doctorumque comprobata suffragiis, proferamus.

Fr. Desyderius Lignamineus Patavinus
 Hieronymi fil. Johanni Bapt. Privitellio
 Cocnetensi Viro Doctissimo, & Præcept.
 Opt. S. D.

In Zacyntho insula Venetorum, quæ
 adjacet Epiro, in mari Jonio anno MD-
 XLIII. Kl. Decemb. apud Sacellum Di-
 væ Mariæ Gratiolæ cognomento, non lon-
 ge a littore maris, positum F. Angelus
 Apulus minorita, dum construendi mona-
 sterii fundamenta effoderet, sepulchrum an-
 tiquissimum reperiit his literis inscriptum:
M. TYLLI CICERO HAVE, ET TU
TER-

TERTIA ANTONIA; quod quidem ex hac vetusta inscriptione ostenditur fuisse M. T. C. Arpinatis Civis Romani. Quomodo autem eo Ciceronis reliquæ delatæ sint, monumentumque hoc ipsum illi sit erectum, ut rem ab ætate nostra remotissimam, haud facile dixerim. Satis tamen constat ex Livio, Appiano, & Plutarcho, quod, cum triumviri Octavianus Cæsar M. Antonio Ciceronem, quem patrem appellare solebat, Antonius vero Cæsari L. Cæsarem avunculum suum, & M. Lepidus L. Paulum fratrem viros Consulares nefanda permutatione necandos concessissent: ubi hæc vere audivit, desperatis rebus præsertim ex sua, filii, & fratris, ac fratris filii, omnium denique necessariorum, & clientum, amicorumque proscriptione, urbe eo consilio abesse voluit, ut in Macedoniam ad M. Brutum trajiceret. Primo igitur in Tusculanum fugit, inde transversis itineribus in Formianum veniens Cajetæ, sive Asturæ navem ingressus Circejos usque navigavit. Ibi propter ventos adversos maris tempestate deterritus, cum in terram descendisset, tædium tandem cum & fugæ, & vitæ coepit. Regressus autem ad superiorem villam moriatur, inquit,

quit, in patria sæpe servata. Tandem per-
 vicerunt liberti, & servi, qui secum erant,
 ut iterum navigaret. Cum igitur ipsum
 lectica impositum ad mare referrent, ad-
 fuere satellites cum Gn. Popylio Lænare
 legionario milite; qui jussu M. Antonii
 Ciceronem patrem patriæ, & patronum
 suum in parricidii judicio prominentem ex
 lectica deposita ejus mandato, præbentem-
 que cervicem immotam capite tribus fe-
 riens, secansque vulneribus, manibus quo-
 que præsertim dextra, qua Philippicas
 scripserat, præcis, crudelissime obtrunca-
 vit ante Christum natum ann. XL. Æt.
 vero suæ LXIII. aut, sicuti Arelius Fu-
 scus apud Senecam testatur, LXIII. Ci-
 ceronis deinde caput, & manus Romam
 ad Antonium delatæ, aspexit diu summa
 lætitia exultans & Fulvia ejus uxor. (Dio-
 nis historici testimonio lib. XLVII.) Cice-
 ronis caput manibus pertractans deturpa-
 vit, & conspuat, moxque super genua im-
 ponens ex ipsius ore linguam extraxit,
 eamque acubus, quibus ad ornatum capi-
 tis utebatur, multis non sine contumeliis
 totam pupugit, & perforavit. Ubi vero
 mulier nequissima hac immanitate, & An-
 tonius illo spectaculo per diem oblectatus
 & sa-

& satiatus est, jussit per contumeliam caput inter duas manus pro rostris affigi, & Popylium ducem satellitum coronavit, adornavitque ducentis & quinquaginta drachmarum atticarum millibus, hoc est, ut nunc subducunt, XXV. millibus aureorum. Reliquum vero corpus quo & delatum, & a quibus sepulchro ornatum fuerit, numquam legisse memini, nisi semel in quibusdam versibus de morte Ciceronis a Viris XII. scriptis, qui illum a L. Lamia ejus amicissimo humi traditum memoriz tradidisse videntur; nulla tamen apud quoscunque, qui de hac re scripserint, sepulturæ loci mentione facta. Quamobrem crediderim potius liberos, & servos, qui cum Cicerone erant, & quieti jussu domini passi fuerant, quod sors iniqua, & M. Antonii iniquitas tulisset in eum, accepisse cadaver, & combussisse, & mox conscendentes navim ad navigandum paratam cum cineribus ipsius, & forsitan uxore, & aliis propinquis, & amicis ex timore bellorum civilium Zacynthum insulam in ipso navigationis cursu appulisse. Deinde a Marco Ciceronis filio, quem Octavianus, ut se a traditione Ciceronis excusaret, Pontificem statim declararat, nec multo post

Con-

Consul factus sibi collegam delegerat in
 memoriam patris, in Italiam (in græciam
 enim fugerat post Ciceronis mortem Ap-
 pianî testimonio) erectum hoc sepulchrum
 fuisse. Siquidem & in Macedonia dignas
 inferias [antiquorum more] patri persol-
 verat, cum illi M. Brutus ad vindictam
 necandum concessisset C. Antonium trium-
 viri fratrem, quem captivum habebat. In
 ipsius autem sepulchro inventæ sunt urnu-
 læ duæ vitreæ, in quibus tanti viri cine-
 res, & amicorum lachrymæ (de more)
 servabantur. Erant autem formæ, & ma-
 gnitudinis effigiata, & expressæ ad unguem,
 ut sequenti folio cum facie ipsius sepul-
 chri videri licet. Quod non modo non a
 veritate ipsa alienum, sed etiam & cre-
 dibile, & rationi consentaneum esse hoc
 ipso uno argumento facile judicari. In
 fundo enim majoris urnæ cinerum in am-
 bitu concavi vitro erat inscriptum: AVE
 MAR TUL. Quæ omnia superiori anno
 XVIII. Kal. Maii, cum ex Creta Vene-
 torum Colonia, ubi decennium publice bo-
 nas literas docueram, in Italiam naviga-
 rem cum Hieronymo Bragadeno Cydonien-
 sium Rectore opt. & integerrimo meis
 oculis inspexi, manibus attrectavi in Sa-
 cra-

crario antedicti templi, & descripfi. Cum autem Venetias applicuiffem, atque inde Patavium III. id. Maii multorum doctiffimorum virorum, in primisque Egnatii Veneti, Thomæ Tofarelli Utinensis, Marci Mantuæ, Bonaviti Jurifconf. Arnoldi Rhodæi Medici, Bernardini Tomitani, Lazari Bonamici, & Johannis Fafeoli Patavini cohortatione devictus sub tuis auspiciis ad communem studioforum utilitatem, & gratiam nunc primum aliquid otii naftus, ut hæc in manus hominum mitterentur, curavi. Antiquiffimam hanc igitur Ciceronis memoriam [præceptor opt. & omnium doctiffime] donec majora tibi, & fortaffe meliora parturimus, veluti præludium aliquod perpetuæ meæ erga te observantiæ hilari vultu, & læto animo accipias quæfo, munusque non ex fe ipfo, fed ex animo meo metire, cum præfertim ἡ καλὸν ἀντάσσει δόσιν εἶναι, ut vulgo dici folet. Te autem Reverendus F. Jo. Bapt. Lignamineus Patavinus Theologus eximius, & mihi patruus opt. falvere jubet. Ego vero & te, & fuaviffimos, probatiffimosque filios tuos Tarquinium Jurifconf. & Virginium summæ expectationis adolescentem, & falvere, & perpetuo felices effe volo. Vale meum, & tuorum decus, & me in

E

eorum

eorum numerum recipias oro, qui te diligenter observant, & colunt.

Venet. ex celeberrimo DD. Jo. & Pauli Cænob. XI. Kl.

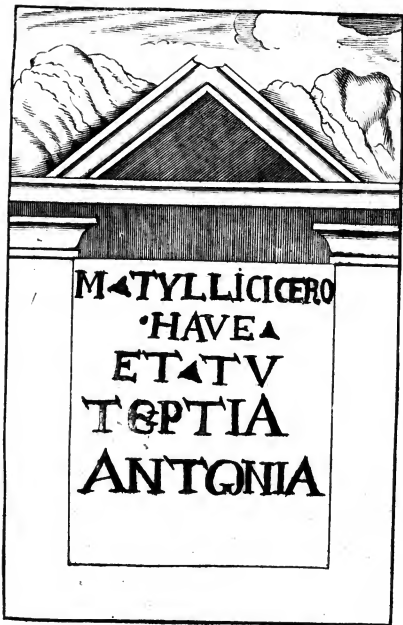
Febr. ann. a salute mortalibus restituta

M.D.XL.VII.

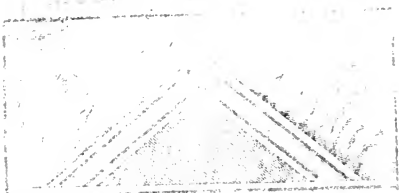

Anceps

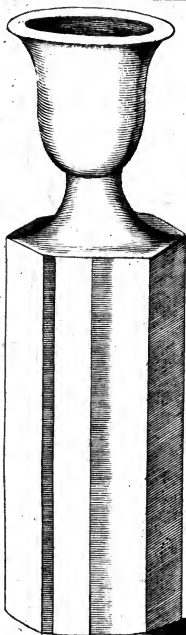

MATYLLICERO
HAVE
ET TV
TERTIA
ANTONIA

THE DISTRICT
GENERAL
V. T. T. T.
ALFRED
ALFRED

Ichthyomarm
urula

maioris urina cinerum
fundus

Anceps profecto, & perplexa Tullianæ hic a Desyderio exhibita fugæ, consequutæque cædis descriptio. Si Roma Cicero excedens in Tusculanum, indeque in Formianum venit, jam Cajetæ navem primo conscendit, non Asturæ; nam cujus fuisset consilii Asturæ conscendere volenti in Formianum longissime decurrere, conversisque illinc retrorsum itineribus Asturam regredi jam sibi dudum a Tusculano recta quam brevissimo tramite obviam? Si autem Cajetæ primo conscendit Cicero, quomodo Circejos usque navigavit? Hæcine fuit in Macedoniam navigare, Antium, atque adeo Romam propius revehi? Verumtamen adversi reflantes eo retulerint venti. Quod porro pergit: regressus autem in villam superiorem: cedo quamnam superiorem villam, Asturam ne, an Formianum? utramque enim supra memorat. Ita incerta apud Desyderium Tullianæ fugæ itinera, incertus locus, ex quo primo, ex quo secundo navem conscendit, &, quod omnino erat definite commonstrandum, incertus locus, in quo tanti crudelitatem paricidii a civibus suis perpetrati exequutus est Cicero; quæ propterea distincte, & ordine singula ex Plutarcho damus (1).

E 4

Ro-

(1) in Cicerone

Roma M. Tullius Cicero una cum Q. Fratre in Tusculanum aufugit, ac sicubi de proscriptione nunciatum est, deoerunt ambo Asturam transire, indeque ad Brutum in Macedoniam navigare. Q. tamen Frater mutato consilio viaticum curaturus Romam redit, Cicero Asturam progreditur, ibique navem conscendit, & secundo vento Circejos usque navigat. Hic seu metu, maris repente commoti, seu spe suborta in fide Cæsaris descendit, pedestrique itinere Romam versus pergit; mox facti pœnitens ad mare rursus, Asturam nempe, conscensurus regreditur, & ibi varie anxius, dirisque exanimatus cogitationibus pernoctat; postera die juxta Capuam sollicitantibus, qui comitabantur, devehit finit, hoc est in Formianum Capuæ, Cajetæque finitimum, ubi iterum conscendit, at corvorum prodigio territus rursus exscendit in Formianum; cubantem ibi, & quieturum inde quoque horrendo crœritatu, rostrorumque ictibus iidem pergunt dispellere, quare tertio conscendendi consilio capto, dum sublatum lectica navi servi parant imponere, obvius de via illum profilit percussor Popilius, & prominentem e lectica obruncat. Cadis locum, quomodo Plutarchus, etiam Appia-

hus [1] Tullianum juxta Capuam prædium designat, quod est plane ipsum Formianum a Livio [2] nominatim expressum. Priorem de Astura conscensionem, navigationemque unus describit Plutarchus; describit quidem ille & alteram de Formiano conscensionem, at navigationem prorsus mittit describere. Contra Livius, & Appianus hanc alteram solummodo de Formiano conscensionem narrant; at id quod prætermittit Plutarchus, etiam navigationem exequuntur. Aliquoties, ait Livius, in altum fuisse provectum, & cum modo venti retulissent adversi; modo ipse jactationem maris ferre non posset, ad superiorem vilam regressum fuisse, videlicet Formianum. Appianus vero: *φυγὼν δὲ, αἰτ, ἐπὶ σκάφῃς οὐκ ἔφερε τῷ ἀηδίασιν τῆς κλύδωνος, ἀλλὰ εἰς ἰδίον χωρίον ἀμφὶ καπνῷ πόλιν τῆς ἰταλίας ἤρκει*: cum ligno vectus fugerēt tempestatis vim ferre non valens in suo juxta Capuam prædio rejectus substitit. Desyderius priorem Ciceronis conscensionem cum altera confundens utramque obscurat, atque ipsum cædis locum pene obruit.

Altera Desyderii subjicienda est Epistola

(1) ἱερουζαλὴμ βιβλ. δ'.

(2) In fragmentis decadis decimæ secundæ apud Senecam Suasoria 6.

Li, quæ sepulchralem hanc vindicat inscriptionem.

F. Desyderius Lignamineus Paravinus Hieronymo Mercatello Veneto Ecclesiæ Patavinæ Canonico Beneficentis. Patrono suo

S. P. D.

Quia nonnulli, tuque in primis, Hieronymæ virorum opt., addo etiam doctiss., admirati sunt illud HAVE in sepulchro M. T. C. paucis ante annis a me in lucem edito, statili litera inscriptum esse, iccirco nonnullas inscriptiones antiquissimas in medium adducam, ne id ambiguum habeas, in frequenti idem esse antiquorum librorum, & lapidum observatione, in quibus passim sic scribitur. Erat olim Patavii lapis pulcherrimus, qui nunc visitur prope Augustam Vindelicorum cum hac inscriptione D. M. PORTITORI PLUTONI, ET PROSERP. HAVE C. F. MAXIMA FELIX. quæ latius videri licet apud inscriptiones totius orbis, & Bernardinum Scardzonium antiquitatis omnis studiosissimum, de claris civibus Patavinis. Non dissimiles etiam multis in locis leguntur, raro autem admodum aliter, ut

in

in fundo majoris Urnæ cinerum Ciceronis, & Mediolani in domo Ill. Jo. Jacobi Triultii AVE ALCIMÆ BENE TIBI SIT. Harum vero inscriptionum HAVE exempla quædam misit olim Marcellus Cervinus superiori anno Pont. Max., sed immaturo fato nobis ereptus, ad Petrum Victorium de re literaria pulchre meritum, & hæc sunt; MACEDO HAVE BENE VALEAS; quæ inscriptio visitur Romæ duobus in locis, ut habent Epigrammata antiquæ Urbis. In domo quoque Marlii Odi IPHIGENIA SUAVIS HAVE; in horto etiam Julii Tomarotii viri clarissimi Longolii testimonio HAVE HYCIA ANIMA DULCISSIMA SIT TIBI TERRA LEVIS. Est præterea pulcherrimis literis inscriptus lapis Pisis, ubi Cosmus Med. Florentiæ Dux Il. florentissimum Gymnasium instauravit, PARTHENI HAVE BENE VALEAS. Apud Ostiam item, JULIA SP. F. THAIDI, HAVE THAIS, DII TIBI BENEFACIANT. Nec Salerni aliter inspicitur, FLAVIA CLAMERA DULCISSIMA HAVE. Nihil igitur dubitandum tot jam locupletissimis testimoniis in medium adductis quin hæc vera sit Orthographia HAVE ab antiquis recepta, & observata: quam etiam

Geor-

Georgius Fabricius Germanus retinuit, dum
hujus sepulchri a me in lucem editi men-
tionem fecit in sua Roma de locis sepul-
chorum Cap. xx. Quod vero a me petis
quanam fuerit Tertia illa Antonia, de
qua fit mentio in sepulchro Ciceronis, id
mihi, ut verum fatear, adhuc non satis
constat. Quamobrem autem Tertia cogno-
mine dicta sit, facile quivis perspicere po-
test. Sic Romulus auctore Plutarcho cum
ex Ersilia filiam unam suscepisset eam ab
ordine procreationis Primam appellavit.
Tertia igitur erit cognomen; quamvis non
ignorem plerosque prænomen magis esse
opinari, sicut & Prima; & Secunda, &
Quarta, & Quinta: quod ipsas sorores co-
dem patre genitas, & nomine gentilicio,
sicuti mos erat, dictas distingueret. Exem-
pli causa Antonia si tres fuissent sorores,
Prima, Secunda, Tertia cognominibus di-
stinguebantur, si duæ tantum, Major, &
Minor apponi solebat. Et me in hanc
sententiam trahunt antiquorum lapidum in-
scriptiones Patavinæ, ut alias, quæ passim
variis in locis leguntur, præmittam:
Quas, ut tibi morem geram, & Patriæ
faciam satis, oculis tuis subjiciam. In hor-
tis Vincentii Scardæonii Pat. Medici hoc
epitaphium invenitur, ubi Primæ mentio
fit,

fit . **C. POMPEJUS C. L. LEPIDUS**
SIBI, ET POMPEJÆ C. L. PRIMÆ
TESTAMENTO FIERI JUSSIT . In
 agro Pat. itidem in Casali Suburbio, **ET-**
TIA C. F. PRIMA. V. F. SIBI ET C.
SERVILIO C. F. MATURO. In perve-
 rusto etiam templo D. Jo. Bapt. a Navi-
 bus Secundæ exemplum habetur . **CIPIA**
P. F. SECUNDA FIERI JUSSIT. Exem-
 plum Tertiæ habes in hoc sepulchro Cice-
 ronis, & Patavii **JULIA TERTIA LU-**
CIDÆ LIBERTÆ. De Quarta extat Epi-
 taphium T. Livii in antiquissimo lapide
 inscriptum, quod ab Æde D. Justinæ trans-
 latum cives Patavini in Prætorio amplissi-
 mo paucis ante annis ponendum curarunt.
V. F. T. LIVIUS LIVIÆ T. F. QUAR-
TÆ : L. HALYS CONCORDIALIS,
PATAVI SIBI ET SUIS OMNIBUS.
 Quintæ verò mentio est in vetustissimis in-
 scriptionibus Patavinis: **FILICINUS SIBI**
VIVOS FECIT, ET ENNIO C. L.
ANTIO. C. PATRI, ET VETTIAE
PRISCÆ MATRI C. FIL. QUINCTÆ.
 In meæ sententiæ cumulum id quoque de
 maribus ab antiquis observari præclaro epi-
 taphii testimonio addiderim, quod olim
 repertum in D. Justinæ ingressu nunc in-
 visitur apud Alexandrum Bassianum Par-
 poli

politicissimæ eruditionis virum, cujus domus
 rerum antiquarum officina merito dici po-
 test; id autem est hujusmodi: C. SEM-
 PRONIUS Q. F. PRIMUS VIVOS F.
 SIBI ET UXORI CLODIÆ SECUN-
 DÆ, ET Q. SEMPRONIO TERTIO
 FRATRI SUO. Si quid melius senserint,
 aut excogitarint doctiores, & diligentiores
 viri ex librorum antiquorum lectione, id
 omne illis condonandum posteris relinquo.
 Tibi vero hæc pauca de multis vir opti-
 potissimum inscribo, quoniam te semper
 totius vetustatis amantissimum cognovi; id
 etiam eo libentius facio, quo tibi de ma-
 ximis tuis beneficiis gratiam saltem ali-
 quam referre videar; autoritas enim tua,
 & testimonium quantam mihi apud Reve-
 rendos Canonicos Patavinos existimatio-
 nem fecerit exploratissimum constat. Siqui-
 dem tibi uni acceptum refero, quod me
 literarum interpretem ad vestræ Ecclesiæ
 juventutem instituendam delegerint, Kl.
 Maij MDXLII. Quapropter nunc fateor,
 & quoad vixerim, simul cum meis omnibus
 me tibi semper obnoxium esse fateri co-
 gor, & volo aliquando hujus meæ erga te
 observantiæ monumentum aliquod, si mo-
 do tantum ingenio præstitisse valeam, po-
 steritati commendare. Interim has vigilias
 no-

nostras, qualescunque sint, eo animo accipias, quo me semper erga te, & familiam tuam observantissimum, ac votis tuis deditissimum noris, & Bernardinum fratrem opt. meo, & F. Leonardi Altavillæ nomine salutabis, cujus dolor ex immatura morte Bartholomæi unici ejus filii, & nepotis tui suaviss. nos, ita vivam, & amicos omnes vehementer excruciat. Sed quod durum, quod ineluctabile est, patientia levius fiat.

Vale, ac me, ut facis, ama, & fove. Patavii ex Musæo nostro D. Augustini, sept. idus Maij, anno Christi MDLVI.

Quo tempore isthæc Desyderius elucubrabat, nondum penitus erat illa inter doctos profligata quæstio, super qua æquo pene jure, paribusque diu suffragiis certatum est, an prænominibus fœminæ a Romanis donarentur, meritoque propterea excusandus, si non exigui census ejus partis auctores sequutus Tertia hoc in lapide cognomen interpretatur. Præter Valerii, Festi, Quintiliani testimonia, veterum insuper inscriptionum autoritate hodie planum jam est factum, illas non secus ac viros apud Romanos prænominibus usas. A justis præterea antiquarum rerum cognitoribus & illud

lud animadversum (1), quamdiu apud Senatum Romana stetit Respublica, nec dum exhausta ab Imperatoribus, autoritate (tamdiu enim ferme integræ vigentesque mansere Romanæ literæ) numeralia nomina, quotus, quotave, quis, quæve fratrum, sororumve sit, significandi causa adhibita, secundum nomen gentis semper poni consuevisse; qui mos adeo constanter retinebatur, ut, si quando ea numeralia nomina nomini gentis fuissent anteposita, non amplius illum procreationis ordinem significarent, verum prænominis vicemungerentur; quod ipsa prolata a Desyderio demonstrant exempla. Quamobrem pro certo habendum Tertia hic prænomen esse.

Quidnam vero proscripsi, ac cæsi Ciceronis sepulchrum cum Tertia Triumviri proscriptoris gentili consociare potuerit, quando excogitari magis, quam dici vere potest, aliquid ejusmodi proferre non fuerit incongruum. Antonia gentis non una, sed plures familiæ, partim patriciæ, partim plebejæ Romæ erant; deme M. Triumviri familiam, jam nihil prohibet, ne cum quavis cæterarum optimo jure communicatum sepulchrum existimemus. Cæsus Antonius præterea M. Triumviri patrus

(1) Vedi Lettere seconda, e settima de marmi eruditi del K. Sertorio Orsato.

truus cum Tullio fuit conjunctissimus ,
 tum M. Nepoti maxime offensus. Is cum
 diu Cephallenia (1) exulasset, Urbem illic
 sibi studiose exstruxerat, qua nondum pe-
 nitus exædificata revocatus in patriam pau-
 lo post vita cessit. Si qua igitur ex plu-
 ribus (quod existimare possumus) Caij
 Cognatis ibidem relictis per eos forte dies
 Cephallenia, aut non inde procul, Zacyn-
 thi Tertia prænomine obierit, offerri pro-
 fecto quicquam Caij posteris ea confocia-
 tione sepulchri aptius non potuit cum ad
 testandam Caij cum Tullio vitæ conjun-
 ctionem, tum ad triumviralis crudelitatis
 ignominiam abs se propulsandam. Sed
 necessariae prorsus id fuerat providentiæ
 eorum, quorum hoc in sepulchro er-
 ga M. Tullium pietas exstitit, curare,
 omnique studio eniti, ut Antonia gentis
 aliquis, quacumque tandem ex familia fo-
 ret, veluti quidam datus Ciceronis mani-
 bus securitatis obses, eodem una inferretur
 sepulchro. Antonios autem, ut sibi Ter-
 tiæ corpus M. Tullii concederent sepul-
 chro inferendum, exorare facile potuisse
 non modo eorum aliquem, qui utriusque
 partis amicitias absque offensione colere
 impense pergerent, qualem T. Pompo-
 F nium

(1) Strabo l. x. de Cephallenia insula.

nium Atticum exstitisse novimus, verum
 & illorum, quos in proscriptionis commu-
 nionem invitos cæca dominandi traxerat
 cupiditas; qui omnibus deinde sibi officiis
 placare gentem Tulliam, & lenire ave-
 rent, quod de Octavio refert Plutarchus.
 Ad hæc qui oculos deflexerit, ei profecto
 mirari potius accidet, quemadmodum Po-
 piliz (1) uxoris virum, ipsummet videli-
 cet Tullium (cujus tamen facti fides nul-
 latenus dubitat) Popilius Læna, isque abs
 se in caussa (2) capitis defensus percutere
 tandem potuerit, quam quemadmodum
 Tertia Antonia Marci Proscriptoris genti-
 lis Tullii proscripti copulari sepulchro po-
 tuerit.

DE

- (1) Quintilianus Inst. Orator. l. 6. Tullium incusat
 quod repudiata Senex Terentia Popiliam duxerit.
 (2) M. Ann. Senecz Controvers. lib. 317. controvers.
 17. Valer. Maximus. l. 3.

DE ZACYNTHI

FORTUNA

PARS ALTERA.

HÆ fere sunt quæ de Zacynthiis veteres literis prodita reliquerunt. Zacynthiorum modo restat subjicienda fortuna, ratioque publicæ rei constituendæ, qua quovis ævo usi fuerint, explicanda. Et quidem regium apud illos & principio obtinuisse imperium, & diu viguisse pro certo habendum. Nullæ siquidem primitus græcarum urbium non regiæ suberant potestati: καὶ ὅτως πανταχόθεν, subdit Thucydides (1), ἡ ἐλλὰς ἐπὶ πολλὸν χρόνον κατέχετο: *Et hoc modo universa diu se habuit usquequaque græcia*. Hanc qui primi ad populum transtulerint Argivi feruntur: Argivi, ait Pausanias (2), utpote æqui juris, & libertatis studiosissimi ab antiquissimis temporibus regiam potestatem imminuerunt, ut Cæsi Regis successoribus nihil præter regium nomen reliquerint,

F 2

Mel-

(2) l. 1. in princ.

(1) Pausanias in Corinth. αἱ ἐπὶ ἰσηγορίαι, καὶ τὸ αὐτοῦ νομοῦ ἀγαθὸν αἱ ἐκ παλαιωτάτων τῆς ἐξουσίας, καὶ τὰ ἐξ ἡ.

Melian autem Lacideo filium, Medonis nepotem cum imperio tum & dignitate populus omnino expoliavit: qui vero in optimates primi transfulerint, Lacedæmonii perhibentur (1). Quadringentis haud multo amplius ante Peloponnesiacum confectum bellum annis tanto hoc eos institutum studio amplexos fuisse Thucydides tradit, ut & aliis passim ejusdem suscipiendi suasores fierent, neque si qui recusarent, vi & armis abstinere, atque ita regio dominatui, archondibusque perpetuis tota undique brevi decessum est Græcia. Hujus si constar authoris fides, Zacynthis, apud quos Lacedæmoniorum auctoritatem subsequutos oligarchicum, quod mox ostendemus, monarchico proxime successit regimini, prope sexcentos continenter annos primum imperitasse reges cognoscimus; tot enim a Zacyntho Rege ad illud tempus intercessere. Præter Zacynthum tamen Dardani filium, quem in allato superius nummo regium coronæ insigne capite gestantem conspeximus, & Ulissem, quem Zacynthiorum regem faciunt & Homerus in ca-

ta-

(1) Thucyd. I. c. ἡ γὰρ λακεδæμων ἐκ παλαιότητας ἡ εὐνομένη, καὶ αὐτὸς ἀπορρίπτοντος ὡς. ἔτι γὰρ ἴσθι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγη πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τῆς πόλεως, ἀφ' ἧς λακεδæμονιοὶ τῇ πόλει πολιτεία χρίνται, καὶ δι' αὐτὸ διωκόμενοι, καὶ ὡς ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθέστησαν.

Valogo, & Strabo (1) Zacynthus insulam
inter ὑπὸ τῷ ὀδυσσεῖ περιγεμέναι Ulissi sub-
ditas recensens, & Plutarchus (2) Ulissem
ob Procorum cædem Neoptolemi iudicio
Cephalenia, Ithaca, Zacyntho, hoc est
patrio regno exulare coactum scribens,
cæterorum Zacynthiorum regum nomina
nos latent. Sed quemadmodum relicta post
se abs rege Zacyntho soboli in plures æta-
tes paternum mansisse regnum æquum est
existimare, ita quoque Ulissi idem avitum,
& a maioribus traditum obvenisse. Ne-
que vero qua primum illi occasione fue-
rint indepti admodum obscurum est conje-
ctari.

Amphitruo Alcæi (3) filius, Persei ne-
pos, pater Herculis, patruo Electrione,
eodemque focero per imprudentiam occiso,
ab Sthenelo altero patruo Mycenis pulsus
Thebas profugit; eodem dudum similem
prope ob casum & Cephalus Dejonei filius
Areopagitarum sententia damnatus Athenis
demigrarat. Eo itaque socio, atque adju-
tore adscito Amphitruo contra Teleboas, alias-
que circum insulas (hac enim sibi Alcæ-
nam lege Electrion desponderat) expeditio-
nem parat, quibus expugnatis subactarum

F 3

parte

(1) lib. x. (2) Plutarch. quæst. græc. xiv.

(3) de Amphitruone, & Cephalo Apollodorus, Diodor. l. 4.,
Tzetes Chiliad. 1. Histor. xx.

parte infularum Cephalum (1) munerat. Inde Cephaleniæ a Cephalo regnare ceptum, inde partum Uliſſi, poſterisque ejus Cephaleniæ, Ithacæ, Zacynthi regnum, nam proavus Uliſſis Cephalus, ſeu, ſi Pauſaniæ (2) accedimus, abavus, Celeus proavus, avus Arceſſius, Laertes pater, Telemachus filius, Poliportus (3) nepos, quos proinde omnes e Laertia domo Zacynthiorum Regum numero merito cenſuerimus; inde & denique harumſce infularum commune incolis Cephaleniorum nomen.

Reges poſt ſexcentos tandem annos Zacynthi quoque, ut in reliqua Græcia (4), in ordinem coacti. Quamobrem Meſſeniacō, quod ſubinde conſequutum eſt, bello non Zacynthii amplius Reges, ſed infulanī fæderum authores, & arbitri apud Pauſaniam (5) nominantur. Rem autem publi-

1) Pauſanias in Atticis. κεφαλαίον γὰρ τὸν θηριόεντα ζῴοντιον ἀμφιτρίωνι πλεβόας τῷ ἡσσαν οἰκῆσαι πρῶτον, ἢ νῦν ἀπ' ἐκείνου κεφαλῶνις καλεῖται. μετακίει δ' αὐτῷ τῶν ἐν Θήβαις φέρονται ἐξ ἀθηνῶν. idem Strabo l. x. κεφαλῶνις, τὸν δ' αὐτῶν, καὶ τηλεβόας, καὶ τὸν ἀμφιτρίωνα δούρο στρατεύσαι μετα κεφαλῶν τῷ θηριόεντι ἐξ ἀθηνῶν φυγάδος πλεβόοντες, καὶ τῶν αὐτῶν ἐξ ἀθηνῶν τῷ κεφαλῶνι, καὶ πάντων μὲν ἐπωνυμίας ἐκείνου γενέσθαι, τὰς δὲ πόλεις τῶν πεδίων αὐτῶν.

(2) Pauſanias in Phocicis.

(3) Diſtys Cretenſis de reditu græcorum l. 6. Uliſſes Poliportum Telemacho ex Nauſica (Alcinoi filia) natum filium appellat.

(4) Thucydides loco proxime cit.

(5) Pauſanias in Meſſeniacis: γυνῆμας δὲ ἦσαν: Γόρρι μὲν Ζείου-
δου τῷ ὑπὲρ κεφαλῶνις καταλαμβάνει, καὶ μετὰ τῶν ἀπὸ ἡπει-

blicam tunc in optimates Zacynthi recidisse manifesto declarant cum eo ipso in Messeniaco bello ab Zacynthiis supportata Lacedæmonibus subsidia, tum patria deinceps aliquando jura contra Athenienses, quod supra enarravimus, Lacedæmoniorum ope armis vindicata; nulla etenim ab alienis ab hoc domestico eorum instituto iniuri cum Lacedæmoniis (1) societas poterat. Neque propterea temere Ubbo Emmius (2) arguit, hoc tum vicinorum Zacynthiorum exemplo commotos, qui Corcyræ in populi potestate civitatem esse ægre ferebant, missis clam Lacedæmone, qui sollicitarent, exitumque pollicerentur, illud Corcyram bellum pertraxisse. Idem quoque arctæ, diuturnæque suadent Zacynthiorum cum (3) Ætolis necessitudines ejusdem & ipsis diligentibus instituti. Monarchicum præterea, quod ante stabat imperium, & ipsum ex oligarchico conflatum erat, aut certe Ulissis ævo multis jam partibus ad oligarchiam dilapsum, ut haud quaquam ambigatur, quin, sicubi primum quid moveri contigerit, in ea

F 4 totum

ποταὶ γενομένης, ταύταις ἐς τὰ παραθαλάσσια τῆς λακωνικῆς ἐπιπλήοντος κακῶς τῶν γῆν.

- (1) Thucidid. in princ. & passim apud Cornel. Nep. in vitis Græcor. Imper. (2) de Republica Corcyraeorum in fine. (3) Livius. l. xxvi. c. 74.

totum penitus suapte defederit. Homericæ enim Penelopes Procos (erant autem ii omnes ex insulis sub Ulisse ditione positæ) αἰεὶς, νήσοισιν ἐπικρατέοντας, ἐπικοιρανέοντας, optimates, imperitantes insulis appellat. Procorum deinde ab Ulisse Troja domum reduce cælorum propinquis provocantibus coram Neoptolemo disceptatore communiter adhibito certavit Ulisses, eaque in certatione (1) etiam concidit. At quæ provocatio a Regibus, penes quos unus summum sit arbitrium? quæ iis esse pœnæ certatio potest? Denique Telemaehus Antinoo respondens Procos palam reges nominat, regiminis videlicet, & imperii consortes. ὁδους. α.

Αἴλλ' ἦτοι βασιλῆες ἀχαιῶν ἐστὶ καὶ ἄλλοι

Πολλοὶ δ' ἀμφιάλῳ ἰθάκῃ νεοί, ἠδὲ παλαιοί,

Τῶν κέν τις τὸ δ' ἔχουσιν, ἐπεὶ θάναε διὸς Ὀδυσσεύς,

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἀναξ ἔσομ' ἡμετέροιο.

Sed certe reges Achivorum sunt etiam alii

Multi in circumflua Ithaca juvenes, & senes,

Horum

(1) Plutarch, in græcis quæstionibus q. xiv.

*Horum aliquis hoc habeat , quoniam
mortuus est divus Uliſſes ,*

Caterum ego domus rex ero noſtræ.

Uberiora quidem hæc forent , ſi quæ de Ithacenſium Ariſtoteles , de Cephaleniorum politia Heraclides Ponticus ſcripta reliquerunt , integra ſuperarent , non attamen fierent , opinor , illuſtriora .

Nihil inde amplius a Zacynthiis cum Ithacenſibus , ac Cephaleniis in commune agi , ſed ſuam quique deinceps publicam rem domi , foriſque ſeparatim adminiſtrare , ac tueri . Non regum , ut , pridem iconibus , nominibus ſignari nummi , ſed Ζακυνθίων ἐπιγραφῇ , neque omnes hi populi uno , ut antea , Cephaleniorum in poſterum amplius cenſeri nomine ; verum , ut alios aliis ſive bella contribuunt , ſive diverſa adjungunt fœdera , varie ab hiſtoricis , geographiſque deſcribi . Quamobrem compluribus ante Macedonum in Græcia dominatum annis Ithacenſes , & Cephalenios inter Acarnanas Scyllax (1) collocat , Zacynthum vero ad Elidem apponit .

Anno 1. Olympiadis 28. cum Ira exciſa Meſſeniorum principes Cyllene novatum ſibi parandarum ſedium conſilia agita-

(1) In Periplo ;

tarent, unus ex eis Gorgus (1) nomine, qui primus sententiam dixit, author fuit, ut interceptis Zacynthiis, qui Epirotarum auxilia in Lacedæmoniorum maritima navibus subvehebant, Zacynthus ipsa vastaretur; sed allato interea nuncio Anaxilæ Rhegini Regis, qui Messenios, gentem sibi cognatam, ad se invitaret, relicta Græcia in Siciliam navigant, pulsisque ibi Zancleis Messanam condunt.

Olympiadis 81. anno 1. fervente Athenienses inter, & Lacedæmonios de Græciæ principatu contentione, Zacynthios, qui Lacedæmoniorum partes sequebantur, armis perdomitos in suas Athenienses (2) perpulerunt, quorum in societate, iis licet dissidiis Cimonis [3] opera mox sublati, per quadraginta ferme annos perstiterunt, quo usque Timothei Atheniensium Classis præfecti, ut diximus, injuria offensi Lacedæmoniis rursum [4] se adjunxerunt.

Quamdiu Græciæ libertas constitit, & hic integer servatus Zacynthiis Civitatis status, per quingentos paulo minus annos, ad Philippum usque Amyntæ filium.

Per supra centum deinde proxime in-

se-

(1) Pausanias in Messen. l. proxime adducto.

(2) Diodor. Sicul. Bibliot. l. xi. (3) Cornel. Nep. in Cimone. (4) Diodor. Sic. l. 15. & Xenophon de r. græc. l. 6.

sequentes annos Macedonum Regum potentia, intestinisque diffidiis Græcia foede pessundata parum abfuit, quominus libertate prorsus excideret. Impendenti communi exitio Achæi primum [1] sub Pyrrhi ferme in Italiam transfretationem, eorumque mox exemplo Ætoli [2], aliique, vicinis circum populis magno numero sibi consociatis in unam quæque gens rempublicam coalescentes occurrerunt.

Per ea tempora satis mature Zacynthii ad Ætolorum se concilium aggregarunt, & quam diutissime eo in fœdere permanserunt. In *antiquam* M. Val. Lævinus Prætor Rom. apud Livium [3] formulam juris ac ditionis Ætolorum Acarnanas, & Zacynthios se restitutum pollicetur, quos ægre utroque a suo corpore diremptos ferebant; Acarnanas quidem multo ante ab Ætolis diremptos ex Polybio [4] cognoscimus, at Zacynthios omnino sub finem socialis belli adversus Ætolos a Philippo Persei Patre Macedonum Rege gesti diremptos. Ejus siquidem belli initio circum-

- (1) Polybius l. 2. Olymp. 124. (2) Vide Ubbonem Emmium de Republ. & fort. Ætolorum in princ.
(3) d. l. xxvi. cap. xxiv. (4) l. 2. Cleomenico bello Acarnanas Antigoni Patris Philippi signa sequutos cum Achæis contra Ætolos, & Lacedæmonios narrat olymp. 139.

cumjectas hæc Peloponneso insulas , utpote Ætolorum juris a Demetrio Phario Macedonico duce a tentata necquicquam Messeniaca Pylo regresso hostiliter habitas idem Polybius [1] narrat . Refert [2] præterea Philippum simul accepta suorum literis Romanorum a Pœno clade ad Thra-
fymenum lacum maturandæ cum Ætolis pacis sollicitus dum Panormi (portus est e conspectu Naupacti situs) sociarum civita-
rum legatos, qui secum una ad firmandam apud Ætolos pacem transfirent , præstola-
retur, Zacynthum interea excurrisse, ibique solum res ejus insulæ composuisse . Ætolicarum igitur adhuc Zacynthus erat partium , magna-
que subit animum suspi-
cio, hic illos primum Philippi sollicitatione , & impulsu ab Ætolis ad Acarnanas defecisse; neque enim fuisset aliter , aut Philippo tutum, aut Zacynthiis întegrum quicquam inconsultis Ætolis componere .

Quadriennio autem post Romani Zacynthum subigunt, subactamque ex lege fæderis Ætolis restituant . *Lævinus* , ait
Li-

[1] l. 4. ibi qui primo tentata Pylo , cum aliquandiu urbem oppugnassent, tamen non sine dedecore sunt repulsi . Post hæc Demetrius cum quinquaginta lembis cursu in cyclades factis, insulas populatur , & nonnullas etiam per prodicionem capit .

(2) l. 5. olymp. 140. a. 3.

Livius [1], *Zacynthum*, ... & *OEniadas*, *Naxumque Acarnanum captas Ætolis contribuit*.

Altero item fere post quadriennio per occasionem, qua Romani toti in punici curas belli averſi biennium Græciæ res neglexerunt, Philippus Macedo captam interea *Zacynthum* dat [2] *Animandro Athamanum regi mercedem*, ut per *Athamaniam* ducere ſibi exercitum in ſuperiorem *Ætolix* partem liceat, qua poſtmodum expeditione fractis *Ætolorum* animis ad petendam pacem compulſit.

In *Animandri* illa ditione uſque (3) ad fuſum a Romanis ad *Thermopylas* *Antiochum* fuit, annos ſcilicet decem & quatuor. *Zacynthiis* ſub *Animandro* primum præfuit *Philippus Megalopolitanus*,
quo

[1] l. xxvi. cap. 24. ad an. V. C. 540. ſi *Livianam Sigonii Chronologiam* ſequamur, nam *Petavius* paulo variat, uno videlicet ac altero anno.

(2) l. xxxvi. cap. 31. ad an. V. C. 549. *Philippi*, ait, *Macedonum Regis Zacynthus fuerat*. Quando autem fuerit *Philippi* rogatus, opinor an. ab V. C. 542. *Zacynthum Ætolis* illum abſtuliffe, bis enim eo anno confociatum *Achæis* contra *Ætolos* pugnaſſe proſpere *Livius* reſert l. xxvii. cap. 30. dediffe autem illum *Animandro Zacynthum* exiſtimo ad an. V. C. 544. nam anno proximo inclinante fregit *Ætolos*, & ad pacem compulſit apud *Livium* l. xxxix. cap. 12.

(3) ad an. ſcilicet V. C. 559. apud *Livium* l. xxxvi. cap. 19. juxta *Sigonium*.

quo post annos tredecim per bellum, quo
(1) ille se Antiocho adversus Romanos
conjunxit, ad belli munia revocato Hie-
roclēm Agrigentinum in Zacynthia Præ-
fectura successorem misit, qui eo ipso
vertente anno pulso a Philippo Rege ab
Athamania Animandro missis ultro ad Dio-
phanem Achæorum Prætorem nunciis pe-
cuniam pactus Zacynthum insulam (2)
Achæis tradit.

Verum T. Quinctius Flaminius, unus
ex quatuor legatis a Senatu Romano in
Græciam ad tuendos sociorum animos mis-
sis, Achæis concilium sibi extemplo præ-
bere jussis interceptam per fraudem Za-
cynthum conquestus illam ab iis statim
repetit, audentesque illos purgare se se,
& de jure facti differere, gravi oratione
compescuit, contra Animandrum inquiring
æque ac contra Antiochum debellatum ad
Thermopylas ab Romanis fuisse; desertam
inde Zacynthum ejus belli præmium esse,
ac Romanis deberi. Ad hæc Achæos per-
mittentes se ei, exhilarato Quinctius vul-
tu amice commonet, si sapiant, si tuti
esse velint, Peloponnesi se terminis te-
neant

(1) Vergente an. V. C. 558. apud Livium l. xxxv.
cap. 47. Animander vanitate permotus promissorum
Antiocho se jungit.

(2) Livius cit. l. xxxvi, cap. 32.

neant documento testudinis (est autem testudo commune, ut in nummis cernimus, Peloponnesi signum) quæ ubi collecta in suum regimen est, tuta utique est ad omnes ictus; ubi partes aliquas exserat, quodcumque nudarit, expositum, & infirmum habet; atque ita in præsentiarum se iis cavere, futurum cæteroqui, si e re sua ipsorum esse censeret, authorem Senatui, ut Zacynthum ipsos habere sineret (1). Arguta adeo, & sagax visa Plutarcho ratio hæc Titi Quintii gratiam apud Achæos in ipsa offensione ineundi, ut non in vita modo T. Quintii memoret, sed inter sua etiam apophthegmata referat.

Vix dum recepta Zacyntho T. Quintio Naupactum digresso Zacynthii palam ad Ætolos antiquos socios inclinare. Eo in motu superveniens Zacynthum Romanæ classis Præfectus C. Livius insulam depopulatur, & metu injecto ad officium redire cogit [2].

Per biennium tamen adhuc [3] inquietos

- (1) Livius d. l. xxxvi. cap. 32. ad a. V. C. 559.
 (2) Livius eodem l. xxxvi. cap. 42. (3) Florus de bello Ætolico l. 2. Ergo Fulvio Nobiliori mandata ultio est. Hic protinus caput gentis Ambraciam Regiam Pyrrhi machinis quatit, sequuta deditio. Aderant Ætolorum precibus Astici, Rhodii, ut meminere auzilii. Sic placuit ignoscere, serpsit tamen latius in pro-

tos, & infidos Romanis Zacynthios facit Ætolorum, quibuscum maximam & inde cognoscas, longeque diuturnam fuisse antiquitus conjunctionem, desiderium, donec a Fulvio Nobiliori Consule afflictis Ætolis, & circumlato ab Ambracio sinu mari belli terrore, ad quidquid ad Maleum usque jugum est insularum, Zacynthii quoque rursus in ditionem rediguntur. *Ætolici hæc*, Florus ait, *accessio belli fuit*; adeoque data Zacynthis pax iisdem legibus, quibus Ætolica tum pax, aut Ambraciensis venit: in libertate esse (1), suis legibus vivere, tantum adjectum in fædus, ne (2) Ætolorum Concilii in posterum forent.

Hac aliquandiu quieti deinceps sub Romanis Zacynthii conditione utuntur. Num se insuper formulæ juris Acarnanum interea adscripserint, lateret; ad illos certe unos, quando per Titum Quinctium ad Achæos, per Fulvium Consulem ad Æto-
los

proximos bellum, omnemque late Cephaleniam, Zacynthion, & quicquid in eo mari inter Ceraunios montes, jugumque Maleum Ætolici belli accessio fuerunt. ad an. V. C. 562. De Cephalenia etiam Livius l. xxxviii. cap. Zacynthum tamen præterit.

- (1) Livius 38. c. 43. ex S. C. facto referente M. Emilio altero consule ad an. V. C. 563. (2) ita enim conventum erat anno superiore in fædere cum Ætolis isto Liv. eod. l. 38. cap. 9.

los non amplius licet , patet transitus .

Debellatis anno septimo post & quadragesimo Achæis, Græcos (1) undique ad sumenda contra Romanos in spem antiquæ recuperandæ libertatis arma concitantibus, victor L. Mummius Consul ex x. legatorum , quos Senatus miserat , sententia , Græciam universam in provinciæ formam redegit, munitionibus urbes nudavit , arma viris ademit , popularem per civitates potestatem abrogavit , magistratus ex censu instituit, conventus sustulit , vectigalia imposuit , possessione agri quibuscvis suos extra fines interdixit, uno verbo totam sub iugo Græciam misit, provinciamque constitutam ab Achæis Græciæ tunc principibus devictis Achajam appellavit [2].

Quid hic omnium undique Græcarum civitatum æquata jam sorte Zacynthiorum ultra pergam propria persequi ? Una dehinc Atheniensium, una Lacedæmoniorum, Thebanorum una , Zacynthiorumque, ac cæterorum, qui uno, eodemque censentur Achajæ provinciæ nomine, ac jure, conditio est. Satiùs propterea occurrit ipsum

G

pro-

(1) Plinius l. 33. cap. 2. Olymp. 158. V. C. 608. id. accidisse testatur: variant cæteri. (2) Hæc Flor. in epit. l. 52. Justinus l. 34. Jornandes, Rufus, Strabo, & omnium vero luculentissime Pausanias in Achaicis, & Corinth.

provinciae statum, ejusque status tenorem ad Heraclii Lybici usque ætatem (eatenus enim, ut Porphyrogenitus tradit, Provincia Achaja fuit) in conspectum revocare; quale nempe Provinciae Achajæ voluerint esse Romani imperium; quales deinde se in eo Romani adversus Achæos præbuerint; qualia denique passi a barbaris Achæi fuerint: His enim tribus per octingentos illos prope annos tota provinciae Achajæ fortuna vertitur; inde, sin minus, quæ cujusque Achæorum gentis sunt magis propria, occurrent, ultro certe se offerent, quæ sunt cujusque potiora; horum contra si quis respectum negligat, profecto & illa uspiam frustra perquirat.

Prætorium principio Achajæ provinciae imperium fuit; semel quidem L. Pisone, & A. Gabinio Coss., rogante P. Clodio Plebis Tribuno (hanc scilicet illi, quod se in M. Tullio Cicerone ejiciendo adjuvisset, gratiam retulit) missus vir Consularis L. Piso, qui Prætoris Macedonici titulo utramque obtineret provinciam, Macedoniam, & Achajam; ei tamen decedenti suffectus continuo vir iterum Prætorius, Ancharius. Facta diu post ab Octavio Augusto provinciarum cum Senatu partitione, pacatas, exhaustas, excussasque provincias Senatui

reliquit, infestas, locupletes, refertasque sibi sumpsit, per speciem quidem deposcendi sibi uni quicquid curarum, laborum, periculorumque in republica supererat, contra Senatus imperii, pacisque bona perfruenda largiendi, omnem re vera eo nomine ad se armorum vim avocans Senatum inermem, imbellemque effecit. Ita Augusti provinciæ pleræque tum Prætoriz, seu Præsidiales [1], Senatus proconsulares evasere. Achaja quoque Senatus relicta [2] tum capit esse proconsularis, neque ante Heraclium [3] Lybicum proconsularis esse desit. Occurrit equidem fateor, raro tamen, præsidis Achajæ apud scriptores mentio, ut apud Trebellium Pollionem in Claudio: ibi Decius Messalam nuncupat Achajæ præsidem; & apud Philostratum in Apollonio Thyasæ l. 5. ibi Apollonius præsidem vocat, qui tum in Achaja jus diceret; ita quoque loquitur Pausanias: καλῶσι δὲ ἔχ' Ἑλλάδος, ἀλλ' Ἀχαιῶν ἡγεμόνα οἱ Ῥωμαῖοι: *appellant autem Romani non Græciæ, sed Achajæ prætorem.*

G 2

Sed

[1] Hæc fusc Dio lib. 53. & Strabo l. ult.

[2] iidem locis cit. Achajam inter provincias Senatus relictas enumerant.

[3] Constantinus Porphyrogenitus de Themat. Imperii l. 1. cap. 1. non ante Heraclium Lybicum provincias in Themata immutatas fuisse tradit.

Sed satis constat ambiguum apud Latinos æque ac Græcos præsidis & ὑπεμνος nominum communi jam usu factam significationem l. 2. ff. de off. præf. & l. 3. c. de off. rect. prov.; & Pausaniam, cum alii certi ejus memoria Achajæ proconsules, tum vero Herodes ille Atticus proconsul, cujus ipse eodem loco magnificentissimum recens Athenis constructum Odæum celebrat, latere non poterat. Sed ipsa pene Proconsulum Achajæ series in promptu est. Inter Augusti nummos Corinthi cufos apud (1) Patinum est, qui in averfa parte Pegasus exhibente M. Bellii Proconsulis nomen inscriptum refert.

CORINTHUS. M. BELLIO PROCONSULE
H V I R.

L. Junium Gallionem Achajæ sub Claudio proconsulem memorant acta apostolica; & quemdam alium proconsulem Claudii nummus in Musæo [2] Theupolo editus ostendit, cujus in averfa facie

ΠΟΠΑΣΙ.. ΟΣ ΜΟΖ ΠΑΤΡΑ.....

Popasius

Patra

ΑΝΘΥΠΑΤΟΣ.

Proconsul.

Sub

(1) In Thesaurio Mauroceno pag. 92.

(2) In serie vi, græcorum num. in Claudio p. 843.

Sub Nerone Proconsulem Ægæam acta
martyrii S. Andreæ Apostoli a præby-
teris Achajæ conscripta nominant. Postremis
tamen imperii Neronis annis, primisque
Vespasiani, quibus liberam ille Achajam,
vestigalem hic rursus fecit, ab hisce Im-
peratoribus fuisse sine proconsulibus cura-
tam Pausanias ostendit, cum de Vespasia-
no loquens ait: καὶ σφᾶς ὑποτελῆς τε αὐτοῖς
ὁ ἀνεσπασιανὸς εἶναι φόρων, καὶ ἀκέραιον ἐκέλευσεν
ἡγέμενος: *Vestigales nos rursus, & sub pro-*
consule constituit.

Plinius junior, qui sub Nerva floruit,
Maximo Achajæ proconsuli ultimam libri
octavi inscribit epistolam.

Subjecta Megarensis inscriptio a Sponio
edita prodit Achajæ proconsulem Tiberium
Claudium Atticum; illum non temere opi-
neris, qui sub Antonino Pio cum C. Bel-
licio Torquato Consulatum gessit, cogno-
minatus Herodes:

ἡ Βελλή, καὶ ὁ δῆμος Τιβ. Κλαύδιον ἀττικὸν
ὄπατον ἐπὶ δερυσίσαις, καὶ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς τὴν
πόλιν.

Senatus, populusque Tib. Claudium At-
ticum beneficum, & benevolentem Civitati.

Ulpianus J. C. in l. meminisse ff. de
Off. proc. & leg. Calphurnium Rufum
Achajæ dicit proconsulem; & Paulus J. C.

Cajum Valerium Proculum in l. ult. ff. ad Trebell.

Capitolinus, & Spartianus in Valente tradunt, Valentem sub Gallienis proconsulari imperio Achajæ præfuisse.

Acta (1) SS. MM. Codrati, & Soc. a Nicephoro Gregora descripta Tertium nuncupant Græciæ Proconsulem. Altera hæc apud Sponium Megarensis inscriptio Æmilium Saturninum Achajæ Proconsulem profert, illum forte, qui cum Licinio Gallieno Aug. VI. fuit postea Consul:

Ἡ βελή, καὶ ὁ δῆμος Μ. αἰμίλιον Σαταρνήων ἀνθύπατον τῶν ἐαυτῶν μέγαν ἐνεργέτην ἐπιμεληθέντος τῆ στρατηγῆ ἀρίστου τῆ διονυσίᾳ.

Senatus, populusque M. Æmilium Saturninum Proconsulem erga se beneficentissimum curante Aristone Prætorè Dionysii f.

Constantius in l. 9. Cod. Theod. Severiano scribit Achajæ Proconsuli.

Julianus Apostata Vectium Prætextatum Achajæ Proconsulem fecit, ut auctor est Marcellinus l. XXI. Crebra præterea apud Eunapium cum in Sophista Juliano, tum
in

(1) Ex ms. cod. Ducis & Elect. Bavariz a Reinaldo Delinio Soc. J. edita, & latina reddita cap. 3. ibi: adunum itaque judicem omnes quidem Tertium nempe proconsulem Græciæ diversis tamen suppliciiis toleratis vita excesserunt Victorinus primum, Victor, & Nicephorus &c.

in Proæresio Proconsulum, ἀνθυπάτων, jus
 in Achaja dicentium mentio. Atheniensis
 inscriptio a Raphaele Volaterano vulgata
 Rufum Festum Achajæ Proconsulem indi-
 cat : τῷ λαμπροτάτῳ ἀνθυπάτῳ τῆς ἐλλάδος
 ῥέφῳ φαίτῳ, καὶ ἀριοπαγείτῃ ἢ ἐξ ἀρίστων παγῶν
 βελῇ τῶν τετρακοσίων, καὶ ὁ δῆμος ὁ ἀθηναίων
 ἀνδρίας, καὶ ἀργεσίας ἔνεκα.

*Clarissimo proconsuli Gracia Ruso Fe-
 sto, & Ariopagita Senatus Ariopagi CCC.
 Virorum, & populus Atheniensis benevo-
 lentia, & beneficentia causa.*

Eum ipsum suspicatur Pancirolus, a quo
 pleraque isthæc descripsimus, qui sub Va-
 lentinianio Consularis Syriam, & Procon-
 sul Africam rexit l. 1. c. ubi de posses-
 agi oport. & l. 3. ff. de cohort.

Synesius quoque sub Theodosio Seniore
 Proconsulis Achajæ mentionem injicit epist.

135.

Zosimus l. 5. histor. sub Arcadio a Ruf-
 fino Præfecto Orientis Antiochum datum
 narrat Achajæ Proconsulem.

Amphissenis inscriptio hæc, quam sibi
 visus est Sponius a Gruteri scrupulis vi-
 dicasse, Secundinum Proconsulem nominat:

Decim. Secundinus V. C. Procons. Curat., & Defen.

Amphissenum Salutem.

illumque Secundinum existimat, qui, quo

tempore Fælix erat Consul Occidentis ,
fuit Orientis Consul Anastasio imperante .

Notitiæ præterea Imperii , & demum
Synechdēmus, seu tabulæ provinciales Hie-
roclis Achajam inter Proconsulares refe-
runt provincias . Neque hoc mediocriter
ad claritatem , florentemque provinciæ sta-
tum pertinebat . Proconsulare quippe im-
perium insignium , liſtoriorumque fascium
majestate , dignitate , & numero legatorum ,
denique potestate , post Augustum præser-
tim , amplissimum , longoque post se in-
tervallo provincialia cætera imperia quæ-
vis , non prætoria modo , verum etiam
Consularia relinquens . Tres proinde tan-
tum Proconsulari imperio eximix toto Ro-
mano Orbe Constantini M. ævo provin-
ciæ numerantur , Asia , Africa , nostraque
Achaja , quæ haud diu post unica etiam
prorsus facta est reliqua Proconsularis , ea-
demque una omnium , & numero urbium ,
& amplitudine regionum præstantissima ,
cæteris undique provinciis mirum in modum
accisis , & imminutis ; quod utrumque Hie-
roclianæ ostendunt tabulæ , quæ Achajæ
Provinciæ urbes novem & septuaginta ,
interque eas nostram Zacynthum percen-
sent , repræsentantque ferme Achajam ab
Hadriano Trajano relictam . Nam vetus
Acha-

Achaja, uti primum provincia est facta, complectebatur Achajam proprie dictam, Helladem, illam nimirum veram, & liberam quondam Græciam, Peloponnesum, circumjectasque insulas, Thessaliam insuper, & Epirum. Hadrianus Thessaliam, & Epirum a vetere Achaja avulsas in tres seorsim provincias erexit, & cum novæ formæ Achaja Macedoniæ contribuit, ipsamque Macedoniam contribuit Illyrico recens novis abs se finibus, iisque amplissimis constituto, quale nobis Sextus Rufus exhibet. Ut Macedonia, ita & Achaja numquam non deinceps adhæsit Illyrico, illoque a Constantino M. primum, deinde ab Honorio & Arcadio diviso datum id est Achajæ Provinciæ dignitati, ut cujus Illyrici parti Achaja adhæreret, ejusdem etiam Illyrici princeps Provincia esset, adeoque prima ordine in utraque imperii notitia censeretur.

Atque, ut cæteras hujus Provinciæ vires prosequar, diviso Rom. Orbis imperio in Orientale, & Occidentale authoribus primum Constantino Chlora, & Galerio Maximiano, Orientali imperio cum universo Illyrico Achaja adscribitur, paretque Galerio Maximiano, ejusque successori Licinio, quo tandem attrito, & ditione omni

spo-

spoliato, toto potitus orbe Constantinus M.
 non modo illam imperii divisionem non
 fustulit, verum etiam nova a se confecta
 utriusque imperii descriptione firmavit,
 atque in ea Achajam cum parte Illyrici
 Orientali assignavit imperio. Constantino
 M. e vivis erepto orbem inter se univer-
 sum tres illius filii Constantinus, Constan-
 tius, & Constans protinus partiti longe
 aliter describunt, totumque Illyricum,
 adeoque & Achajam Occidentalis imperii
 parti, quam sortitus est Constans, adi-
 ciunt, at brevi relictus fratrum postremus
 Constantius, cum ad se unum superstitem
 universa rediisset imperii summa, illud ex
 prima parentis descriptione cum ipse, tum
 qui proximi post eum imperant Julianus,
 & Jovianus administrant, atque hoc mo-
 do rursus Orienti Achaja restituitur. Post
 Jovianum vero cum integro Illyrico illa
 iterum Occidentali attribuitur imperio,
 quod dividenti cum Valente fratre obtigit
 Valentiniano, quodque is insuper Gratia-
 no post se relinquit filio. Qui Theodo-
 sium in Oriente, Gratianum in Occiden-
 te excepere Augusti, Arcadius, & Hono-
 rius, diviso inter se juxta Constantini M.
 fere descriptionem Illyrico, Achajam Orient-
 ali rursus reddunt imperio, a quo num-
 quam

quam postea fuit amplius dirempta, cerniturque propterea inter Orientales a Hierocle provincias relata (1).

At quænam, inquis (quandoquidem neque hoc est prætermittendum) provinciæ Achajæ urbium Proconsulari est sede, Prætorioque præfulgens? Sunt (2) qui Patras, sunt qui (3) Corinthum existiment; illi quod martyrii S. Andreæ Apostoli acta Proconsulem Patris agentem describant, contra hi, quod versantem Corinthi acta narrent apostolica. Sunt vero etiam (4), quibus nulla prorsus uspiam placet stabilia, certisque perpetuo affixa locis Prætoria in Senatus præsertim provinciis, cujusmodi Achaja est, ante occupatam omnino ab Imperatoribus rempublicam, solumque Senatus auctoritatem, quorum equidem lubens sententiæ subscripserim. Provinciarum enim administratio lege Sempronia annalis erat, ac licet biennalem

po-

- (1) Varias hæc imperii descriptiones ex Sexto Ruffo, Notitiis Imperii, & Sigonii historia dedimus.
- (2) Wolfgangus Lazius Græciæ antiquæ l. 2. Quanta autem, ait, existimatione Patræ fuerint non solum Proconsulis Prætorium ibi constitutum a Romanis ostendit &c. (3) Pancirolus, a quo plerosque etiam Achajæ proconsules descripsimus, Notitia Dignitatis Imperii c. 104. Achajæ, inquit, Metropolis Corinthus, ubi Proconsul degebat. &c. (4) Benediclus Bacchinus de Ecclesiast. Hierarchia par. 1. pag. 27. & seqq.

postremo lex Julia fecerit, paulo tamen post morem majorum in Senatus provinciis revocavit Augustus. Perbreve autem illud temporis curriculum totum omnino illud sibi vindicabat ipsum perlustrandæ, obeundæque provinciæ munus. Quamobrem non perpetuis ullæ adhuc prætoriiis urbes, sed conventibus dumtaxat, in quibus Prætores fora agerent, jus dicerent, celebres habebantur. Hinc Plinius Provincias sui temporis per conventus describit. Quod Pescennius Niger, qua apud Marcum, & Commodum autoritate pollebat, multis contenderat, ut nemini in provincia ante quinquennium Præsidi, vel legato, vel Proconsuli succederetur, a Severo tandem in morem inductum fuisse Spartianus scribit. Quinquennalis vero hujus spatii, cum nonnisi partem minimam provinciæ perlustratio absumeret, certi, ac stabilis aliqua in urbe, in qua pro cætera mora confiderent, figendi domicilii tum præsides incessit necessitas; eo autem illos vel ab ultimis provinciæ finibus adeundi frequentia inanem paulatim reddidit veterem conventuum percurfionem, brevique etiam illorum oppressit celebritatem. Perpetuis istocēptō modo clarere urbes Prætoriiis, unæque supra cæteras eminere, provinciæ caput haberi,

beri, ac metropoles nuncupari. Scriptæ de Taciti Imperatoris electione *ad Curiam Trevirensē, ad Curiam Carthaginensē* a Senatu literæ, quod tradit Vopiscus, fundata illic pridem hujusmodi indicant prætoria. Quin Corintho præ omnibus Achajæ urbibus tum fuerit tributus a Proconsulibus Prætorii honos, ambigi non potest; non modo propter antiquissimam urbis imperio, opibus, artificum, operumque præstantia clarissimæ nobilitatem, aut situs terra, marique opportunitatem ipsa loci natura imperio provinciali domicilium præbente; nam in medio posita totius est umbilicus provinciæ, ejusdemque faucibus insidens cum terra claustra tenet, tum duobus hinc inde cincta maribus quasi vinculis astringens eam undique concludit (*), verum etiam quia diu jam antea Romani in ea gloria nominis, imperiique majestas confederat, ex eaque universæ Græciæ a Romanis jura dari, legesque imponi consueverant. Philippo Rege, Macedonibusque ab T. Quinctio Flaminio devictis Senatus decretum, quo Græci omnes liberi, immunesque suis esse legibus jubebantur, Corinthi (†) celebritate, & plau-

(*) Adde quæ Cicero in Rullum de Corintho ait.

(†) Livius l. xxxiii. cap. 32. Plutarchus in T. Quinctio Flaminio a cap. 16. usque ad cap. 18. Polyb,

& plausu illo, cui parem nullæ prodant
 historiæ promulgatum fuit. Decem legati
 paulo ante Achaicum bellum sollicitanti-
 bus Spartanis a Senatu ad res sociorum
 inspiciendas in Græciam missi Corinthi
 (1) græcarum civitatum principes evoca-
 runt, ibique Senatus decretum recitarunt,
 quo provisum erat, ne qua Civitas juris
 esset Achæorum. Fractis a L. Mummi-
 o Achæis alterum Senatus decretum, quo
 cuncta veditigalis facta est Græcia, Corinthi
 fuit [2] pronunciatum. Nero Imperator
 Græciam rursus liberam Corinthi (3) isth-
 mico in conventu nullo, ut ante T. Quin-
 ctius, præcone adhibito sua ipse voce pro-
 nunciavit. Quod Carthago præterea Afri-
 cæ, hoc ferme fuit Achæjæ Corinthus [4].
 Uno excisa utraque urbs tempore, eo-
 demque illarum excidium utriusque con-
 sequuta est gentis deditio, & in provin-
 ciam

in Eclect. 9. Florio scitantiæ manifesto teneas, qui
 Nemeæ id gestum unus scribat l. 2. de bello Ma-
 ced. 1.

- (1) Justinus l. xxxiv. Florus in Epitome l. 51. Belli,
 ait, Achæici semina referuntur hæc, quod legati
 Pop. Rom. ab Achæicis pulsati sunt. Corinthum
 missierant, ut eas civitates, quæ sub ditione Phi-
 lippi fuerant, ab Achæico concilio secernerent.
 (2) Florus l. 52. in Epit. Pausanias in Achæicis, cæ-
 teriq. supra adducti. [3] Plutarchus in T. Quinto
 Flamin. cap. 26. Svetonius in Nerone, & alii.
 (4) Plutarchus in Cesare cap. 80.

tiam migratio. Utraque simul a ruinis a C. Cæsare Dictatore IV. magnifice excitata, Coloniaque deducta. Quomodo igitur Africæ Prætorio insignis Carthago fuit, ita quoque Achajæ Corinthum esse oportuit. Profecto per antiqua hæc vix integrum proconsulibus fuerat aliam præ Corintho Achajæ urbem Prætorii perpetui splendore honestare. Verum hujus illæ quondam in urbe locatæ dignitatis vestigia in multas relictæ ætates luculente impressa utriusque declarant historiæ monumenta, quod viri docti argumentum diligentissime sunt persequuti. Sed de provinciali imperio hætenus.

Videamus modo, quales per id tempus, quod secundo loco proposueramus, Romanos in se experta provincia Achaja fuerit. Non multis, ait Pausanias (1), posteaquam provincia facta est annis, Romanos græcorum misericordia cepit, & multæ, quas L. Mummius Consul indixerat, remissæ, & sua cuique genti consilia restituta, & agros extra fines habere permissum. Plures subinde etiam populi, alii alio tempore, libertate donati suis beneficio Senatus legibus perfruuntur. Quare objicit Pompejo Cæsar, quod bello civili

(1) Pausanias in Achaicis, & passim alii.

vili a liberis Achajæ populis pecuniam exegerit; crimini dat Verri Cicero (1), quod *magistratum Sicyonium hominem*, inquit, *domi nobilem, Pop. Romani socium, atque amicum nummos poposcit, & cum ille non daret, animadvertit*; vehementiusque hoc eodem Pisonem infectatur nomine, ereptamque conqueritur libertatem (2) *populis Casaris lege justissima, atque optima liberis, ut plane, & vere*, inquit, *erant*. Satis tamen paret, non universim, aut certe non eodem modo, in omnes eam largitionem, benignitatemque pertinuisse. Siquidem vectigalis agri publici in Achaja meminit Cicero contra Rullum: *deinde vendit*, inquit, *agrum optimum, & fructuosissimum, qui L. Mummi imperio, ac felicitate ad vectigalia populi Romani adjunctus est*. Vectigalium publicorum in Achaja agrorum aliquod etiam indicium faciunt Romanæ Dymas a Pompejo, Corinthum a Jul. Cæsare, Buthrotum, Patras, Nicopolim ab Octaviano Augusto, Megaramque deductæ Colonix. Sulpitius Achajæ Prætor ad Ciceronem (3) scribit se *ab Athenis ire in Boetiam*, ut

reli-

(1) In Verrem lib. 3. (2) In Pisonem, quod crimen sæpe ibidem refricat, & in Orat. ad Pontifices: (3) lib. 4. epist. 12.

*reliquam jurisdictionem absolveret; in liberos autem populos, qui in sua potestate sint, suoque jure, & libertate utantur, quid erat cur a Romano Prætoris jus diceretur? Narrat insuper Pausanias (1) ex omnibus, qui Achajam proprie dictam incolerent, solis Patrensis concessisse Augustum, ut libertate uterentur. Aliquam igitur immunitatem, aliquem libertatis fructum omnibus universim Achajæ populis degustandum oblatum fuisse necesse est, unde ratione aliqua omnes vere liberi dicerentur; nequaquam vero omnes omnino, & cumulate liberos fuisse; sed eos dumtaxat, quibus singulis decreta nominatim fuisset a Senatu libertas. Et duplex hoc in Achajæ populis libertatis genus in eadem oratione in Pisonem idem Cicero fecernere videtur, dum ait: *mitto ereptam libertatem populis*; deinde subdit: *ac singulis, qui erant affecti præmiis nominatim, quorum nihil est, quod non sit lege julia, ne fieri liceat, diligenter sancitum*; & in orat. ad Pontif. *nonne nominatim populos liberos multis S. C. etiam recenti lege so-**

H. ceri

(1) In achæicis: αὐτοὶ δὲ ἢ τῷ ὀφείλου νομίζοντες καὶ οὕτως καλῶς τοὺς πατέρας, ἢ κατ' ἄλλαν πρὸς αἰτίαν ἐπαγγέλονται αὐτοὺς ἐκ τῶν πολισμάτων τῶν ἄλλων τοὺς ἀνδρας εἰς τοὺς πατέρας προσευκίχοντες δὲ σφίσι, καὶ ἀχαιῶς τοὺς ἐκ ῥυπῶν καταβαλὼν εἰς εὐαφὸς ῥύτας. καὶ ἴδωκε μὲν ἐλευθέρους ἀχαιῶν μόνους τοῖς πατρουσιν αἰτέων.

verè ipsius liberatos &c. ac. quæ antiquis Senatus decretis Achajæ civitates singulæ nominatim libertatis beneficium fuerint consequutæ, eas enumerat, distincteque denotat Plinius, atque hujusmodi quoque Zacynthum fuisse declarat: *in alio* (1), ait, *Cephalenia, Zacynthus, utraque libera*, ad quos autem Achajæ populos hanc non ille subjicit libertatis notam, eos partim adhuc accipere a Romanis leges, partim adhuc vectigales esse, merito judicabimus. Sane, qui ab hisce Plinii notis oculos dejiciat, facile in Achajæ populorum autonomia, absolutaque libertate dignoscenda aberrabit, cum illa præsertim libertatis in Græcia jactatio per ipsam Romanorum assentationem licentior in dies in crebrescens sin minus omne variæ libertatis discrimen tandem sustulit, mira certe offuderit caligine, ut vel de ipsarum Athenarum libertate quo tempore ibi D. Paulus Apostolus evangelizabat, idest sub Claudio, in diversa abeant Patres, & liberas Theophilatus affirmet { 2 } : καὶ γὰρ, ait, οἱ Ῥωμαῖοι τότε ἐκράτεον, ἀλλ' ὅτι αὐτονομίᾳ ἀφῆκαν. αἱ δὲ πόλεις quamvis Athenis tunc Romani imperarent, suis tamen, ut legibus viverent, reliquerant;

(1). Cit. l. 4. cap. 12.

(2) Ad cap. 17. Act. Apostol.

rant; contra Chrysostomus (1): *ἡ πόλις οὐκ ἔστιν ὑποταγμένη τοῖς ῥωμαίοις*; *ἀλλ' ὑποταγμένη τοῖς ῥωμαίοις*: non propriis adhuc tum legibus Athenienses, uti diu jam a Romanis subacti, utebantur. Neque dubitationem satis fortasse hoc loco adimit Plinius, qui non nuda illa, ac simplici, & consueta, atque, ut ita dicam, legitima Athenas liberas nota pronunciat, sed insolito verborum ornamento nimis praesenti re honorifice illarum predicat libertatem. *Athenae* (2), inquit, *libera haec civitas, nec indiga ullius praconii amplius, tanta claritas superfluit*. Neque Strabo, qui *Σύλλας* (3), inquit, post infamem illam caedem, vastitatemque Athenis illatam, *οἱ τῶν ῥωμαίων ἡγῶν τῇ πόλει δὲ συγγνώμην ἔνευκε, καὶ μέχρι νῦν οἱ ἑλευθερία τε εἶσι, καὶ πρὸς παρὰ τοῖς ῥωμαίοις*: Romanorum imperator Sylla civitati quidem ignovit, eoque usque hodie *libertate* fruitur, *in honore a Romanis habetur*. Neque Tacitus (4), qui Germanici eam in urbem adventum describens: *Hinc venimus, ait, Athenas, foderique socias, ac vetustae urbis dedit, ut uno litore uteretur*. Nam Appianus testatur, Syllam leges tum Athe-

(1) Ibidem. (2) l. 4. cap. 7.

(3) l. ix. (4) *Annal. l. x.*

*vitæ, nec prius unquam, nisi sub extrema
senectute Augusti pulsata Atheniensium se-
ditione, & Dacorum commotione patuerunt.
Quare ita sub Augusto Ovidius:
Quid Pandionæ resstant, nisi nomen A-
thenæ?*

Quapropter magnopere vereor, ne non
solidum libertas a Plinio & Strabone com-
memorata exprimat libertatis beneficium,
sed uberiores aliquanto habeat honoris
significationem, & gratiæ, qua non At-
henas modo, sed Athenarum in primis in-
ritu cunctam floruisse sub Claudio Acha-
jam testatur Svetonius, qui Claudium re-
fert, dum Achajam, quam ad suam pri-
dem curam transfulerat Tiberius, Senatui
restitueret, in ea P. C. commendanda di-
xisse, (1) gratam sibi eam provinciam
esse communium studiorum commercio. In-
ducta apud Tacitum Atheniensium cum
Romanis fæderis, societatisque a Germa-
nico mentio manifesta non vacat assenta-
tione, quippe quæ notet fædus, societa-
temque ante bellum primum Macedoni-
cum initam, de qua Livius, neque defuit
Germanico obtrektor Gn. Piso, [2] qui
inuito etiam odio eam rem in invidiam

H 3 revo-

(1) In Tiberio Claudio Druso. V. cap. 25. & 42.

(2) apud Tacitum annal. 11.

revocans culpares, quod nimia comitate
 athenienses tot cladibus extinctos, nequa-
 quam amplius athenienses, coluisset. Am-
 bitiosius postremo ab imperatoribus modo
 precipuis civitatibus, modo Achajæ uni-
 versæ largita libertas fuit; verumtamen
 nomine, quam re splendidior, & ostenta-
 ta magnifica species potius, quam vere tri-
 buta. Ablatam Sardiniam [1] Achajam,
 Sardinia (2) hujus loco illi tradita, si-
 bi propriam habendam, Nero libertate do-
 nat universam, cum tamen repinis, eadē-
 busque adeo prius crudeliter exinanisset,
 ut nemo verius, nemo fœdus illam existi-
 se libertate censendus sit. Perinde, ait
 Xiphilinus [3], *non si ad evitendam dol-
 lo gratiam missus fuisset, totam prorsus
 afflixit, verbo liberam, re vera penitus de-
 positam reliquit; quis enim? & viventium
 proscriptiones ab eo factas, & sanctorum spoli-
 ationes potis est recensere? Nix illi fa-
 cultas dignos prisca libertate spiritus ca-
 piendi in posterum amplius, in spemque
 melioris fortunæ se se erigendi remansit.*
 Quamobrem qui eam, qualiscunque affla-
 re libertatis aura sub Nerone videri po-
 tuit, non illi modo dedit, sed etiam illi

- (1) Suetonius in Nerone.
 (2) Pausanias in Achajicis.
 (3) in Nerone.

tuit; continuo oppressit. Vespasianus, cum inmani auri contrahendi cupiditate flagrans intolerandum Achajæ a se rursus in provinciam redactæ censum imponeret, dixisse fertur [1]: ἀπομεμαθηέναι τὴν ἐλδορῆσαν τὸ ἑλλωτικόν: dediscisse jam libertatem græcorum genus. Utrique sub Vespasiano, cum quæ cunctis Achajæ populis ab Imperatoribus, tum quæ singulis a Senatu antiquitus decreta libertas fuerat, universim interiit; neque umquam postea revixit. Tunc deinde, ait Paulus (2) Orosius, sine ullis belli tumultibus in immensum respublica Romana provehitur, siquidem Achajæ, Lycia &c. redactæ in provincias Romanis iudicibus, legibusque paruerunt. Honorariam quandam nihilominus Achajæ libertatem, & magnificis jactare Romani verbis, & lingentibus, qui sunt ad Gallienum usque imperatores insequuti, fovere, & prosequi beneficiis non destiterunt. Nerva, quicquid, inquit ejus in vita Aurelius Victor, antea pœna nomine tributis accesserat, indulgit; afflictas civitates relevavit. Hadrianus tam effusa est Achajam provinciam benignitate com-

H 4 ple-

[1] Pausanias in Achaicis. (2) L. vii. cap. 9. eadem apud Eutropium l. vii., & Suetonium in Vespasiano cap. 8.

plexus, tantis largitionibus, donisque attraxit, & sumptuosis undique operibus ornavit, ut non ingratis Achajæ restitutor dici, & inscribi concupierit. In omnium sunt manibus illius nummi referentes in averfa parte Imperatorem stantem, qui manu jacentem fæminam, nempe Achajam, sublevat, inscripti: *Restitutori Achajæ*; Quæ per reliquos deinceps Imperatores partim conservata, partim aucta beneficia, ab Antoninis vero fuere etiam insigniter cumulata. Athenæ quidem, & Sparta, propter vetustæ inibi gloriæ memoriam, literarum, legumque sedem, & officij magisterium, longe reliquarum Achajæ urbium Romanorum studiis, ac Imperatorum liberalitate honoratiores eminebant. Eo suos Romani quique ad culturam ingenij, institutionemque morum mittebant liberos, compluresque Athenis domicilium, civitatem, magistratus appetebant. Hadrianum multo ante, & Gallienum deinde, tum, cum Imperatores sunt renunciati, archondes Athenis fuisse, Spartianus, & Trebellius tradunt. Quamquam Corinthus, Patræ, Nicopolis, ita julte cum illis de Augustorum munificentiâ certabant, ut re plus una etiam præstare viderentur. Nostram quoque Zacynthum non planè Imperatorum favore, & gra-

gratia destitutam complures Cæsaribus cula a Zacynthiis ostendunt nummi. Coeterum ejusmodi ea libertas esset, quæ tantopere prædicabatur, & cujus nomine tantus Achajæ a Romanis honos habebatur, non parum scite, & eleganter Plinius Ne-
pos describit in epistola ad Maximum Proconsulem (1). *Cogita te, inquit, missum in Provinciam Achajam, illam veram, & meram Græciam, in qua primum humanitas, literæ, & fruges inventæ esse creduntur: Missum ad ordinandum statum liberarum Civitatum, idest ad homines maxime liberos, qui jus a natura datum virtute, meritis, amicitia, fœdere, denique & religione tenuerunt. . nihil ex cujusquam dignitate, nihil ex libertate, nihil etiam ex jactatione deterpseris. Habe ante oculos, hanc esse terram, quæ nobis miseris jura, quæ leges non victa acceperit, sed petentibus dederit. Athenas esse, quas adeas; Lacedæmonem esse, quam regas, quibus reliquam umbram, & residuum libertatis nomen eripere, durum, ferum, barbarumque est: quod ipsum plane barbari Gallieno imperante irruentes effecerunt. Sed antequam postremas hostili immanitate importatas Achajæ calamitates, quod*
ter-

(1) L. 8. epist. 24.

tertio eram loco pollicitus, commemoro,
Zacynthiorum nummorum, quotquot vide-
re potui, seriem conspiciendam exhibeo.

Culorum a Zacynthis nummorum series.

I. Argenteus medii moduli non ita pridem
Zacynthi effossus; possidet vir opti-
mus Johannes Grammaticopolus Za-
cynthius.

In anteriori facie Caput laureatum.
In averſa Apollo juvenili specie nudus
in rupe confidens, & lyram plectro
pulsans cum epigraphē ZAKTNOOΣ.

II. Æreus parvi moduli editus a Weler-
ditia in suo itinere in Dalmatiam, &
Græciam.

In anter. facie Caput Divinum.

In averſa Tripos Delphica, intra cujus
pedes Sol radians, cum epigraphē ZA-
KYNΘION.

III. Ær. ex Museo Theupolo serie 3.
nummorum græcorum in Antonino
Philosopho pag. 907.

In ant. facie: AT. KAI. M. AT. AN-
TONEIN. AT. caput M. Aurelii
laureatum.

In averſa ZAKTNOION. Mulier, stans
ulnis puerulum gestare videtur.

IV.

IV. Ær. ex eodem Museo ibidem pag. 912.

In ant. facie ΦΑΤΕΤΕΙΝΑΙΑΤΤΟΤΕΤΗ.

caput Faustinae junioris.

In av. ΖΑΚΤΝΘΙΩΝ. Juppiter dextra
elata fulmen vibrans; pro ejus pedibus

Aquila.

V. Ær. In ant. facie ΙΟΥ. ΔΟΜΝΑ.

CEB. caput Juliae Domnae.

In averfa ΖΑΚΤΝΘΙΩΝ. Bacchus fini-

stra innixus baculo, dextera racemum

ave gellans.

VI. Ær. ex citato Museo Theupolo ibi-
dem in Anton. Caracalla pag. 987.

In anter. facie ΑΥΤΟΚ. ΑΝΤ. caput

Caracallae laureatum.

In averfa ΖΑΚΤΝΘΙΩΝ. Juppiter-
terminus dextera hastam tenens.

VII. Ær. ex eodem ibidem.

In anter. facie caput Caracallae.

In averfa ΖΑΚΤΝΘΙΩΝ. mulier stans

dextera elata super aram, sinistra cor-
nucopiam tenens.

VIII. Ær. ex eodem ibidem; & apud Pati-
num in thesauro, & alibi.

In anter. facie ΑΥΤΟ. ΚΑΙ. ΑΝΤ.

caput Caracallae.

In

In averſa ZAKTNOION, ſatyꝛus ſtans
capite cornuto pedibus hircinis.

IX. Ær. In anter. facie AYTO, KAI, M.
AYP. ANT. caput Caracallæ.

In averſa ZAKTNOION. Satyrus ſtans
ut proxime ſuperiori nummo tyꝛſum,
& pampineum ramicem ſiniftra tol-
lens.

X. Ær. in ant. facie AYTO, KAI, M.
AYP. ANT. caput juvenile Caracal-
læ coronatum.

In averſa ZAKTNOION, Iuppiter ſtans
dextera fulmen ſtringens, pro pedibus
Aquila.

XI. Ær. ex Muſæo Theopolo ibidem in
Geta pag. 1002.

In ant. facie -- Π. ΣΕΒ. -- ΤΕΤΑΣ.
caput Getae radiatum.

In averſa ZAKTNOION, vir ſeminu-
ſus radiatus dextera haſtam tenens.

XII. Ær. ex eodem ibidem in Elagabalo
pag. 1016.

In anter. facie AYΤ. KAI. AYP. ANT.
caput Elagabali laureatum.

In averſa Vir ſtans dextera vaſ, ſini-
ſtra

stra canistrum cum fructibus gestans
cum epigraphæ ZAKTNΘION.

XIII. Ær. in anter. facie caput Romani
Imperatoris coronatum, quod facile
Caracallæ literis licet detritis inter-
noscas.

In averſa ZAKTNΘION. mulier fini-
stra baculo innixa dextera hastam pu-
ram tenens.

XIV. Ær. ex Museo Theupolo serie 9.
populorum, & urbium pag. 1308.

In ant. facie Caput muliebre.

In averſa. Z A. in corona laurea; Z A.
cynthus interpretatur editor; vide ta-
men ne sit auri coronarii votivi LXXI.
pondo.

Qui ordine, quintus, nonus, & tertius-
decimus, sunt nummi, eos possidet Illustriss.
& Excellentiss. Jacobus Gradonicus, Quin-
queremis Venetæ Classis Gubernator, qui
ad cetera præstantis animi, & in-
genii ornamenta, & hanc studiosissime per-
colit rei antiquæ humanariæ scientiam, cu-
jus de præclaris laudibus filere præstat,
quam non pro dignitate dicere.

Bellorum civilium incendia, sive in
pro-

provinciam illata, siue ipsius provincie opibus undique correptis ibidem excitata, quod est a principibus factum conjurationis in Cæsaris necem Cassio, & Bruto, qui magnis, ut ait Orosius, exercitiis comparatis apud Athenas convenerunt, totamque Græciam depopulati sunt, ut & piratarum sub Romanis prætoribus impressiones, direptionesque; aut motus domesticos, mitto referre. Præterquamquod enim satis longum esset illa enumerando percurrere, non inde etiam universa obvenit provincie deformitas, statusque immutatio; singularum autem, si quibus illa exitio fuere, civitatum grummas relicta provincie incolumitas facile relevavit. Quin neque Mithridaticum, quod primum externum sub Romanis occurrit, in Achaja bellum, valde attinet commemorare, quod illud Syllæ virtus, celerrime depulerit, atque multo tum infestiores Romani ducis, victoriam provincie senserit, quam hostium crudelitatem. Fuit præterea, si minus periculi, certe incommodorum, ejus belli omnino expers Zacynthus, quo simul secum classe, posteaquam maritima quæque circum populabundus pervaserat, recepit Mithridaticus Imperator, castris vix dum metatis, Romanorum improvisa manus co-

eti

Ita adoriens, magno cum tumultu fugavit, quod supra ex Appiano retulimus. Alterum sesquitercio post sæculo sub Valeriano, & Gallieno, (1) immensa Gothorum alluvie, quæ Istrum transgressa, veteribusque illius Imperii Romani claustris tum primum effractis, terribili impetu, & vi se se in Achajam, Macedoniam, Pontum, Asiam latissime effudit, coortum est bellum, feritate, & multitudine hostium, cædium, vastitatumque crudelitate, amplitudine, diuturnitate, nulli post hominum memoriam maxime infando bello non comparandum, quo non continentes modo terræ, sed & maria late circum per quindecim amplius annos conflagrarunt, ut vere, ait S. Augustinus [2], mundi interitum impendere, metuere tum mortales potuerint; ac nonnisi post trecenta millia Claudii Imperatoris (3) virtute barbarorum cæsa, duo millia navium depressa, ingentes funerum, quas fames, sævaeque lues intulit, vastitates restinctum. Mirari hic, opinor, desinas, sin minus iusta tibi Zacynthi veterum monumentorum indicia hodie subeant conspicienda. Gothica nimirum rabie non vexata modo,

& pef-

(1) l. vii. cap. 22., Eutrop., Victor, Trebell. & Zosimus r.

(2) Epistola 89. [3] Trebellius, Eutropius, Victor &c.

& pessundata, sed afflicta, everfa, ac furo pene solo funditus ufquequaque revulfa provincia Achaja fuit? *Græcia*, (1) inquit Orofius, *Macedonia*, *Pontus*, *Asia* *Gothorum inundatione deletur*.

Borealem Rom. Imperii limitem, quem validiffimis legionibus fuper amnium ripas locatis muniverat Auguftus, deducto inde milite omnino nudavit Aurelianus. Hinc fæculo vixdum exacto immanes rurfus Gothorum aliorumque barbarorum cum ipsis confociatorum irruptiones [2] fub Valentiniano & Valente Imperatoribus geminæ pene atrocitatis in Achaja fpectaculum inftaurant, quos licet armis fraëtos fædere dein fibi conciliarit Theodofius, acceptosque in ditionem agro donarit; illorum tamen temporum calamitates hifce S. Hieronymus lachrymis profequitur in Nepotiani epitaphio: *Horret animus temporum noftrorum ruinas perfequi. Viginti & eo amplius anni funt, quod inter Conftantinopolim, & alpes julias, quotidie romanus fanguis effunditur; Scythiam, Thraciam, Macedoniam, Dardaniam, Daciam, Theffalonicam, Achajam, Epiros, Dalmatiam,*

[1] iifdemque verbis Ado Viennenfis in Chronico ad an. 257. & Tiro Profer Aquitanicus.

[2] Vopifcus, Zofimus, & reliqui fupra-citati.

cunctasque Pannonias Gothus, Alanus, Hunni, Vandali, Marcomanni vastant, trahunt, rapiunt---Ubique luctus, ubique gemitus, & plurima mortis imago. Romanus orbis ruit--- Quid putas nunc animi habere Corinthios, Athenienses, Lacedæmonios, Arcadas, (adde, si lubet, Zacynthios) cunctamque Græciam, quibus imperant barbari; & certe paucas urbes nominavi, in quibus erant regna non modica. Hæc ille sub Theodosii Magni obitum, quo tempore evocatos a borea barbaros imperii proditor Ruffinus in Thraciam, Achajam, Asiamque de integro immittit. Quare Claudianus in Ruffinum l. 2. ait:

--Geticis Europa catervis

Ludibrio, prædæque datur frondentis ad usque

Dalmatia fines, omnis, quæ mobile ponti Æquor, & Adriacas tellus interiacet undas,

Squallet inops pecudum; nullis habitata colonis,

Instar anhelantis Lybiæ, quæ torrida semper

Solibus humano nescit mansuescere cultu.

Thessalus ardet ager, reticet pastore fugato

Pelion, Æmatias ignis populatur aristas.

Eheu

Eheu vero quam diuturna barbarorum, bellicorumque tumultuum Achaja sedes ! illis iterum sub Theodosio juniore, neque semel (primum (1) Coss. Aetio 3. & Symmacho, tum sub Justiniano (2) post 17. Basilii Consulatam) in Achajam irrum- pentibus ; neque prorsus factus irrum- pen- di finis, donec, ut loquitur Sydonius Apollinaris, *rupta tumultu*

Barbaries totas in Europam transfuderit arctas.

Quin tanta illa barbaries, quæ magnam partem per Achajam transmissa totam undique Europam postea obruit, tamquam quoddam mare fervens, & exæstuans, in orientem sæpe rursus, atque adeo in Achajam redundavit, novarumque ab occidente irruptionum veluti procellas impigit, quas licet obiecto impigre exercitu Imperatores facile sustinuerint, atque repref- ferint, Vandalica tamen irruptio nequaquam levi tantum mentione est prætervehenda, cum supra cæteras ferox, tum inaudita antehac prorsus in Zacynthios cives adhibita atrocita- tis exemplo in omne ævum execrabilis. Gensericus immanissimus Vandalorum Ty- rannus post Africam omnino occupatam, totam-

(1) Marcellinus sub his coss. (2) Agathias l. 5.

totamque, ut ait Ado (1) Viennensis, unum quodammodo martyrem effectam, quaerens unde suam amplius praeda, sanguinisque catholicae fidei cultorum sitim expleret, ad piraticam se convertit. Post Valentiniani itaque obitum, quocum illi sancita pax fuerat, comparata classe in Siciliam, ait Procopius (2), atque Italiam quorundam vere novo se invehebat. Ibi urbibus partim missis in servitutem, partim solo equatis, cum omnia rapuisset, ac regiones non modo pecuniis, verum etiam incolis exhausisset, in ditionem Imperatoris Orientis irrupit, Illyricum, Peloponnesi item partem maximam, nec non adiacentes insulas populatus, in Siciliam denuo, atque Italiam exscensu facto omnes in orbem oras incursabat, agebat omnia, ferebatque. Aliquando in portu Carthagini, cum navem conscendisset, ac vela panderentur, quaerenti gubernatori ad quod mortalium genus cursum intendi juberet, respondisse ferunt utique ad illud, cui Deus esset iturus, Divini se laesi numinis, quemadmodum Hannorum Tyrannus Attila, ultorem superbe praedicans. Ita nulla ex causa, in quoscumque fors ferret, irruebat.

I

2

Van-

(1) In chronico. (2) Procopius de bello Vandaliq.
l. i. cap. 6.

Vandalicarum incurfionum inter poſtremaſ
hanc in Græciam impreſſionem, ut Proco-
pius, ita & Viſtor Uticenſis deſcribunt ;
factamque conſtat ſub Leone I. Impera-
tore ; at quoto Leonis Imperii anno non
plane liquet. In nonum conjici optime poſ-
ſe viſum fuit Baronio, quod Africanam
navalem, terreſtremque ingenti apparatu
eam ob cauſſam ſuſceptam expeditionem
tertio inde anno Leo confecerit. Ubi pri-
mum inaudita evehi in Orientem pirati-
ca Genſerici claſſis ſexaginta inuſitata, ut
Cedrenus refert (1), magnitudinis na-
vibus coaſta, ingentes undique per urbes
motus fieri. Alexandriam quoque, vano
de proximo ad illam Genſerici appulſa
rumore vulgato, tanta trepidatione con-
ſternari, ut de illius perturbatione ſolli-
citus Imperator [2] Leo S. Daniele
Stylitam adierit a ſingulari ejus pruden-
tia, precibuſque apud Deum conſilium o-
pemque perens, qui cælitus edoſtus, mox
iubet Imperatorem bono animo eſſe, con-
firmatque, Genſericum reſ infecta abitu-
rum, quod patefecit eventus. Nam, ut
Procopius (3) narrat, converſa Genſeri-
cus

(1) in ſuo hiftoriarum compendio Tom. II.

(2) in vita S. Danielis apud Surium.

(3) de bello Vandalico l. I. cap. 22. Γίγνεται γὰρ ἐπικύβητος
κατὰ τοὺς ἐν πελοποννήσῳ χωρίοις τῶν αὐτῶν πρὸς βελήναις ἐνχυρίων

cus in Peloponnesum vicum Tanarum ter-
rasset, confestim repulsus non sine gravi
suorum clade turpiter, incompositeque in-
de abscellit. Hinc ira ferreus in Zacyn-
thum profilit, ibique cæsis obviis quam-
plurimis, redactisque in servitutem opti-
matibus quingentis (tanta hæc tum urbs
civium colebatur frequentia) raptim vela
facit. In mediam provectus Adriam cæca
rabie sæviens in captivos illos Zacynthios
minutajum concisos invisa crudelitate spar-
sit in fluctus. Scilicet & hoc illa vidit
ætas Zacynthiorum civium lanienis super-
fufum media innatante barbarorum classe
Adrianum mare christianas oras circum-
fluere, & Zacynthio cruentis sanguine flu-
ctibus incæstare! Facinoris indignitatem
deinde auxit Basilisci Verinæ Augustæ
fratris, hominis Ariani perfidia, qui clas-
sem, cui præerat in Vandalici nominis
excidium a Leone instructam, hosti per-
scelus tradidit incendendam. Sexagesimo
verumtamen post anno a clarissimæ pieta-
ris, bellicæque virtutis duce Belisario Van-

I 3

dali

ἰσθάνει τε καὶ τὰς τοὺς ἀποκρίσεις, ἢ πολλὰς τῶν οὐ ἐπορεύον-
ἀποβαλὼν ἀνθρώπων ὑπὲρ κόσμου. διὰ δὲ τῷ θυμῷ ἔπ' ἐχόμε-
νῳ Ζακύνθῳ πρὸς τὴν, ἢ πολλὰς μὲν τῶν ἐπ' αὐτῇ καίτοι,
τῶν δὲ δοκίμων ἐς πεντακοσίους ἀνδραποδίσας δι' ἑλίου ἀπέκλυ-
σεν, ἵππων τε γέγονεν ἐν μέσῳ τῷ ἀδριατικῷ καλυμνίῳ πελά-
γῳ, ἐσταύρωσαν κρεμνίσας τῶν πεντακοσίων τὰ σώματα πύρ-
ρῃ τῆς θαλάσσης ὑδαὶ ὑπερβολαῖς ἔρριψεν.

dali penitus debellati dedere, inquit Procopius [1], pœnas facinorum, quæ in Romanos tot per annos, ac præcipue in Zacynthios perpetraverunt. Cum, qui hæc scripta reliquit, Procopius, tum, qui immortalia hæc Christianæ reliquit posteritati gesta, Belisarius, ea ex ipsa Africana navigatione cum classe (2) aquatum in Zacynthum deflexerunt. Refrictis hic veteribus ad conspectum, & congressionem vulneribus hujusne illi tum urbis vastitati, & civium orbitati illachrymarint magis, an se in tantæ crudelitatis ultionem exacuerint, difficile dictu est. Revulso sub Phoca, ejusque successore Mauritio, altero ad Euphraten Romani Imperii limine, novis illud etiam ab Oriente patere incursionibus, Persarum primo, qui totam momento Palæstinam, Asiamque occuparunt, postque hos Mauritiū virtute pulsos, retrusosque intra antiquos fines, Saracenorum, postremo Turcarum, quorum etiam impetus, post Francorum in ea dominationem, Catalaunicamque irruptionem, Acha-

(1) ibidem : ἀλλ' ἄνευ ἐνταῦθα, πλὴν δὲ τῶν ἀπαισίων ὡς περ ἐς τοὺς αἰσίων ἐπύκνωται, καὶ ἡμεῖς ἤκατα ἐς Ζάκυνθον.

(2) L. I. c. 13. idem Procop. de bello Vandal. : bis peractis Mersione solvunt, & in Zacynthi portum delati cum ibi aquati essent, quantum satis futurum erat transmissentibus mare Adriaticum cum omnibus instructi rebus vela fecerunt.

chaja universim excepit. Quamquam multis jam antea sæculis provincia esse Achaja defierat.

Provinciis paulo post Heraclium Lybicum Romani Imperii partim ereptis, partim sæde mutilatis novam inde fieri prætam illius descriptionem in Themata, seu præturas, Constantinus Porphyrogenitus tradit; quæ Themata novem & viginti sua memoria recenset, quorum duodecim, quod in Europa essent locata, Occidentalia, reliqua Orientalia appellaverunt.

Discissa tunc duo in Themata & Achaja fuit, Peloponnesum, & Helladem; Zacynthus vero, ceteræque Jonia sitæ in mari insulæ penitus ab Achaja submotæ, & Longobardiæ Themati adjunctæ; quoto fuerint anno adjunctæ, non satis succurrit affirmare; Longobardiæ (1.) certe Themati ad Leonem Philosophum usque adhæsere, adeoque per ducentos quinquaginta minimum annos eodem Zacynthii cum Italis jure, & fortuna usi continenter fuere sub Exarchis primum, dein sub Patriiciis, Siciliaeque Præfectis. Leo postmodum, tota penitus Italia, post Longobardos, Saracenosque, per Francos non ita pridem O-

(1.) Thema xi. Longobardiæ infra describit Porphyrogen.

orientali erepta Imperio, eas insulas a Longobardiæ Themate abstractas in novum Cephallenia Thema seorsim redegit. ἰστέον, ait Porphyrogenitus (1), ὅτι ἡ κεφαλαιώδης στρατιγίς, ἤγαγεν τὰ νήσια, τῶρμα ὡς τὸ παλαιὸν τῆς λογεβαρδίας· ἐπὶ δὲ λέοντος τὸ φιλοχρεῖσθαι δεσπότης γέγονε στρατιγίς. *sciendum, quod Cephallenia prætura, illæ videlicet insulæ, iurta erant antiquitus Longobardiæ, Leone autem pio Imperante factæ sunt prætura.* Ita porro istud Cephallenia Thema, seu præturam idem describit.

Septimum Cephallenia Thema.

Cephallenia Peloponneso comprehensa est; numquam enim ex numero Thematum fuit; neque celebris quisquam ex ea oriundus, nisi clarissimus apud Homerum Ulißes, ac pariter etiam Zacynthus insula, & Lencas, & Ithaca Ulißis patria, & aliæ quædam parvæ insulæ, atque ipsa Corcyra, Pheacum Civitas, Alcinoi Regia, quem quidem divinus Homerus in cælum laudibus extollit.

Ex hac novissima descriptione ad sæculum usque decimum tertium administrato deinceps Imperio per annos ultra trecentos Cephallenia Thematis pars Zacynthus fuit. At sæculo decimo tertio incunte uni-

ver-

[1] De administrando imperio cap. 50.

verso Franci potiti Imperio illud inter se partientes maximam partem in regna, ducatus, despotatus, comitatusque describunt; atque tum primum Zacynthus, & Cephalenia Comitatus sunt appellati. Nicephorum Gregoram merito notat Ducangius (1), qui ante hæc tempora, atque sub Constantino M. Principatum in Peloponneso, & Magnum Ducatum Athenis excogitaverit. Cephaleniæ, & Zacyntho principio Francica quædam Familia, quod omnes scriptores tradunt, per annos amplius centum insigni Comitum Palatinorum titulo imperitavit. Cujus gentis ea Familia fuerit incompertum. Attamen gentilitium ejus stemma, eques videlicet clypeum liliis respersum læva gerens, districtum dextera ensẽ, adhuc visitur in pastillo quodam cereo, quo obsignantur duo codices, alter pastorum dotalium ob Mariam Comnenam Despotæ Ætoliæ filiam desponsam Johanni I. Comiti Cephaleniæ & Zacynthi anno 1304. exaratus; alter census Episcopalis Cephaleniæ descripti anno ab O. C. 6772., qui incidit in annum Christi 1264. sub Recharo Comite, & Henrico Episcopo. Illius exemplar legi-

(1) Ducangius in notis ad Niceph. Gregoram histor. Byzant. l. 7.

legitur in appendice monumentorum ad Villarduini continuatorem Philippum Movskes Canonicum Tornacensem recentis Venetæ editionis, iste vero asservatur in archivo Episcopali Zacynthi. A Venetis, quorum in ditionem hæ insulæ, & haud exigua insuper Achajæ pars pridem venerant, & donatos Comites illos fuisse insulis, & eo honestatos titulo Veneti produnt (1) scriptores, quorum etiam in clientela, & patrocinio, quemadmodum Goffredus Villarduinus, & quicumque primo aliquem in Achaja dominatum capeffivere, aliquandiu permanserunt. Novorum deinceps jungendorum fæderum studio ad alios varie dilapsos, erga illos fidem, & obedientiam professos sæpe legimus; qui vero postremi Comites sunt insulis dominati ad Venetorum rursus confugientes tutelam iis ultro se penitus dediderunt [2].

Post Francigenas eodem perinde ac illi Comitum Palatinorum titulo Cephaleniis, & Zacynthiis jura dederunt Johannes Caroli II. Siciliæ Regis filius alter, dein Robertus.

[1] Sabellicus decad. 1. l. 8., Ramn., Sansovinus in vita Henrici Danduli, & recentissimus scriptor rerum Venet. Jacobus Diedo Senator l. 5. ad an. 1206. pag. 81., & l. 5. pag. 84. ad an. 1215.

[2] Infra, cum de Carolo de Tocco, qui anno 1430. imperitabat, sermo erit.

bertus Achajæ & Tarenti Princeps Catharinæ. Valesiæ nuncupatæ Imperatricis C. P. filius, tum Leonardus de Tocchis, ejusque deinceps liberi, ac nepotes per annos prope centum & viginti. Comitum Palatinorum sedes Cephallenia erat, Zacynthum autem per familiarem isthuc abs se dimissum, quem *aulicum*, & sicubi Despotatus fulgent honore, *magnum domesticum* (2.) appellant, gubernabant.

Palatinorum Cephalleniae, & Zacynthi Comitum series, eorumque fortuna ex laudato fere Villarduini continuatore excerpta, penes quos sit & distortorum fides.

Anno

1207. Nobilis vir Majo Francigena Comes Cephalleniae & Zacynthi, Ita illum hoc ipso anno nominat Innocentius III. regest. l. x. epist. 33. & 128. Majo personæ nomen potius quam gentis crediderim, siquidem & cæteros insularum dominos Comites Palatinos personæ non gentis nomine nuncupatos videmus. Scriptores cæteri plerique Gallum, nonnulli Cajum, sive Gajum appellant.

1236. Qui proxime Majoni succedit, ejus

(1) Ex actis, quæ supersunt, illorum Comitum.

xorem ducit; ex eaque filios duos procreavit Nicephorum, & N. Thomas frater mortuo Patre simultates, quas ille, dum viveret, cum Thoma Ætoliz Despota Nicephori filio ob negatam hæreditatis paternæ communionem, quam sibi uxoris nomine deberi profitebatur, diutius exercuerat, atroci facinore diremit, sublato nimirum e vivis ipso Thoma avunculo suo, incæstoque conubio copulata sibi uxore illius, omni-que eiusdem ditione occupata. Tantum scelus nova deinde, atque inaudita scelera consequuta cumularunt mirum quantum! Invidia fratrem exacuit in fratrem. Hinc fraternis ardere ubique omnia odiis, populus in partes factiose distrahi, & in mutuam cædem undique ruerè, donec Thomas ab Johanne fratre confusus haud seras parricidii sui pœnas dat, quemadmodum mox dat & ipse Johannes I., quem Anna uxor. comperto illius de intentanda sibi nece consilio antevertit, propinatoque veneno interimis anno 1332., impuberem deinde prolem, Nicephorum nempe, cui non satis a materna tutela præsidii fore jure metuebat, Andronico Imperatori tutandum tradit. 1325. Cum Johannes Caroli II. Siciliz Regis

gis filius hoc anno haud exigua cum classe Brundisio solvens in Peloponnesum navigaret, huc forte appulsus, quo tempore ob fraternam cædem, undique armis concurreretur, educto milite tumultus compescuit, insulas subegit, subactasque sua tenuit ditio.

1343. Robertus Catharinæ Valesiæ nuncupatæ Imperatricis C. P. filius, Achajæ & Tarenti Princeps, Romanæ Despotæ, denique etiam Cephaliæ & Zacynthi Comes Palatinus.

1350. Sub hoc fere tempus Nicephorus Johannis II. Com. Palat. filius, Johannis Cantacuzeni Magni Domestici ope, cujus filiam duxerat, avita dignitate, fortunisque recuperatis, Cephaliæ & Zacynthi Comes Palatinus; brevi tamen imperat bello Macedonico extinctus.

1357. Leonardus I. de Tocchis, Comes Palatinus Ceph. & Zac. Robertus Tarenti Princeps &c. nuncupatus Imperator C. P. in ornandis, ditandisque fratribus de Tocchis mirifice impensus, propterea quod illi quoque mirifice prolixam operam in ipsius libertate procuranda impendissent, cum bello captus ab Ludovico Pannoniæ Rege detineretur, postea-

steaquam Petrum, & Carolum fratres de
Tocchis pluribus feudis locupletavit,
Leonardo denique fratri, ejusque deinceps
posteris anno 1357. Ceph. & Zac.
insulas Comitum Palatini titulo tenendas,
regendasque tradit; quin & anno 1362.
Leucadis Ducatu eundem præterea auget.

1364. Carolus I. de Tocchis Leonardi I.
filius, Comes Palatinus Ceph. & Zac.
Duos post se relinquit liberos Carolum
& Leonardum. Sic porro se in Diplomatis
inscribit: Carolus Dei Gratia Dux
Leucadis, Comes Palat. Ceph. & Zac.

1404. Carolus II. de Tocchis Caroli I. filius,
Comes Palatinus Ceph. & Zac.
Guino Duci Sparta &c., illius filia sibi
in nuptiis juncta, eaque paulo post parentem
suum absque liberis mortua, hæres
existit. Eo nomine amplissima regione
Acarnania, & Johannina potitus facile
regium Despotæ nomen ab Imperatore
C. P. impetrat. Hinc ita inscribi solitus:
Carolus I. Dominus Despotatus Arthæ,
Dux Leucadis, Comesque Palat.
Ceph. & Zac. Alteras deinde nuptias
contrahit cum Francisca Acciajuoli Rainerii
Ducis Athenarum filia, nullis tamen
ex illa quoque liberis susceptis moritur

ritur Johanninæ anno 1430. relictis no-
 this quinque, Memnone, Hercule, Tur-
 no & N. N. quibus Acarnaniæ par-
 tem testamento legans in reliquis Caro-
 lum Leonardi fratris filium hæredem in-
 stituit.

1430. Carolus III. Dux Leucadis, Comes-
 que Palatinus Ceph. & Zac. Quædam
 hujus Caroli acta in Archivo Episcopa-
 li Zacynthi existunt, in quibus ipse ap-
 pellat Carolum I. Dominum quondam,
 ac Patrem suum, & Franciscam Romæo-
 rum Basilissam Serenissimam matrem
 suam, quæ tum in vivis erat; hinc sus-
 picor eum ab avunculo, ubi spe pro-
 lis justæ se frustratum vidit, arrogatum
 fuisse in filium. Hic avunculi sui no-
 this de Acarnaniæ portione iisdem le-
 gata litem intentans sempiternis se,
 quoad vixit, litibus implicuit. Quin illis
 imploratum opem ad finitimos Despotas,
 & Amurathum II. Turcarum Sultanum
 confugientibus, non modo coactus fuit
 legatam Acarnaniæ possessionem relinque-
 re, verum etiam Amuratho se vecti-
 galem profiteri. In Venetorum demum
 se tutelam recipit, eosque Dominos a-
 gnoscit. Liberos relinquit Leonardum,
 & Antonium. Hoc modo inscribi soli-

tus: Carolus II. Dei Gratiâ Dominus
Despotatus Arthæ, Dux Leucadis, Co-
mesque Palatinus Ceph., & Zac.

1460. Leonardus II. Caroli III. filius, Co-
mes Palatinus Ceph., & Zac. Cum
Meliza Lazari Bucoviëtz Serviæ Despo-
tæ filia matrimonium init, ex eaque fi-
lium Carolum suscipit. Helena Palæolo-
ga mater sequuta filiam Melizam non
multo post Leucade moritur anno 1464.
Mortua deinde Meliza Leonardus aliam
rursus uxorem ducit Ferdinando Arago-
niæ Regi agnatam, idque minime fa-
cto prius certiore Maomete II., cujus
ille patri Amuratho II. suam jam pri-
dem fidem obstrinxerat, quod iniquo
Maometes tulit animo; hinc arrepta
Leonardum expoliandi causâ classem ex-
templo comparat. Leonardus pertetre-
factus eo nuncio, longeque impar vi-
rium ad consistendum contra, auri, ga-
zarum, & quicquid pretiosæ supellecti-
lis habebat, raptim convasato sollicita
se fuga Neapolim corripit, ubi apud
Ferdinandum Regem subsistens censu,
& imperio ab illo perquam benigne di-
tatur. Moritur Leonardus Alexandro
VI. Pontificatum gerente. Filius ejus
Carolus in Maximiliani I. Imperatoris

K . . . ca-

castris diu, & præclare versatus Refrancone oppido ab illo donatur. Moritur Leone X. Ecclesiæ Catholicæ clavum tenente.

1479. Turcæ classe irruentes. (1) Cephale-
niam, fugato præsertim Leonardo, nullo
negotio occupant, inde Zacynthum ado-
riuntur. Huic tunc insulæ per desertio-
nem Leonardi Petrus Broalius domina-
batur nulla re alia ad obsistendum fre-
tus, quam Venetorum hominum ope,
quorum per quotidiana cum Zacynthiis
ex vicinis Venetorum in Peloponneso
urbibus commercia magna hic forte con-
sistentium frequentia tum aderat. Ubi
nunciatum id Antonio Lauredano Ve-
netæ classis Imperatori, curæ suorum
proxime ipsi fœderis jure ocysime a
Turca Impetrat, ne quid hostiliter Za-
cynthi ageretur priusquam sui omnes
illinc decederent. Per has inducias non
Venetis modo, sed & cæteris quibusvis
universim data palam libera abeundi po-
testas; hinc omnibus undequaque solam
anxie vertentibus deserta (2) exemplo,
& co-

(1) Laudatus Senator Jacobus Diedo ad an. 1478.

(2) Ex tabulis publicis Civit. Zacynth., quæ in pri-
mis paginis vix quicquam aliud exhibent, quam
primorum illorum colonorum complorationes super
vastitate insulæ.

& colonis vacua facta est insula, quæ
 mox etiam, nisi quod cædibus est tem-
 peratum, agro & urbe vastationibus &
 ruinis plusquam hostili furore deforma-
 tis pacta pecunia Venetis a Turca tra-
 ditur. Nova tunc ab Venetis in Zacyn-
 tho colonia est constituta, ex qua tam
 præclara hodierna existit Civitas. Ad
 perliberales (1) siquidem per Veneto-
 rum in Peloponneso urbes Prætorum edi-
 ctis propositas invitationes largitionis a-
 gri, tectique, certarum præterea immu-
 nitatum, atque honorum tanto ab o-
 mni parte hanc in insulam decursum
 est studio, ut non innumeri modo ho-
 mines, familiæque, interque eas ap-
 prime spectatæ, & nobiles, sed & toti
 gregatim ex Elide paganorum cætus di-
 ruris [in hoc enim prius cuncti conve-
 nerant, ne vel eorum unum, aut nata-
 lis tum soli charitas demoraretur, aut
 relictorum subinde honorum desiderium
 revocaret] tectis, incensoque agro con-
 tinuo Zacynthum commigrarint.

1499. Bello deinde Veneti varie laceßiti
 armis in Turcas sumptis Cephalleniam
 [2] vigesimo post anno expugnant. Ita

K 2

utra-

(1.) Tabulæ publ. Civit. pag. 8. a. t. (2.) Spondanus
 ad hunc annum; & Alphonsus Ulloa in vita Caroli V.

utraq; uno pene tempore potiti insula Veneti eas ad hanc usque diem cum singulari tenent incolarum beneficio, quos paterne tuentur, ac regunt; Zacynthiorum præsertim, quibus a locato in Oriente Imperio nusquam neque tamdiu, neque tanto frui licuit otio, tantisque florere opibus, artibus, ac fortunis, tum & Divina quadam erga Universam Christianam Rempublicam providentia, cujus incolumitati, ac præsidio ex hisce insulis, veluti e custodia coëlitus data, assidue incubantes classe inde continenter circumacta Jonum communi mare hosti intercludunt, imminentesque illius in subjecti Occidentis provincias impetus cohibent.

Paucis quidem ante clarissimam illam a Christianis reportatam de Selimo secundo Turcarum Rege ad Naupactum in sinu Corinthiaco Victoriam mensibus, Turcica classis trecentis quinquaginta varii generis coacta navibus in Zacynthi portum infesta se intulit (1). Duodecim armatorum millia in litus illico ad depopulandum hostoliter agrum exposita; pars in ardua insulæ scandunt, pars se se effundunt in plana,

(1) Porchacchius ad hanc insulam in suo insulario unde narrata exscripsimus.

pa, cæteri per litus ædificiis frequens discursant. Præfectus insulæ Paulus Contareus singulari vir prudentia, ac magnitudine animi omnibus intra urbis mœnia receptis centum triginta Zacynthios expeditos equites alacritate, & viribus præcipuos ad evertendos a populatione hostes emittit, qui excursionibus, tumultuariisque præliis multo majorem pro eo numero cædem, terroremque intulerunt. Præ pudore in iram hostes versi diviso quadrifariam agmine urbem subeunt, & a quatuor partibus oppugnare tentant. Frequens jam per mœnia militibus immixta Zacynthiorum civium turba disposita Contareno sedulo circumeunte, & ad partita quibuscumque munia incitante quam maxime confectus succedere mœnibus, & appropinquare conatur hostis, assiduo ignitarum glandium pilarumque imbre immisso submoyet, dilapsamque passim stationibus crebræ equitum eruptiones ad naves redigunt; & cum alius quoque minime vanus incideret animis metus, ne Veneta, quæ haud procul aberat, superveniens classis a mari interclusos opprimeret, raptim e portu movent, & quin ullam nitentissima insula calamitatis inde labem susceperit, aliquanto, quam antefuerat, abs territo, & fugato strenue ho-

ste ornatior relinquitur; summo vero etiam eam in omnem memoriam decore perhonorificum tum a Veneto Senatu de Zacynthiorum fide & virtute luculente perscriptum auxit iudicium.

Duplici constat hodierna Zacynthus urbe, altera, ut diximus, summo sita in monte, arcem vocant, manibus circumdata, aliisque vallata munimentis, at ædibus, incolisque nunc infrequenti, quam præter insulæ præfectum, duosque Venetos Patritios, quibus ille in consilio adhibitis iudicia exercet, Prætoriam Curiam, & præsidium militum pauci admodum inhabitant; modico infra eundem montem intervallo altera, in intimum portus sinum exposita, supra ducentos abhinc annos constructa, perampla, viarum quaqua versum ductarum, locorum publicorum, ædificiorumque specie illustri, tectis, incolisque frequentissima.

Ut porro vix hodie quicquam antiqui Achivorum in Achaja generis superest, immo & vix quicquam Græci in Græcia præter linguam, eamque mirifice corruptam, ita & vix quicquam antiqui Zacynthiorum est reliquum in Zacyntho generis, prisca stirpe non jam verustate obsoleta, verum per diuturna, & assidua bella

la veteribus colonis qua deletis, qua pub-
lis, qua ultro dilapsis, novisque immigran-
tibus. Quamobrem tota demum per eas
occasiones præsens de integro alienigena-
rum commigratione coaluit civitas, ipsa-
que nobilitas externarum coacta est gen-
tium familiis, lectissimarum quidem, qua-
rum nonnullæ patriciatus, despotatus, at-
que etiam imperii quondam in Oriente di-
gnitate fulsere, plurimæ vero adhuc per-
gunt in Occidentis luce magna cum no-
minis claritate consistere. Urbanorum Ma-
gistratuum, quibus amplissimo Civitas Ve-
neti Senatus munere ornatur, is est nume-
rus, ea dignitas, præclaræque procuratio-
nes, quibus nihil, neque ad sacra tecta
tuenda, amplificandaque civium commo-
da, excogitari utilius, neque ad honesta-
tem, splendoremque urbis tribui benignius
possit; triremis etiam navisque per tumult-
us, & belli tempus in classe trahendæ
communicato a Senatu cum Zacynthiis ci-
vibus honore & munere, quod Patritiæ
tantum Venetæ Nobilitatis est proprium.
Ejusdem autoritate Senatus, paternaque
providentia, ac pietate cum omnigenorum,
quorum modo sit ad usum cultumque vi-
tæ, paratumque elegantiolem paulo præ-
stabilis opera, artificum florent collegia,

quorum plus uno in genere adeo scita sunt manufacta, quæ non modo cives ornent, sed & alienos commoveant; tum instructæ paratæque publicæ patent ædes invalidis, ac ægrotis excipiendis, fovendisque, prolique incertæ suscipiendæ; publica item granaria, & æraria existunt, illa ad frumentum, hæc ad pecuniam egentibus credendam, & rursus alia ad erogandum de publico in captivorum civium libertatis pretia.

Qua vero Venetis Præfectis, & qui cum classe provinciæ præsunt, Proconsulibus, provide, solerter, amanterque curantibus, æquitate juris, concordia animorum, & tranquillitate vivitur, & qua insuper purgato a classe piratis mari quotidiana cum vicinitate commercia securitate exercentur, nulla domi Zacynthiis civibus cum rerum copia non abunde suppetunt & incolumitatis præsidia, & ærumnarum solatia, ac remedia, & instrumenta industriæ, & ornamenta fortunæ, præstoque sunt otii non minus, quam negotii honestissimi fructus. Assidua navium frequentia, quas adhuc se invehendum præter cæteras insulæ invitationes, & urbis, ipsa allicit opportunitas portus, cum non mediocrem affert urbi celebritatem, tum & maximas civibus conciliat negotiationes, eumque in finem

finem Zacynthi complures ab exteris nationibus, ac Regibus viri undequaque spectati publice dimissi procuratores perpetuo subsistunt. Ad quotidianos huc Venetæ classis Ducum adventus, quorum dignitas, & amplitudo honestatem, comitas & liberalitas præclaras efficit in urbe necessitudines, certationesque officiorum, accedit Venetorum ad Turcarum Reges legatorum Oratorum huc ex itinere divertentium, Proconsulumque aliquot hoc in portu quotannis menses jurisdictionis conficiendæ gratia æstiva habentium majestas, & in civitatem omni se illis cultus, & observantiæ genere publice probantem munificentia, unde tantus existit urbi splendor, ut regia plane species, decorque præfulgeat. Hinc illa Zacynthiorum civium humanitas, elegantia, benignitas, hospitalitas cultus, & perliberale studium, quibus probati domi, spectati foris, benevolentia, & gratia inter suos, existimatione apud externos præstant, & amicitiiis.

Hæc vero, & eximia cætera quæque animi ornamenta, quibus longe sunt honorabiliores, quam ut pro eorum numero, & cujusque dignitate par a me possit oratio inveniri, laudibus etiam ingenii cumulant, quod & Medicorum nobilitas, &

tanta juris scientia, atque eloquentia præstantium virorum facultas, & politiores impensius colentium literas copia declarat. Nec qui severioribus vacent musis, nec qui intra intima reconditoris philosophiæ penetralia recepti naturæ mysteriis operentur, valde requiras; estque non nemo, qui præcipua quadam animi, atque ingenii magnitudine pleraque hæc complexus, cum bellica laude, qua plurimi omni ævo Zacynthi excelluere, conjunxerit. Vere dicam, optimæ artes huc revector Italia, quo ingentibus studiis, sumptibusque non modicis suos plerique omnes Zacynthii cives liberalibus quibusvis disciplinis imbuendos ablegant liberos, natale plane solum agnoscere cernuntur, patriisque reduces sedibus incredibiliter lætari; quin & hinc reliquæ græciæ, sin minus aviti splendoris, nominisque recuperandi, at barbariæ, qua adhuc illa tota est alte obsita, gradu in eam aliquando facto Veneræ Pietatis beneficio depellendæ spem ostendere. Quamobrem hoc ab laudatissimi civibus expectandum potius, quam exoptandum, ut commutato prolixo illo, & sumptuoso munere musas huc perquam honestissime veluti quasdam illustres advenas privatim deducendi, lauteque in suis cujusque

jusque ædibus hospitio habendi, nobilibus publice conductis scientiarum præceptoribus firmo tandem Zacynthi, stabili, ac publico illas donent domicilio, & civitate, & ut ab ultima omnino antiquitate suas, quales vere sunt, secum perpetuo retineant, dumque suæ ipsorum sic laudi cumulate consulent, posterorum etiam præclare occurrent desiderio, & cæteræ ab ipsis Græciæ haud quaquam inaniter prælaram spem egregie confirmabunt.

His seu votis, seu verius animi præsa-
giis manum e tabula tollere, & calamum
ponere meditantem repente erigit, totum-
que in se convertit Benedicti Civrani da-
mnatorum remigum Venetæ classis Guber-
natoris recens præclarissimum facinus, &
plane admirandum, cujus ægre quicquam
simile habeas ex omni retro temporum
memoria repetere. Zacynthio forte in por-
tu duodecimo proximas Kalendas majas
[agitur autem annus Christianæ salutis
supra millesimum quinquagesimus tertius]
aderat paucos ante dies subvectus Dux præ-
stantissimus, cum sub diei medium nun-
cius repente affertur, Myoparonem pira-
ticum insignis magnitudinis duabus jam
captis cymbis insularum juxta Chalcidem
infeste discurrere. Aspero licet mari, quo
etiam

etiam proxima in ipso portu nocte non mediocriter remiges militesque defatigati fuerant, undisque increbrescentibus, confestim prætoriam triremim cogente agmen altera, cui Jacobus Antonius Marinus Rector præerat, versus Echinadas educit, jamque diem unum, noctemque vento adverso, ac tempestate magnos volvente fluctus per altum evectus; postera die luce prima quindecim passuum millia ab australi Echinadum ora conspectum procul in mari navigium est, atque illud ex molis forma, motusque, quod toto se corpore remis ageret, ratione, cursuque erratico, prædatorium agnoscit. Cessare illico cunctis, & adesse jussis, Maeste, inquit, animo viri, jam certa hic nos manet pugna, æque certa ut sit victoriæ spes, vestra facit virtus. Prægrandis navigii, majorque armorum moles non continuo iniquum exhibent discrimen animos gerentibus haud quaquam impares, quales nos esse decet, qui æquitate causæ superamus. Rem christianam sibi quisque hoc tempore concreditam ducat, horumque circa nos intuentium populorum curas [magna enim ex editis Zacynthi, & Cephaleniæ in mare locis prospectantium frequentia erat] agitet, qualis vis, & virtus vestra fuerit, talem

talem modo existimantium futuram securitatem suam. Qui hujus verissimus Author est pugnae Deus, idem & periculo praesens aderit, si modo ejus pacem, opemque, ut prospere, & feliciter eveniat, castis animis ex christiana pietate adoremus: omnibusque ad pii exemplum Ducis tota triremi humi suppliciter provolutis sacrorum triremis curator inter complorantium commissa, caedentium pectora, vocesque poenitentiae edentium strepitus Divinae in omnes ex amplissima formula reconciliationis sententiam pronunciat, & bene precatur. Eodem se prodit exemplo & in triremi altera Marini virtus, & pietas. Tum veluti juste ab ipso Imperatore J. Christo in certamen dimissi assurgere quisque alacriter in opus, jussuque insuper milite in remos incumbere, quanta maxima possunt celeritate Piratae occurrunt. Ubi in conspectu sunt, concitata propius in eum Civrano Prætoria triremi balistaria ex adverso emissa pila, ni se propere dedat, vim denunciat, & in prælium evocat. Piratae enim vero miraculo esse Veneti audentiam Ducis, qui duabus apertis triremibus, uno tantum grandioris formæ bellico tormento instructis, secum, hoc est cum inveterato diutina piratica arte, atque

que usu hoste, Myoparonem testæ navi
 & munimento, & mole supparem ducente,
 aptum undequaque remigio, decem & sex
 majoris formæ bellicis tormentis ornatum,
 & sesquicentum juvenibus robore, & au-
 dacia eximiis congregari, & experiri viri-
 bus malit. Prætoriiis itaque Tripolitano-
 rum extemplo insignibus alte sublatis si-
 mili contra e balista explosa pila condi-
 tionem non impigre modo, sed pro fero-
 ci ingenio superbe etiam accipit, & exul-
 tanter. Ita satis magnis utrinque animis
 hora diei necdum secunda confertum est
 prælium, quod bellicis omnibus tormentis
 qua excito, qua admoto igne ingentem
 glandium, pilarum, struisque ferreæ vim
 a Myoparone in Venetas triremes, a Ve-
 netis triremibus in Myoparonem per non
 intermissos, nisi quantum renovandis in
 belli usum de integro armis satis erat,
 ultro citroque incursus continenter effun-
 dentibus æquo aliquandiu gestum est mar-
 te: Inclinate deinde barbaro fortuna,
 vulnerato jam pluribus in locis, & labe-
 factato navigio, hinc spes, hinc desperatio
 animos irritat, infestioresque in certamen
 vertit; neque tum demum, cum non tre-
 pide, neque effuse, attamen per alium se-
 te barbarus longissime Venetis assidue ur-
 gen.

gentibus extraheret, segnior, æquiorve ab ulla parte oppugnatio fuit, adeo barbarum urebat cura, seu potius indignatio, ne sua jure hostibus expressa timoris confessio videri posset fuga, Venetos contra idipsum morari victoriam etiam atque etiam incendebat. Hac pertinacia animorum in undecimam diei ductum est prælium, nec ante diremptum, quam decusso malo, detersoque penitus antennis, velisque Myoparone, se se agendo, nedum fugæ amplius captandæ inutili, super plurimam suorum cædem barbarus ipse gravi perculsus ictu procubuit Veneris, quibus tanta necdum agnita cædes erat, mutilato undique, claudo, & pene fracto navigio demergendo intentis, cassi interim exasperato fluctibus mari evadebant ictus; quare barbarum debellandi impatiens Civranus edito signo, uno utramque triremim impetū in Myoparonem inferri, manibusque ferreis injectis ab omnibus insecundi jubet; at proditto inde propius subeunti fumo, ne incautos objiceret furentibus desperatione, ac rabie, abstinere rursus incæpto jubet, ac tantum in conspectu quiescere, dum, quod proximum apparebat, aut suo prejam nutu se penitus immergat, aut vicinis inductus brevibus hæreat, quod actutum

tum evenit, sicque ea solutus cura in propinquum Cyllenes portum triremes advertit. Ibi intempesta nocte ab decem Christianis recenti præda a Pirata captis, quibus [nam per prælii tempus in sentinam detrusos eos Pirata concluderat] desperatis ad extremum rebus, desertoque occulta fuga a paucis, qui supererant Myoparone, exitus, & libertas patuerat, Civrano Duci se sistendi, liberatorique suo se gratos profitendi potestatem petentibus, ultroque admissis, cuncta ex ordine aperiantur, Archipiratæ nomen [Ismael is erat satis apud suos & genere & piratica clarus, aderat una & Ibraimus frater] feroces ejusdem spiritus, navigii munimenta, armamentorum apparatus, barbarorum robur, numerus, denique cædes, quam nonnisi duodecim, qui eam suis nunciarent, & ipsi passim vulneribus affecti, ex tanto numero evaserunt. Nostrorum interfecti decem tantum & quinque, inter quos & signifer, qui Civrani lateri aderat, unus & alter plus eo numero graviter sauciati, triremes varie labefactatæ. Postridie mane insequentis diei, qui totus curandis corporibus, & reficiendis armis, cæterisque ornamentis est datus, ut Zacynthum triremes subire visæ, tota effere-

vescentis in maris modum omnibus incessans lætitiis Civrano obviam in portum abripi Civitas, justisque omnium ordinum gratulationibus applaudens gratis clamoribus patroni, & siqui suos per eum ereptos periculo senserant, parentis nomine consalutare. Sospitis, victoris, reducis e prælio ante omnium nostrum oculos confecto Ducis, militumque, & triremium, quæ creberrimis undique plumbeis indutis glandibus, vulneribusque decoræ apparebant, spectaculo lætari, neque eo jucundissimo oculorum fructu satis exsatiari. Tanti claritatem certaminis christianum late per orbem ingenti cum admiratione Civrani nominis fama circumtulit, dignitatem vero satis, quæ unice poterat, complexa est, Veneti Senatus munifica in eximium Ducem, eosque, qui cum eo strenue in acie fuerunt, voluntas impensa; nam lecto statim in Senatum Civrani Ducis fratre, & ipsi Duci explendis modo in classe muneribus impedito amplorum suo tempore spes facta honorum, suo quoque servati tempore Marino honores, præmia militi, remigi libertas tributa, in omnesque publica liberalitas exercita, nummi etiam ex argento, & auro, neque unius tantum moduli, Civra-
ni

ni prælio, & nomine signati . Hic autem illorum typus .

In anteriori parte Triremium cum piratico navigio concursus, & in ambitu:

BELLICA CIVRANI VIRTUTE.

1753.

In averfa Leo Venerus pede altero in gentilitium Civrani stemma affurgens, & in ambitu:

VICTORI MILITI PUBLICA LIBERALITAS.

S. C.

Nostrum equidem, Zacynthiorum dico, est, æternumque erit, qui lætis hinc abeuntem in certamen votis Civranum fuimus prosequuti, qui procul licet, & periculi quidem, haud tamen curæ expertes in ipsam intenti certamen, & discriminum magnitudinem, & Ducis e media triremi partientis curas, & ubi plurimum vel periculi aderat, vel laboris intrepide subeuntis, Marinique, & militum dicto impigre audientium virtutem assidue contemplati fuimus, quibusque lætissimo ejus victoriæ fructu oculis præcepto, primis etiam licuit Victores reduces huc excipere, & exoptatissimæ illius gratulationis jucun-

cunditate frui, primisque partæ a Pirata
 securitatis dulcedinem experiri, novo pro-
 inde, eoque maximo civitate beneficio af-
 fecta, & ornamento, Civrano plurimum
 supra cæteros quoſſque ſentire nos debe-
 re, eoque nos maxime honeſtatos nomine
 credere, & profiteri.

F - I N - I S.

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello studio di Padova.

A Vendo veduto per la Fede di Revisione ed Approvazione del P. Fra Gio: Paolo Zapparella Inquisitore Generale del S. Ufficio di Venezia nel Libro intitolato: *De Zacynthi Antiquitatibus, & Fortuna Commentarius &c.* Ms. non v'esser cosa alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo licenza a Domenico Lovisa Stampatore di Venezia, che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Data li 23. Febbraro 1755.

(Z. Alvise Mocenigo 2. Rif.

(Barbon Morosini K. Proc. Rif.

Registrato in Libro a Carte 34. al N. 242.

Giacomo Zuccato Segr.

Adi 6. Marzo 1756.

Reg. nel Mag. Eccl. degli Esec. contro la Bestemia.

1072

Francesco Bianchi Segr.

VA 1515206